

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
EFFICIENCY IN TEACHING BUDDHISM OF TEACHER-MONKS IN PRIMARY
SCHOOLS IN MUEANG DISTRICT, SAMUTPRAKARN PROVINCE

พระปิตีพร วิชชากร (ชันธนนท์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

ประสิทธิผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

พระปิติพร วิชชากร (ชั้นรณันท์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

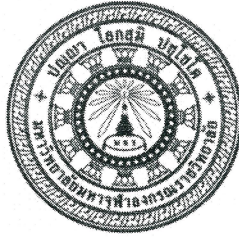
Efficiency in Teaching Buddhism of Teacher-monks in Primary
Schools in Mueang District, Samutprakarn Province

Phra Pitiporn Vijjākaro (Khuntanun)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

กรรมการ

(ดร.อำนาจ บัวศิริ)

กรรมการ

(พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.)

กรรมการ

(ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระพิติพร วิชชากรโร)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัย : พระปิณฑร วิชชากร (ชันฉนนท์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร. ป.ธ.๔, พธ.บ. (พระพุทธศาสนา),
ร.ม. (รัฐศาสตร์), พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
- : ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์, กศ.บ. (สุขศึกษา),
คม. (การศึกษาปฐมวัย),
ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๒) เพื่อการพัฒนาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียน และสัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน ๖ คน ใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา การวัดประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด และที่เหลือทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ตามลำดับ

๒. แนวทางการพัฒนาการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีดังนี้

๒.๑ การวัดประเมินผล จัดรูปแบบในการวัดผล และประเมินผลตามลักษณะของท้องถิ่นให้เป็นแบบมาตรฐานในทุกระดับชั้น

๒.๒ ด้านวิธีการสอน มีวิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

๒.๓ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด สงบ ปลอดภัยใกล้ธรรมชาติ ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ เพื่อนำไปสู่การเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๔ ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ใช้สื่อที่ทันสมัยมีความหลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ประกอบเนื้อหาบทเรียนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน

Thesis Title : Efficiency in Teaching Buddhism of Teacher-monks in Primary Schools in Mueang District, Samutprakarn Province

Researcher : Phra Pitiporn Vijjâkaro (Khuntanun)

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Advisory Committee :

: Phrakrukittiyannawisit, Dr. Palii V,
B.A.(Buddhism), M.Pol.sc (Political Science),
Ph.D.(Buddhism Educational Administration)
Dr. Booncherd Chumnisart, B.Ed. (Health Administration),
M.Ed. (Early Childhood Education),
Ph.D. (Educational Administration)

Date of Graduation : March 19, 2019

Abstract

The objectives of this research were as follows; 1) to study efficiency in teaching Buddhism of teacher-monks in primary schools in Mueang district of Samutprakarn province, and 2) to develop teaching Buddhism in teacher-monks in primary schools in Mueang district of Samutprakarn province. The mixed research methodology was used in the study. The data were collected from students by questionnaires and from school administrators by in-depth interviews. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the study found that:

1. The students' opinion towards efficiency in teaching Buddhism of teacher-monks in primary schools in Mueang district of Samutprakarn province was at a high level overall. The highest level was on evaluation, followed by teaching method, learning atmosphere, and teaching media respectively.

2. The guideline in development of teaching Buddhism was as follows;

2.1 The evaluation should be set in standard criteria in every level.

2.2 The teaching method should cover techniques, process, and innovations in teaching and learning.

2.3 The classroom learning atmosphere should be clean, tidy, quiet, convenient, and pleasurable for learning Buddhism.

2.4 The teaching media should be varied, up-to-date, suitable to students in each level, and students should have a chance to use the media.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็เนื่องด้วยได้รับความเมตตาช่วยเหลือจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร.ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยดีตลอดมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบป้องกันทุกรูปทุกท่านที่ได้สละเวลาตรวจสอบวิทยานิพนธ์และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มและผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ทุกท่านที่เมตตาให้คำชี้แนะอันเป็นข้อมูลสำคัญแก่การวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๖ แห่งทุกท่านที่เมตตาแก่ผู้วิจัยได้เสียสละให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือทุกประการจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

คุณประโยชน์คุณงามความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แต่คุณ ครูอาจารย์ และผู้ที่ช่วยสนับสนุนการในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน

พระปิณฑร วิชชาโร (ขันธนนท์)

๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา	๑๑
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	๑๗
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๓๘
๒.๕ สภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน	๔๕
๒.๖ สภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	๔๖
๒.๗ ประวัติความเป็นมาโรงเรียน	๔๗
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๐
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๑

บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๖๒
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๖๒
๓.๒	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๒
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๓
๓.๔	การรวบรวมข้อมูล	๖๔
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	๖๕
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๖๗
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและความ คิดเห็นของนักเรียนต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอมือง จังหวัด สมุทรปราการ	๖๘
๔.๒	ผลการวิเคราะห์การพัฒนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัด สมุทรปราการ	๗๕
๔.๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ	๗๖
๔.๔	สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๘๐
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๘๑
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๘๑
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๘๓
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๘๖
บรรณานุกรม		๘๘
ภาคผนวก		๙๑
ภาคผนวก ก	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๒
ภาคผนวก ข	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	๑๐๕
ภาคผนวก ค	ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ และหนังสือติดต่อส่วนงาน	๑๑๒
ประวัติผู้วิจัย		๑๒๐

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๓
๔.๑ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกตามเพศ	๖๘
๔.๒ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกตามอายุ	๖๘
๔.๓ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน	๖๙
๔.๔ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกโรงเรียน	๖๙
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ภาพรวม ๔ ด้าน	๗๐
๔.๖ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑.ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน	๗๑
๔.๗ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	๗๒
๔.๘ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๓.ด้านวิธีการสอน	๗๓
๔.๙ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๔. การวัดประเมินผล	๗๔

สารบัญภาพ

แผนภาพที่

- ๒.๑ ผังมโนภาพสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา
๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

- ๑๖
๖๑

อธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยได้กล่าวถึงแหล่งที่มา / เล่ม / ข้อ / และหน้า ตามลำดับ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๑๙๖ หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย

พระสุตตันตปิฎก

ส.ข. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเป็นมาของชนชาติไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความเกี่ยวเนื่องกับ พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะนับแต่ก่อนที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจนเพราะมีนัก ประวัติศาสตร์เชื่อว่าชาวไทย ก่อนสุโขทัยก็นับถือพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ วิถีของคนไทยจึงได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลัก ความเชื่อและหลัก ปฏิบัติในพระพุทธศาสนา มาโดยตลอด และวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาของ สังคมไทยเป็นแหล่ง คำสั่งสอนการฝึกอบรม ดังนั้นจะเห็นว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ที่มีความสำคัญของรัฐก็ ดี ของชุมชนก็ดี จะมีส่วนประกอบด้วยพระพุทธศาสนาเป็นพิธีการ เพื่อเน้นย้ำความสำคัญและเสริม คุณค่าทางจิตใจซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งวัฒนธรรมความดีงามคู่ชาติไทยมาแต่โบราณ ระบบพุทธ ธรรมได้มีบทบาทช่วยจรรโลงจิตใจชาวไทยมาช้านาน คำสอนทางพระพุทธศาสนาจึงมี ความหมาย มากในการที่บัณฑิตชนทั้งหลายจะพึงน้อมนำมาเป็นแสงสว่างช่วยนำทางชีวิต นำมา ช่วยแก้ไขสังคม พุทธธรรมเป็นเหมือนร่มเงาของต้นไม้มีใบหนาให้ความร่มเย็นที่จะเป็นที่พักพิง ของบุคคลที่กำลังเร่า ร้อนด้วยความทุกข์ต่าง ๆ พุทธธรรมได้ให้อาหารทางใจแก่ผู้เข้ามาพึ่งพิง ช่วยอบรมให้ มีมโนธรรมดี^๑ สภาพที่กล่าวมานี้ ได้เป็นมาช้านาน จนฝังลึกในจิตใจและวิถีชีวิตของคนไทย กลายเป็นหล่อหลอม กลั่นกรองนิสัยใจคอพื้นฐานจิตใจของคนไทยให้มีลักษณะเฉพาะตนที่เรียกว่า เอกลักษณ์ของสังคมไทย ทำให้พูดได้ถูกต้องมั่นใจว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เมื่อชาวไทยทั่วประเทศได้ฟัง กระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ตรัสต่อ พระสันตะปาปา จอห์นปอน ที่ ๒ ประมุขแห่งคริสตศาสนานิกายโรมันคาทอลิก ในคราว ที่เข้า เฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ใน วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ มีความจำเพาะตอนนี ว่า “คนไทยเป็นศาสนิกชนที่ดีทั่วกัน ส่วน ใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติ”

หลังจากได้ความมั่นใจดูจะเป็นพระราชวินิจฉัยจากพระราชดำรัสครั้งนั้นแล้ว บุคคลและ องค์กรต่าง ๆ ก็พากันมีความกล้าหาญที่จะพูด หรือเขียนให้ชัดแจ้งออกมาว่า “พระพุทธศาสนา เป็น ศาสนาประจำชาติ”^๒

ปัจจุบัน เป็นยุคที่เชื่อกันว่าตกอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่ทุกอย่างกระจายไปได้ เร็ว มาก โดยเฉพาะในด้านข้อมูลข่าวสาร จนเรียกว่ายุคสื่อสารโทรคมนาคม หรือสื่อสารสนเทศ กำลังก้าว

^๑ วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร,ที่ระลึก งานเทศกาลนมัสการพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พ.ศ. ๒๕๔๙, (กาญจนบุรี: สำนักพิมพ์ธรรมเมธี: สหภาพพัฒนาการพิมพ์ ๒๕๔๙), หน้า ๑๒๙.

^๒ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

ไปสู่โลกไร้พรมแดน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วธรรมชาติของสรรพสิ่งที่ไม่อยู่นิ่ง ความเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องนิรันดร์^๓

จากนโยบายรัฐบาลในเรื่องการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ที่ระบุว่า การส่งเสริมให้วัยรุ่นไทยเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง รักชาติในทางที่ถูก มีคุณธรรมเอื้ออาทรต่อผู้อื่นรวมทั้งส่งเสริมให้มีการนำศีลธรรมและคุณธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และจะเห็นได้ว่าการ พัฒนาคนเป็นเรื่องสำคัญของประเทศชาติ ที่จะสร้างเสริมให้คนไทยเป็นคนมีร่างกายและจิตใจที่มีคุณภาพ มีความพร้อมที่จะดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่จะเป็น บุคลากรในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต จะเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการพัฒนาจากภาครัฐเป็นอย่างยิ่ง แต่ปัญหาที่พบในสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน กลับพบว่าปัญหาสังคมไทยควบคู่ไป กับปัญหาเด็กและเยาวชน ได้ทวีความรุนแรงและมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมา ชาวที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากสื่อต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นปัญหาที่รุนแรงอย่างไม่น่าเชื่อ แต่สาเหตุแห่งปัญหา ที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อมและเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสพัฒนาทางเทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสารไร้พรมแดนในแนวทางโลกาภิวัตน์ ซึ่งต่างมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อ สร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ ทำให้คนมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น แต่เกิดปัญหาด้าน พฤติกรรม คือ การหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ปัญหาสังคมหลายด้านยังรุมล้อมคุกคามเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ให้หลงผิดและพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเดิม ขาดระเบียบวินัย ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดั่งงามตามโครงสร้างของสังคมไทยหายไป พร้อมกับการล่ม สลายของสถาบันครอบครัว ซึ่งทำให้ภูมิคุ้มกันของเด็กเยาวชน นักเรียน นักศึกษาที่จะต้านทาน กับสภาพปัญหาแวดล้อมต้องขาดความมั่นคง จนเกิดปัญหาต่าง ๆ ของสังคมตามมา เช่นปัญหา การก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่ม นักเรียน นักศึกษา ปัญหานักเรียน นักศึกษา ประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และปัญหาอาชญากรรม จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักศึกษา^๔

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ระบุไว้ว่า ในการจัด การศึกษาของ รัฐนั้นต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี โดยต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ อีกทั้งมีเจตนที่จะให้การศึกษา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน คุ้มครองสิทธิ สร้างความเสมอภาค ให้โอกาสทุกคนได้รับ การศึกษาอย่างทั่วถึง และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น แนวคิดในการจัด หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ มีความสมดุลทางจิตใจ ร่างกาย สติปัญญาและสังคม สามารถพึ่งตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและ สิ่งแวดล้อม^๕

^๓ กองทุนไตรรัตน์ภาพ ศูนย์ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย, ฝันให้ไกล ไปให้ถึง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แดสซิเบิ้ล (๒๕๔๕) จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๗๑.

^๔ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, คู่มือการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๔๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ๒๕๔๘), คำนำ.

^๕ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ๒๕๔๕), คำนำ.

วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด ๑๒ ปี การศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการโดยนำวิทยาการจาก แขนงวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรการศึกษา สิ่งแวดล้อม รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระ การเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายของ การพัฒนาความเป็นพลเมืองดี^๖

กรมการศาสนา ได้พิจารณาเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน นักศึกษาอย่างจริงจังและบังเกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมีโครงการพระสอนศีลธรรม ของนักเรียน ซึ่งเป็นโครงการเชิงรุกที่สามารถนำกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน^๗

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของกรมการศาสนา นับเป็นโครงการที่บูรณาการระหว่างกระบวนการเรียนรู้ทางด้านหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนผ่านสื่อบุคคลคือพระสงฆ์ในการใช้โรงเรียนเป็นฐานในการสร้าง กระบวนการเรียนรู้ทางศาสนานั้น เกิดจากแนวคิดเพื่อสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูป การศึกษาของไทย และเชื่อมั่นว่าการที่โรงเรียนมีอำนาจในการบริหารจัดการเรียนการสอน ศีลธรรมที่มีความยืดหยุ่นและอิสระจะทำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งโรงเรียนและผู้มี ส่วนได้เสีย (Stakeholders) จะเกิดความรู้สึกลงในความเป็นเจ้าของและรับผิดชอบใน “การจัดการ สอนศีลธรรมในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น” เนื่องจากโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจซึ่งจะทำให้ การเรียนการสอนศีลธรรมมีประสิทธิภาพและได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับทั้งยังเป็นการสร้าง ความพึงพอใจให้ชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการให้โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติได้มีโอกาสจัดการ เรียนการสอนศีลธรรมตามความต้องการของชุมชนจะเป็นที่ยอมรับของสังคมมากยิ่งขึ้น

คณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยได้จัดส่งพระนิสิต จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้มาปฏิบัติศาสนกิจเข้าร่วม โครงการเข้าไปสอนตาม โรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้นจะให้การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่ ทุก ๆ ฝ่าย ได้ดำเนินการประเมินติดตามผล มีการออกนิเทศติดตามการเรียนการสอนของ พระสงฆ์ประจำทุก ๆ ปี การศึกษามาโดยตลอดจนปัจจุบัน แต่ยังมีปัญหาที่ยังไม่บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ทางด้านบริหารงานการจัดการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาในโรงเรียน ด้าน ความรู้ความสามารถของพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาบ้าง ด้านเนื้อหาหลักสูตรไม่ สัมพันธ์กับเวลาเรียนบ้าง พระสงฆ์ผู้ไม่มีทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอนบ้างพระสงฆ์ ผู้สอนขาดทักษะในการผลิตและการใช้

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^๗ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, **คู่มือการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๕๐**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, หน้า ๑๖

สื่อการเรียนการสอนบ้าง ขาดความรู้ด้านการวัดผลและ ประเมินผลบ้างและมีความต้องการได้รับการ นิเทศและติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการ จัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ในฐานะที่ผู้วิจัยได้รับหน้าที่ทำงานเป็นพระสอนศีลธรรมรูปหนึ่ง และเมื่อมีโอกาสได้มา ศึกษา ระดับมหาบัณฑิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำให้ได้เรียนรู้ในระบบ การศึกษาที่เป็น ระเบียบแบบแผนทั้งทางพระพุทธศาสนาและระบบการบริหารเชิงพุทธ และทำให้เกิดโลกทัศน์ มากมาย จึงได้มีความสนใจศึกษาทำการวิจัยเรื่อง“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์และเป็นแนวทางให้กับทางคณะ สงฆ์โดยเฉพาะเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง สมุทรปราการ สถานศึกษา รวมทั้งหน่วยงานองค์กรบุคคล ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับนำไป ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและ เกิดประโยชน์โดยรวมสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๒.๒ เพื่อการพัฒนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอ เมือง จังหวัดสมุทรปราการเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ด้านเนื้อหา

ศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติสาระพระพุทธศาสนาในหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม^๑ ใน ๓ ด้านคือ ๑) ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ๒) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และ ๓) ด้านวิธีการสอน

๑.๔.๒ ด้านตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งตัวแปรในการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

^๑ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน .ตัวชี้วัดและ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง ประเทศไทย. ๒๕๕๑.

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ

- ๑) ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน
- ๒) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
- ๓) ด้านวิธีการสอน
- ๔) ด้านการวัดและประเมินผล

๑.๔.๓ ด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ๖ โรงเรียน คือ ๑) โรงเรียนวัดด่านสำโรง ๒) โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปลัมภ์ ๓) โรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ ๔) โรงเรียนวัดแพรกษา ๕) โรงเรียนวัดบางโปรง ๖) โรงเรียนนาคติอนุสรณ์ ประชากรที่เป็นนักเรียนทั้งหมดจำนวน ๒,๕๖๐ คน (โดยประมาณ) ข้อมูล ณ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

๑.๔.๔ ด้านพื้นที่

โรงเรียนภายในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ๖ โรงเรียนคือ ๑) โรงเรียนวัดด่านสำโรง ๒) โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปลัมภ์ ๓) โรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ ๔) โรงเรียนวัดแพรกษา ๕) โรงเรียนวัดบางโปรง ๖) โรงเรียนนาคติอนุสรณ์

๑.๔.๕ ด้านระยะเวลา

ใช้เวลาระหว่างเดือน มิถุนายน – พฤศจิกายน ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ประสิทธิภาพการสอน หมายถึง การใช้ แผนการสอน หรือวิธีการสอนซึ่งทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ

๑) ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน หมายถึง วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนรู้หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อความหมาย อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ง่ายขึ้น

๒) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน

๓) ด้านวิธีการสอน หมายถึง วิธีสอนคือการจัดกิจกรรมแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาไปในทางที่พึงปรารถนา

๔) ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่ง ตัวเลข หรือ สัญลักษณ์ ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะ หรือคุณภาพของสิ่งที่วัด โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพหารายละเอียดสิ่งที่วัดว่ามีจำนวนหรือปริมาณเท่าใด

๑.๕.๒ วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง รายวิชาหนึ่งในหลักสูตรหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่ง มาตรฐานการเรียนรู้สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ใช้สำหรับศึกษาเล่าเรียน

๑.๕.๓ พระสอนศีลธรรม หมายถึง พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เป็นครูสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรม ทำการ สอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียน

๑.๕.๔ โรงเรียน หมายถึง สถานที่ให้การศึกษา การเรียนการสอนของรัฐบาล ประเภท ประถมศึกษาภายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๕.๕ โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ หมายถึง โรงเรียน ประถมศึกษา ๖ โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ คือ ๑) โรงเรียนวัดด่านสำโรง ๒) โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปลัมภ์ ๓) โรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ ๔) โรงเรียนวัด แพรกษา ๕) โรงเรียนวัดบางโปรง ๖) โรงเรียนนาคดีอนุสรณ์

๑.๕.๖ นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ วิชา พระพุทธศาสนา ในโรงเรียนประถม อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ผลการศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม ใน โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๖.๒ ได้แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๒.๕ สภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

๒.๖ สภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๒.๗ ประวัติโรงเรียน

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด เกี่ยวกับประสิทธิภาพ

๒.๑.๑ ความหมายของประสิทธิภาพ

การให้คำจำกัดความของคำว่า “ประสิทธิภาพ” นั้นได้มีหน่วยงานต่าง ๆ และรวมทั้งนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายไว้ในหลาย ๆ ลักษณะด้วยกัน โดยเท่าที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา พอที่จะนำมาอ้างอิงถึงผู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าไว้ที่จะยกมากล่าว พอเป็นสังเขปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ให้ความหมายไว้ว่า ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน^๑

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๒๕๓๐ ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง “ความสามารถที่ทำให้งานเกิดผลสำเร็จ”^๒

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๖๗.

^๒ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ๒๕๓๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท.สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๓๒), หน้า ๓๒๔.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะแห่งความสำเร็จทั่ว หรือ ภาวะที่ทำให้ผลสำเร็จ^๓

กูด (Good) ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลสำเร็จตามความปรารถนา โดยใช้เวลาและความพยายามเพียงเล็กน้อยก็สามารถทำให้ผล ของงานที่ สำเร็จอย่างสมบูรณ์^๔

กันตยา เพิ่มผล ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง การปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม ความสามารถและทักษะในการทำงานของบุคคลหรือของ ตนเองหรือของ ผู้อื่นให้ดีขึ้น เจริญขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองและองค์กร อันจะทำให้ ตนเอง ผู้อื่นและ องค์กรเกิดความพึงพอใจและสงบสุขในที่สุด^๕

จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช ได้ให้ความหมายของคำว่าประสิทธิภาพว่า หมายถึง ความรู้ ความ เข้าใจ ความสามารถ ความชำนาญ เจตคติรวมทั้งศักยภาพของบุคคลนั้นซึ่งอาจจะ จำแนกออกเป็น พฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้หรือก่อให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพตรงตามจุดมุ่งหมาย^๖

จอห์น ดีมิลเลท (John. D. Millet) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่าหมายถึง ผล การปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานดังกล่าวขึ้นซึ่ง ความพึง พอใจนั้น หมายถึง ความพึงพอใจในการให้บริการแก่ประชาชนโดยพิจารณาจาก ประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Service)
๒. ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วตรงต่อเวลา (Timely Service)
๓. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service)
๔. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service)
๕. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service)^๗

มนูญ วงศ์นารี กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานอาจจะบรรลุ เป้าหมาย จริง^๘

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้ ทรัพยากร ในการดำเนินการใด ๆ ก็ตามที่มุ่งสิ่งมุ่งหวังถึงผลสำเร็จนั้นได้มาโดยการใช้ทรัพยากร น้อยที่สุด และ

^๓พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและ สถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^๔Carter V, Good, Dictionary of Education, (New York: McGraw-Hill Book), 1959, P. 195.

^๕กันตยา เพิ่มผล, การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน, ฝ่ายเอกสารและตำราสถาบัน ราชภัฏสวน ดุสิต, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๑), หน้า ๒.

^๖จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช “สมรรถภาพของครูวิทยาศาสตร์” ใน เอกสารการสอนชุดวิธีการสอน วิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์กรมตำรวจ, ๒๕๒๖), หน้า ๕๑.

^๗John. D. Millet, Management in the Public Service, (New York : Mc Graw – Hill. 1998.), P. 4.

^๘มนูญ วงศ์นารี หลักธรรมกับการบริหาร (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๘), หน้า ๓๔.

การดำเนินการเป็นไปอย่างประหยัด ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลา ทรัพยากร แรงงาน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการดำเนินการนั้น ๆ ให้เป็นผลสำเร็จและถูกต้อง^๙

วัชริน ขวัญพะงัน กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการดำเนินกิจกรรมหรือ โครงการใด ๆ รวมถึงความพึงพอใจที่เกิดแก่ผู้รับบริการ โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่าง คุ่มค่าและปริมาณการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด^{๑๐}

อุ้นเรือน มงคลชัย ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จอย่างดีตามที่ตนได้ตั้ง ความหวังไว้ อันเป็นการสร้างสรรค์ผลผลิตที่มุ่งกระทำให้ได้ผลออกมาดีที่สุดในที่สุด โดยใช้ เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ทั้งในเรื่องแรงงาน เวลา ทรัพยากร มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับความต้องการของผู้มารับบริการ^{๑๑}

จากการที่ได้ค้นคว้ามาในเบื้องต้นนั้นพอจะกล่าวสรุปความหมายของคำว่า “ประสิทธิภาพ” ได้ว่า เป็นพฤติกรรมของผู้ที่ปฏิบัติการในการทำงาน เป็นงานของผู้ที่ทำงาน นั้น ๆ อันจะหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงขีดความสามารถในการทำงานของผู้ทำงานตาม หน้าที่นั้น ๆ โดยผู้ทำงานนั้นมีแผนการทำงาน มีระเบียบ กฎเกณฑ์ความรับผิดชอบ ความ ละเอียตรอบครอบในการทำงาน นั้น ๆ ตลอดจนมีความกระตือรือร้นหรือมีสิ่งเร้าใจในการทำงาน และการพิชิตปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ตลอดจนความรู้สึกไปในทางบวก ความชอบในหน้าที่ ความสบายใจในการทำงาน ความสุขในงาน มีความอดทนต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความชอบ ความ สบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงผลการปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น ๆ

๒.๑.๒ แนวคิดเรื่องประสิทธิภาพการสอน

ผู้วิจัยได้ศึกษา “แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอน” ได้มีหน่วยงานและ นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะแต่พอจะประมวลได้โดยมีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้ พอที่จะยกมากล่าวไว้พอสังเขปดังนี้

กูด (Good) ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพการสอน หมายถึง การใช้แผนการ สอน หรือวิธีสอนซึ่งทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ^{๑๒}

กำพล ธนะนิมิต กล่าวว่า ประสิทธิภาพการสอน หมายถึง การสอนที่ผสมผสาน ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถทำให้เป็นผลสำเร็จตามจุดหมายของการสอนที่ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์^{๑๓}

^๙ประสิทธิภาพ, วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, เข้าถึงได้จากสืบค้น ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐. <http://th.wikipedia.org/wiki>.

^{๑๐}วัชริน ขวัญพะงัน, หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล, เข้าถึงได้จากสืบค้น ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐. <http://gotoknow.org/blog/watcharin2008/226830>.

^{๑๑}อุ้นเรือน มงคลชัย, “เทคนิคการสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาในการทำงาน” อินฟอร์เมชั่น. (ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ ๒๕๓๘) : ๓๗.

^{๑๒}Carter V Good, Dictionary of Education, (New York: McGraw-Hill Book, 1959), P. 195.

^{๑๓}กำพล ธนะนิมิต, “การประเมินประสิทธิภาพการสอน”, วารสารการวัดผลและการวิจัย ศึกษา (คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, ประจำปี ๒๕๔๘), หน้า ๓.

ณัฐติยา จตุรนาคกุล กล่าวว่า ประสิทธิภาพการสอน หมายถึงความสามารถในการสอนของผู้สอนในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน^{๑๔}

บุญชม ศรีสะอาด กล่าวว่าประสิทธิภาพการสอน หมายถึง การสอนที่ประกอบด้วย ตัวประกอบที่สำคัญที่อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูง เช่น ความสามารถในการเสนอบทเรียนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ มีความอยากรู้การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนอย่างเหมาะสม การให้สิ่งเสริมแรงที่สอดคล้องกับผู้เรียน การค้นหา ข้อมูลย้อนกลับ และการแก้ไขข้อบกพร่อง การให้การค้นคว้าเพิ่มเติมจากการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพสูง ดังนั้น พฤติกรรมการสอนของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง^{๑๕}

รัชชัย ชัยจิรฉายากุล ยังได้กล่าวในลักษณะเดียวกันอีกว่า การสอนที่มี ประสิทธิภาพ คือ การสอนที่รู้จุดมุ่งหมายของการสอนและสอนตามหลักการสอนแล้วทำให้ ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนตามจุดมุ่งหมายของการสอนทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์เฉพาะการสอนแล้วทำให้ ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนตามจุดมุ่งหมายของการสอนทั้งที่เป็น วัตถุประสงค์ทั่วไปและ วัตถุประสงค์เฉพาะของการสอน^{๑๖}

เมดเลย์ (Medley) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพหมายถึงการที่ครู สามารถทำการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด^{๑๗}

แฟลนเดอร์ (Flander) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพการสอน หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูและความเจริญงอกงามด้านพัฒนาการของ นักเรียนที่เกิดจากผล การสอนนั้น ประสิทธิภาพการสอนจึงเกี่ยวข้องกับลักษณะการสอน ที่ครู เป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงในชั้น เรียน โดยพิจารณาจากการจัดเนื้อหาให้เป็นระบบและเป็นประโยชน์ ต่อนักเรียน มีการใช้สื่อวัสดุ อุปกรณ์ประกอบการสอน ตลอดจนความสัมพันธ์ของครูที่มีต่อ นักเรียน^{๑๘}

สรุปความหมายของประสิทธิภาพการสอนได้ว่า หมายถึง ความสามารถของผู้ที่ทำ หน้าที่สอนในการปฏิบัติด้านการสอนรวมทั้งลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้ที่ทำหน้าที่สอน ส่งผลให้ การเรียน การสอนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการสอนเป็นพฤติกรรม ของผู้ที่ ปฏิบัติการสอนที่ผสมผสานด้วยปัจจัยต่าง ๆ ในการสอน มีความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการสอน ของผู้ที่ทำหน้าที่สอนและความเจริญงอกงามด้านพัฒนาการของผู้เรียน จึง เกี่ยวข้องกับลักษณะการ สอน และการสอนที่ดีมีประโยชน์ต่อนักเรียนโดยตรงเป็นการพัฒนา ผู้เรียน

^{๑๔}ณัฐติยา จตุรนาคกุล “ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระ นครวิทยาเขตพระนครเหนือ”, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครวิทยาเขตพระนคร เหนือ, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐.

^{๑๕}บุญชม ศรีสะอาด รูปแบบของผลการเรียน (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๒๔), หน้า ๒๖.

^{๑๖}รัชชัย ชัยจิรฉายากุล การสอนและตรงวิจัยที่ตรงประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการ สอนการ วิจัยการศึกษาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต, (กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ, ๒๕๑๘), หน้า ๘๔.

^{๑๗}B.Donald, Medley. Information Resource Monagomcnt. (Cinnati.Ohlo.:South- Western.,1987), P. 159.

^{๑๘}Flander, F.E. Eeromal the Job to Fit Manager. (Harvard Business Preview.,1965), P. 376.

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๒.๑ ความหมายของวิชาพระพุทธศาสนา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า วิชา หมายถึง ความรู้, ความรู้ที่ได้ด้วยการเล่าเรียนหรือฝึกฝน^{๑๙}

พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ได้ให้ความหมายไว้ว่า วิชา หมายถึง ความรู้แจ้ง, ความรู้วิเศษ^{๒๐}

พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม ได้ให้ความหมายไว้ว่า พระพุทธศาสนา หมายถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า, การเชื่อถือการประพฤติการปฏิบัติและ กิจกรรมทั้งหมดของหมู่ชนที่ตนกล่าวว่าตนนับถือพระพุทธศาสนา^{๒๑}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า คำว่า พระพุทธศาสนา ว่าโดยทั่วไป มีความหมายกว้างมาก รวมทั้งแต่หลักธรรม พระสงฆ์องค์กร สถาบัน กิจกรรม ตลอดจนศาสนสถาน และศาสนวัตถุทุกอย่าง แต่ถ้าจะเจาะจงลงไปให้ลึกถึงความหมายแท้ ที่เป็นตัวจริง พระพุทธศาสนาก็มีความหมายตรงตามคำแปลโดยพยัญชนะของคำว่า พระพุทธศาสนา นั่นเองว่า “คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า” นี่เป็นตัวแท้ตัวจริงของพระพุทธศาสนา สิ่งอื่นนอกจากนี้เป็นส่วนขยายออกหรือออกขึ้นมาจากคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น^{๒๒}

คุณ โทษณ์ ได้กล่าวว่า “พุทธศาสนา” คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของศาสนาพุทธ ทรงสั่งและทรงสอนพุทธศาสนิกชน พุทธพจน์ที่ทรงสั่ง เรียกว่า คำสั่ง พุทธพจน์ที่สอนเรียกว่า คำสอน คำสั่ง หมายถึง ข้อห้าม หรือข้อไม่ควรกระทำที่ พระองค์บัญญัติวางไว้ในฐานะเป็นพุทธอาณัติ (อำนาจของพระพุทธเจ้า) เพื่อควบคุมความประพฤติของพุทธบริษัทให้เป็นระเบียบเรียบร้อยที่เรียกว่า ศีลหรือวินัย เป็นข้อห้ามไม่ให้กระทำ ใครขึ้นกระทำลงไปก็มีโทษตามบัญญัติส่วนคำสอน หมายถึง ข้ออนุญาตเป็นข้อแนะนำว่า สมควรประพฤติอย่างยิ่ง เพราะเป็นหลักความดีงามที่มุ่งขัดเกลาจิตใจอภัยของบุคคลให้ ประณีตขึ้น^{๒๓}

สุนน อมรวิวัฒน์ ได้กล่าวถึง “การประยุกต์การสอนตามวิธีการของพระพุทธเจ้า” ว่า ขั้นตอนการสอน ๑. ขั้นนำการสร้างเจตคติที่ดีต่อครูวิธีการเรียนและบทเรียน ๑.๑ การจัด บรรยากาศ

^{๑๙} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๗๓.

^{๒๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต).พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๕๓), หน้า ๓๖๖.

^{๒๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต).พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๓๘), หน้า ๑๙๔.

^{๒๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พระไตรปิฎกสิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้, (นครปฐม : บริษัท จ. เจริญอินเตอร์พรีน จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

^{๒๓} คุณ โทษณ์, “พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียร์ สโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

ในชั้นเรียนให้เหมาะสม ๑.๑.๑ เหมาะกับระดับของชั้นเรียนฯ ๑.๑.๒ เหมาะกับวัยและภูมิหลังของผู้เรียน ๑.๑.๓ เหมาะกับวิธีการเรียนการสอน ๑.๑.๔ เหมาะกับบทเรียนที่สอน^{๒๔}

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปความหมายของ วิชาพระพุทธศาสนาได้ว่า หมายถึง วิชาการอันเป็นความรู้ที่ได้จากการเรียนคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อผู้ที่เรียนได้ ศึกษาอย่างแท้จริงแล้วและนำไปประพฤติและปฏิบัติตาม อันเป็นหลักความดีงามที่มุ่งขัดเกลาจิตใจอริยาวัตรของบุคคลให้ประณีตขึ้นและให้เป็นระเบียบเรียบร้อยยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีหน้าที่คอย ควบคุมความประพฤติของพุทธบริษัทให้เป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมที่เรียกว่า ศีลหรือวินัย และเป็นผลดีต่อสังคมประเทศชาติ

๒.๒.๒ ความเป็นมาของวิชาพระพุทธศาสนา

พัฒนาการของหลักสูตรการเรียนรู้อาชีพพระพุทธศาสนา กระทรวงธรรมการได้ กำหนดให้มี “วิชาจริยา” เป็นครั้งแรกในหลักสูตรทุกชั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยให้ความสำคัญ เป็นอันดับแรก เพื่อกลุ่มเกลานิสัยใจคอของกุลบุตรกุลธิดาในสมัยนั้น และถือเป็นนโยบายให้ ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับวิชานี้มาตลอด จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงการ ปกครองของประเทศมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีการ ปรับปรุงหลักสูตร วิชาจริยาก็มีส่วนปรับปรุงตามไปด้วย โดยขยายออกไปเป็นหน้าที่พลเมือง และศีลธรรม เนื้อหาของวิชาพระพุทธ และจริยธรรมจะมีลักษณะเป็นจริยธรรมสากลมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประชาชน อย่างไรก็ตามการ ปรับปรุงหลักสูตรในห้วงเวลาต่อมาก็หันกลับมาให้ความสำคัญโดยเพิ่มเนื้อหาสาระของศาสนา และจริยธรรมนี้ขึ้นอีก เนื่องจากเยาวชนมีปัญหาด้านศีลธรรมมากขึ้น

การปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษา ตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญเห็นชอบให้กรม วิชาการ ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับ และมีคำสั่งให้โรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้ง ระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ ให้ใช้เป็นการนำร่องก่อนในปี การศึกษา ๒๕๓๓ ทุกชั้น และให้โรงเรียนทั่วประเทศใช้ในปีการศึกษา ๒๕๓๔ โดยมีผลบังคับใช้ปีละชั้นในแต่ละระดับตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๖๑๑ และ ๖๑๒ และ ๖๑๓/๒๕๓๓ นั้น หลังจากทีหลักสูตรได้นำไปใช้ระยะหนึ่งแล้ว ได้มีคำถาม ข้อเสนอแนะจาก องค์กร บุคลากรที่หวังดีต่อพระพุทธศาสนาว่า การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้ตัดทอนวิชา พระพุทธศาสนาให้ลดน้อยลงไปทั้งคาบ วิชา และเนื้อหา กรมวิชาการจึงขอความเห็นชอบจาก กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

๑. ระดับประถมศึกษา

เพิ่มเนื้อหาสาระและเวลาเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยดังนี้

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปข.) ปรับหน่วยย่อยที่ ๓ ของหน่วยที่ ๔ จาก “ศาสนาในประเทศไทย” เป็น “พระพุทธศาสนา” กำหนดให้เรียน ๖๐ คาบ ตลอดปีทุกชั้น

^{๒๔} สุมน อมรวิวัฒน์. ศาสตราจารย์, การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๐), หน้า ๔๗.

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (สสน.) ให้เปลี่ยนคำว่า “จริยศึกษา” เป็น “พระพุทธศาสนา” (ภาคศีลธรรม) และกำหนดให้เรียน ๑๘๐ คาบ ตลอดปีทุกชั้น

๒. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เพิ่มวิชา “พระพุทธศาสนา” เป็นวิชาเลือกเสรีกลุ่มวิชาสังคมศึกษา กำหนดให้เรียน ๒ คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ได้ ๑ หน่วยการเรียนรู้ รวม ๘๐ คาบ/ปี ทั้งยังกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียน

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

เพิ่มคาบเวลาเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็น ๒ คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน และปรับปรุงเนื้อหาพระพุทธศาสนาใหม่ให้สอดคล้องกับคาบเวลาที่เพิ่มขึ้น ยังคงกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียน^{๒๕}

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒ กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า

“ มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรค หนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคม และ ประเทศชาติ”

ในช่วงที่ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้ประกาศใช้ หลักสูตรดังกล่าวเมื่อปลายปี ๒๕๔๔ เรียกว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ปลัดกระทรวง ศึกษาธิการได้อธิบายไว้ในคำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๑ ว่าหลักสูตรนี้เป็น “หลักสูตรแกนกลางของ ประเทศ” และกำชับว่า “สถานศึกษาต้องนำสาระมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรไปจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และพล โลก”^{๒๖}

การจัดทำหลักสูตรแกนกลางของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเริ่มดำเนินการเป็น รูปธรรมเมื่ออธิบดีกรมวิชาการ ในฐานะผู้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี มี หนังสือลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ ถึงอธิบดีกรมการศาสนาเพื่อให้เสนอมหาเถรสมาคม พิจารณา มอบหมายพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการพิจารณาหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ตามจำนวนที่ เห็นสมควร มหาเถรสมาคมในคราวประชุมครั้งที่ ๑๙/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๔ มีมติ มอบหมายให้ พระเทพวรเมธี เลขาธิการแม่กองธรรมสนามหลวงและ พระเทพโสภณ อธิการบดี

^{๒๕} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, *การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๗-๙.

^{๒๖} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, *กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้แทนมหาเถรสมาคม ร่วมพิจารณาหลักสูตรวิชา พระพุทธศาสนากับกรมวิชาการ

ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๔ ผู้แทนมหาเถรสมาคมได้จัดประชุมผู้บริหารและ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยร่วมกับผู้แทนกรมวิชาการ ผู้แทน สถานศึกษาของสงฆ์ ผู้แทนกรมการศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๖๐ รูป/คน ที่ห้องประชุม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ประชุมได้ศึกษาและรับทราบการดำเนินงานของ กรม วิชาการในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเห็นว่าในขั้นนี้คงทำอะไร ไม่ได้มากนัก เพราะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กรมวิชาการจัดทำนั้นพูดถึงแต่เพียงกำหนด กลุ่มสาระการ เรียนรู้ออกเป็น ๘ กลุ่ม สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาอยู่ในกลุ่มที่ ๔ เรียกว่า กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นอกจากนี้หลักสูตรยังพูดถึงมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่ง กล่าวถึงสาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนาเพียง ๑๐ บรรทัด ในที่สุดที่ประชุมมีมติให้ดำเนินการ จัดทำรายละเอียดสาระการ เรียนรู้พระพุทธศาสนาหรือวิชาพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตร แขนกลางสำหรับโรงเรียนทั่วประเทศ

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ได้ลงนามในคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้หลักสูตร การศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔^{๒๗}

การดำเนินงานในการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้สำเร็จลุล่วงในขั้นตอนต่าง ๆ มาด้วยดี รวมทั้งการ จัด อบรมครูสอนพระพุทธศาสนาและการจัดทำหนังสือเรียนและสื่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนา อื่นๆ กำลังเนินไปตามกำหนดเวลาเรียนปฏิบัติการ เพราะทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทุ่มเท กำลังสติปัญญาให้แก่งานนี้อย่างเต็มที่ เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาและด้วยศรัทธาว่าสาระการ เรียนรู้พระพุทธศาสนา นี้แหละจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาที่จะช่วยหล่อหลอมเด็กไทยให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข^{๒๘}

๒.๒.๓ หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา

ในการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเป็นอันดับแรก คือมาตรฐาน การ เรียนรู้ สาระศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน ๓ ข้อ คือ

สาระพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ มาตรฐาน การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ ๑ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ เข้าในประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือ ศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการ อยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส ๑.๒ ยึดมั่นในศีลธรรม กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาใน พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

^{๒๗} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่**, หน้า ๓-๔.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

มาตรฐาน ส ๑.๓ ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนาพิธีของ พระพุทธศาสนา หรือ ศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนา ตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข^{๒๙}

มาตรฐานทั้งสามข้อนี้พอจะเทียบได้กับไตรสิกขา อธิสัสสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญา สิกขา ดังนี้

มาตรฐาน ส ๑.๓ เน้นเรื่องการประพฤติปฏิบัติซึ่งเป็นเรื่องของพฤติกรรมที่แสดง ออกมา ให้ปรากฏแก่คนอื่น มาตรฐานนี้จึงเทียบได้กับอธิสัสสิกขาซึ่งเป็นการฝึกอบรมในเรื่องศีล คือการรักษา กายวาจาให้เรียบร้อย

มาตรฐาน ส ๑.๒ เน้นเรื่องการพัฒนาคุณธรรมที่ดีเช่น สมาธิ ศรัทธา มาตรฐานนี้ เทียบได้ กับอธิจิตตสิกขา ซึ่งเป็นการฝึกอบรมในเรื่องจิตคือคุณสมบัติที่ดีภายในจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ สมาธิ

มาตรฐาน ส ๑.๑ เน้นเรื่องการพัฒนาความรู้ซึ่งรวมทั้งความรู้ความเข้าใจทั่วไป เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนาและความเห็นที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า โลกียสัมมาทิฐิ มาตรฐาน นี้เทียบได้กับอธิปัญญาสิกขาซึ่งฝึกอบรมในเรื่องปัญญา เมื่อเทียบเคียงกันอย่างนี้แล้ว เราอาจกล่าวได้ ว่าการจัดการเรียนการสอนสาระการ เรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จะให้ได้มาตรฐานทั้งสามข้อต้องเป็น การจัดการศึกษาตามหลัก ไตรสิกขา^{๓๐}

การจัดทำรายละเอียดเนื้อหาสาระวิชาพระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่มุ่งแก้ไข ข้อด้อยที่ พบในหลักสูตรเดิมและในขณะเดียวกันก็ให้ได้มาตรฐานการเรียนรู้ทั้งสามข้อเรื่องแรกๆที่ทำได้หยิบ หลักสูตรเดิมขึ้นมาวิเคราะห์แล้วพบว่าเนื้อหาสาระในหลักสูตร เดิมแบ่งออกเป็น ๙ หัวข้อ ดังนี้

๑. ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา
๒. พุทธประวัติ ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง
๓. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
๔. พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์
๕. พุทธศาสนสุภาษิต
๖. หน้าที่ชาวพุทธ
๗. การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา
๘. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
๙. ศาสนพิธี

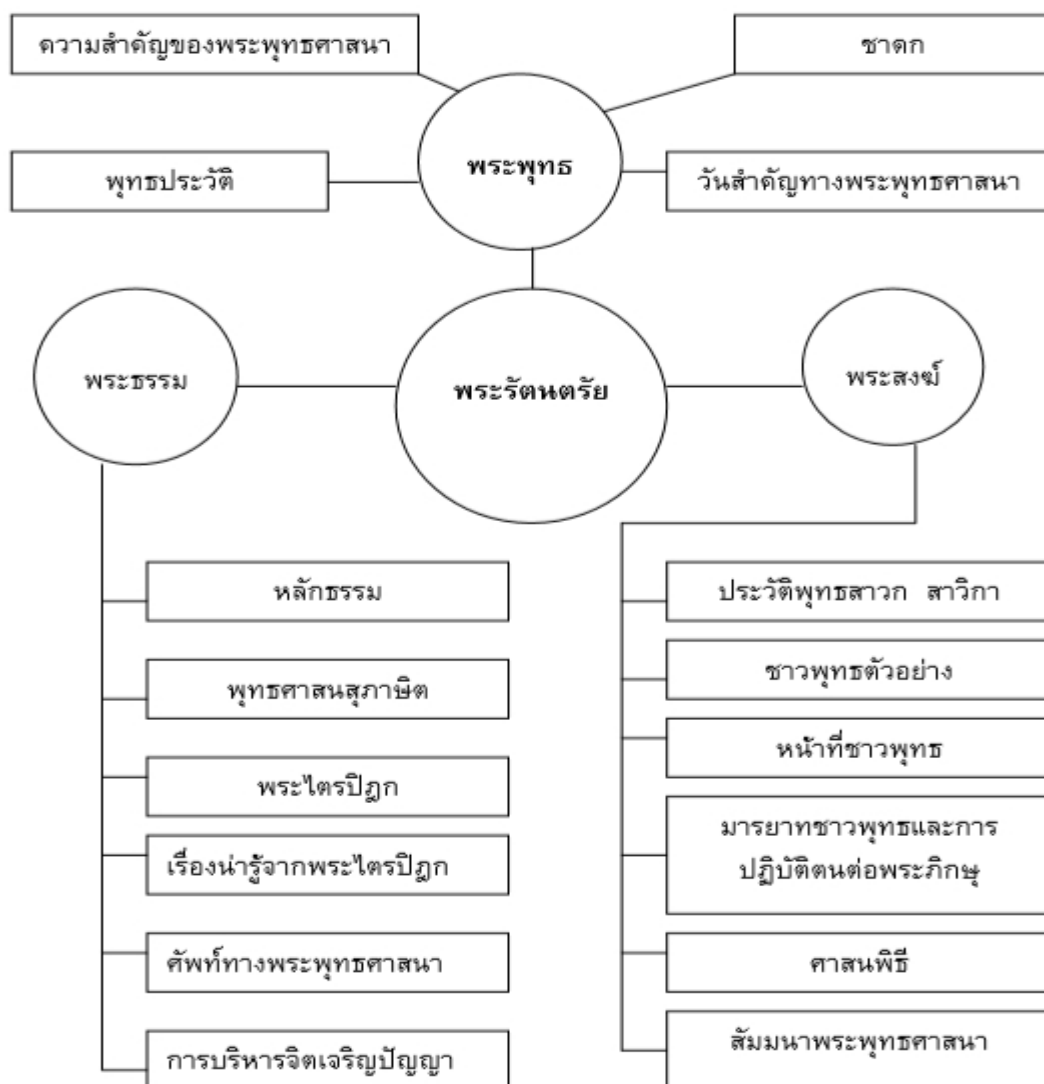
การที่หลักสูตรเดิมมีหัวข้อมากอย่างนี้ทำให้สามารถครอบคลุมเนื้อหาสาระ พระพุทธศาสนาได้ค่อนข้างครบถ้วน คณะกรรมการได้นำหัวข้อทั้ง ๙ มาวิเคราะห์จัดระบบใหม่ เพื่อ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหัวข้อเหล่านั้น ซึ่งจะได้เป็นประโยชน์สำหรับ การเรียน แบบบูรณาการภายในเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนาด้วยกัน ดังนั้น เราจึงคงหัวข้อสำคัญ ในหลักสูตร เดิมไว้แล้วนำมาจัดกรอบความคิดใหม่เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงกันเป็นระบบ ดังนี้

^{๒๙} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, หน้า ๑๑.

^{๓๐} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่, หน้า ๙.

๑. ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา – พุทธประวัติ
 ๒. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา – พุทธศาสนสุภาษิต – พระไตรปิฎก – เรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก – ศัพททางพระพุทธศาสนา
 ๓. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา – ชาดก
 ๔. หน้าที่ชาวพุทธ – มารยาทชาวพุทธ และการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ – ชาว พุทธ
- ตัวอย่าง

๕. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา
 ๖. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา – ศาสนพิธี
 ๗. สัมมนาพระพุทธศาสนา เพื่อเชื่อมโยงของหัวข้อซึ่งดูหลากหลายให้มีระบบ เราได้กำหนดหัวข้อใหญ่ที่ ครอบคลุมหัวข้ออื่นทั้งหมด นั่นคือเรื่องพระรัตนตรัย หัวข้อทั้งหมดสรุปลงในเรื่องพระรัตนตรัยนี้ เอง เราได้จัดความสัมพันธ์ของหัวข้อทั้ง ๖^{๓๑} ตามผังมโนทัศน์ดังต่อไปนี้
- สรุปได้ว่า ในการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตร

ที่มา : พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กรอบความคิดในการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่ (โรงเรียนพืชมหัศจรรย์มาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, กรุงเทพมหานคร) หน้า ๑๒.

แผนภาพที่ ๒.๑ ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ประกอบด้วยมาตรฐาน ๓ ข้อ ซึ่งเทียบได้กับไตรสิกขา อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา ดังนี้ เราอาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนสาระ การเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จะให้ได้มาตรฐานทั้งสามข้อต้องเป็นการจัดการศึกษาตามหลัก ไตรสิกขาการจัดการ จัดทำรายละเอียดเนื้อหาสาระวิชาพระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่มุ่งแก้ไขข้อด้อย ที่พบในหลักสูตร เดิมและในขณะเดียวกันก็ได้มาตรฐานการเรียนรู้ทั้งสามข้อ คณะกรรมการ ได้นำหัวข้อทั้ง ๙ มา วิเคราะห์จัดระบบใหม่เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหัวข้อ เหล่านั้น ซึ่งจะได้เป็น ประโยชน์สำหรับการเรียนแบบบูรณาการภายในเนื้อหาสาระ พระพุทธศาสนาด้วยกัน ดังนั้น เราจึงคง หัวข้อสำคัญในหลักสูตรเดิมไว้แล้วนำมาจัดกรอบ ความคิดใหม่เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงกันเป็นระบบ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๓.๑ ความหมายการสอน

ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า “การสอน” ไว้หลายลักษณะพอจะ ประมวลได้ พอสังเขปดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) ได้กล่าวว่า การสอนมี ๒ แบบ คือ ธรรมาธิฐาน และบุคลาธิฐาน ถ้าสอนธรรมล้วน ๆ เช่น นิพพานคือดับไม่เหลือ สงบอย่างยิ่ง อย่าง นี้ เป็นธรรมาธิฐาน สอนแบบอภิธรรม แต่ถ้าสอนแบบมีตัวอย่างประกอบ มีกิจกรรมมีสื่อต่าง ๆ เรียกว่า บุคลาธิฐาน เป็นการสอนแบบพระสูตรตันปิฎก แบบที่พระพุทธเจ้าสอนธรรมะกำมือเดียว ใบไม้เป็นอุปกรณ์ อย่างหนึ่งในการสอน เป็นสื่อให้เข้าถึงธรรมะ เมื่อสอนบุคลาธิฐานท่านจะ ได้เปรียบคือรูปธรรม มีตัวอย่าง มีนิทานประกอบ^{๓๒}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวว่า ผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษา แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครู อาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติและประพจน์ตามหลักปฏิบัติ ดังนี้

ก. เป็นกัลยาณมิตร คือ ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตร หรือ กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ ดังนี้ ๑. ปิโย น่ารัก ๒. ครุ น่าเคารพ ๓. ภาวนีโย น่าเจริญใจ ๔. วตฺตา รู้จักพูดให้ได้ผล ๕. วจนฺทโม อดทนต่อถ้อยคำ ๖. คมภิรณฺจ กถา กตฺตา แกล้งเรื่อง ล้าลึกได้ ๗. โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ ชักน้าวในอฐาน

ข. ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ โดยตั้งตนอยู่ในธรรมของผู้แสดงธรรม ที่เรียกว่า ธรรมเทศก ธรรม ๕ ประการ คือ ๑. อนุพุทฺธิกา สอนให้มีขั้นตอนถูกต้อง ๒. ปริยายทสฺสาวิจฺจุตสํคํญมา ขยายให้เข้าใจเหตุผล ๓. อนุทยตา ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดี ๔. อนามิสฺนฺตร ไม่มีจิต พังเล็งมุ่งเห็นแก่อาภิส ๕. อนุปหังจํ วางจิตตรงไม่กระทบตนและผู้อื่น

ค. มีลีลาครุครบทั้งสี่ ครูที่สามารถมีลีลาของนักสอน ดังนี้ ๑. สันทสฺสนา ชี้ให้ชัด ๒. สมาทปนา ขวนให้ปฏิบัติ ๓. สมุตเตชนา ไร่ให้กล้า ๔. สัมปหังสนา ปลุกให้เร่ง

ง. มีหลักตรวจสอบสาม เมื่อพูดอย่างรวบรัดที่สุด ครูอาจตรวจสอบตนเองด้วย ลักษณะ การสอนของพระบรมครู ๓ ประการ คือ ๑. สอนด้วยความรู้จริง รู้จริงทำได้จริง จึงสอน เขา ๒. สอน

^{๓๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), การเผยแผ่เชิงรุก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๖๕.

อย่างมีเหตุผล ให้เขาพิจารณาเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยปัญญาของเขาเอง ๓. สอนให้ได้ผล จริง สำเร็จความมุ่งหมายของเรื่องที่สอนนั้นๆ

จ. ทำหน้าที่ครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติต่อศิษย์ โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเสมือน เป็น ทิศ เบื้องขวา ดังนี้ ๑. แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี ๒. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ๓. สอนศิลปะ วิทยาให้ สั้นเชิง ๔. ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ ๕. สร้างเครื่องคุ้มภัยใน สารทิศ คือ สอนฝึกศิษย์ให้ใช้ชีวิตเสียชีพได้จริงและรู้จักดำรงตนด้วยดี ที่จะเป็นประกันให้ ดำเนินชีวิตดีงามโดย สวัสดิ์ มีความสุขความเจริญ^{๓๓}

สนิท ศรีดำแดง ได้กล่าวว่า การสอน ศัพท์ในทางศาสนา คือ “เทศน์” แต่คำนี้ในยุค หลัง โดยเฉพาะปัจจุบัน ก่อให้เกิดความรู้สึกน่าเบื่อ นอกจากเทศน์ของพระภิกษุการเทศน์ของ คนอื่น ๆ ผู้ฟังรู้สึกว่ายอมรับไม่ได้ การยอมรับได้ ก็เป็นผลมาจาก รูปแบบของพระนั่นเอง รูปแบบการเทศน์ ไม่ได้ปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย

ศัพท์วิทยา ที่มีความหมายคล้ายกับคำว่า ”เทศน์” หรือการสอนมีหลายคำ ที่ควรสนใจ คือ

๑. การฝึก (Train) การทำให้บุคคลหรือสัตว์สามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่าง ถูกต้อง แม่นยำตามเป้าหมายในศาสนาพุทธใช้แบบสำหรับฝึกเรียกว่า สิกขาบท

๒. การเสนอ(Teach) การให้ความรู้ (knowledge) การปลูกฝังความชำนาญ (ทักษะ ; Skill) การอบรม (ภาวนา)

๓. การแนะนำ (Instruct) คือการให้ความรู้โดยวิธีการที่เป็นกระบวนการ มีทั้งการฝึก การ สอน และการอบรม

๔. การให้การศึกษา คือกระบวนการพัฒนาศักยภาพ และพลังความสามารถ ของมนุษย์ โดยอาศัยการดึงความสามารถของมนุษย์ออกมาให้มากที่สุด

๕. การแนะแนว (guidance) การช่วยเหลือให้ผู้เรียนเดินไปสู่จุดหมาย ปลายทาง หรือให้ พัฒนาการไปตามเป้าหมายอย่างถูกต้อง^{๓๔}

เสถียรพงษ์ วรรณปก กล่าวไว้อีกว่า วิธีสอนของพระพุทธเจ้า ดังต่อไปนี้ ๑. ทำนามธรรม ให้เป็นรูปธรรม หรือทำของยากให้ง่าย ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้คือ ก. ใช้อุปมาอุปไมย ข. ยกนิทาน ประกอบ ค. ใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอน ๒. ทำตนเป็นตัวอย่าง ในแง่ของการสอนอาจแบ่งออกเป็น ๒ อย่างคือ ๑) ทำให้ดู หรือสาธิตให้ดู ๒) ปฏิบัติให้ดูเป็น ตัวอย่าง ๓. ใช้ถ้อยคำเหมาะสม ๔. เลือกสอน เป็นรายบุคคล ๕. รู้จักจังหวะและโอกาส ๖. ยึดหยุ่นในการใช้เทคนิควิธี ๗. การเสริมแรง^{๓๕}

๒.๓.๒ ความสำคัญของการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

^{๓๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๘), หน้า ๙๒.

^{๓๔}สนิท ศรีดำแดง, **พระพุทธศาสนากับการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒๕-๒๒๖.

^{๓๕}เสถียรพงษ์ วรรณปก. **ราชบัณฑิต, พุทธวิธีสอนจากพระไตรปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพชร รุ่งการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๖๑.

วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด ๑๒ ปี การศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจาก แขนงวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมกันเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้

ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ คือ

๑. ด้านความรู้ จะให้ความรู้แก่นักเรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและ หลักการสำคัญของวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญา และศาสนา ตามเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น ในลักษณะบูรณาการ

๒. ด้านทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและ กระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ ทักษะทางสังคม ทักษะทางสืบสวนสอบสวน ทักษะ การสื่อสาร ทักษะการแสวงหาความรู้ การสืบค้น เป็นต้น

๓. ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมจะ ช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยมีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็น ผู้ผลิตที่ดีมีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการทำงาน เป็นกลุ่มเคารพสิทธิของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรม ของศาสนาและคุณค่า อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรม ของศาสนาและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

กิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมจะ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติที่ได้รับ การอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของ ผู้เรียนได้

เมื่อมองในภาพรวมแล้วพบว่า ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคม ศาสนา และ วัฒนธรรมนั้นนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทั้งทาง ธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมแล้ว ยังมีทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ที่จะสามารถ นำมาใช้ประกอบ ในการตัดสินใจได้อย่างรอบครอบในการดำเนินชีวิตและการมีส่วนร่วมในสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี ตลอดจนการนำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนา ตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่าง มีความสุข^{๓๖}

^{๓๖} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕), หน้า ๓ - ๔.

ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ในหลักสูตรเข้าด้วยกัน เป็นศาสตร์บูรณาการวิชาความรู้จากสิ่งต่าง ๆ วิธีการและแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ กระบวนการของนักคณิตศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ของศิลปะ นักดนตรี ประสบการณ์ของนักศิลปะและทักษะการถ่ายทอดภาษาออกมา เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ใน การเรียนการสอนกลุ่มสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมทั้งสิ้น

๒.๓.๓ วิธีสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ในการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา บทบาทของครูผู้สอนสำคัญมาก บทบาทของครูผู้สอนอยู่ที่การแนะนำวิธีการ ถ้าผู้เรียนสามารถทำเองได้ก็ทำเอง ครูที่ดีต้องมีทั้งวิชาและ จรรยา (วิชาจรณสมปนโน) วิชา คือ ความรู้ดี จรรยา คือ ความประพฤติดี บทบาทสำคัญของครูผู้สอนมีสามคำ คือ แนะนำให้ทำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ดังพุทธพจน์ที่ว่า ตุมहेหิ กิจจัง อาตปโปกขาตาโร ตถาคตา การลงมือปฏิบัติเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย พระตถาคตเป็นผู้บอกวิธีการ แนวการสอนพุทธวิธี มีดังนี้

๓๗

๑. วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย เป็นวิธีการสอนที่สรุปได้ว่า เป็นการบรรยายเนื้อหาเปรียบเทียบกับคน สัตว์ หรือสิ่งของ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจมองเห็นภาพ เกิดมโนทัศน์ง่าย ชัดเจน และสมจริง^{๓๘}

๒. วิธีสอนแบบปจฉาวิสัชนา เป็นวิธีการสอนที่สรุปได้ว่า ใช้วิธีการถาม-ตอบ ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน ในการถาม-ตอบนี้ผู้สอนจะไม่ตอบคำถามเอง แต่จะกระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันตอบ^{๓๙}

๓. วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา เป็นวิธีการสอนที่สรุปได้ว่า นักเรียนและนักเรียน สนทนา พูดคุยหรืออภิปรายความคิดเห็นโต้ตอบทางวิชาการ (ธรรมะ) ครูต้องปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตร มีความเมตตากรุณายอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ในการสนทนา ครูและ นักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาขอบเขตของเนื้อหาที่จะสนทนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้กระจ่างขึ้น ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในด้านเนื้อหาก่อนสนทนาพอสมควร^{๔๐}

๔. วิธีสอนแบบอริยสัจ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สรุปได้ดังนี้

๑. ขั้นกำหนดปัญหาหรือขั้นทุกข์ ครูให้นักเรียนได้ศึกษาพิจารณาปัญหา ที่เกิดขึ้นด้วยตนเองด้วยความรอบครอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียน จะต้องแก้ไขให้ได้

๒. ขั้นตั้งสมมุติฐานหรือขั้นสมุทัย ครูมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

^{๓๗} จรัส พยัคฆราชศักดิ์ และ สมพร อ่อนค้อม, คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒.

^{๓๘} ประดิษฐ์ พรหมเสนา, โครงการอบรมครูพระช่วยสอนจริยธรรมศึกษาในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๔), หน้า ๔๙-๕๑.

^{๓๙} ประดิษฐ์ พรหมเสนา, การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๓), หน้า ๑๙.

^{๔๐} ถวิล อรัญ, การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (กรุงเทพมหานคร : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๓), หน้า ๕๑-๕๓.

ก. ครูช่วยให้นักเรียนได้พิจารณาด้วยตนเองว่า สาเหตุของปัญหาที่ กล่าวในขั้นที่ ๑ มีอะไรบ้าง

ข. ครูช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจว่า ในการแก้ปัญหาใด ๆ ก็ตาม จะต้องกำจัดหรือดับที่ต้นตอหรือสาเหตุของปัญหานั้น

ค. ครูช่วยให้นักเรียนได้คิดว่า ในการแก้ปัญหาที่สาเหตุนั้น อาจกระทำ อย่างไรได้บ้าง หรือกระทำการสิ่งที่จะกระทำเป็นข้อๆ ไป

๓. ขั้นทดลองและการเก็บข้อมูลหรือขั้นนิโรจน์ ครูมีส่วนทำให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้ ดังนี้

ก. การทำให้แจ้ง คือ ครูต้องสอนให้นักเรียนได้ลงมือทำ ด้วยตนเอง ตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ ๒ ข้อ ค.

ข. เมื่อนักเรียนได้มีการปฏิบัติธรรมหรือทดลองได้ผลเป็นประการใด แล้วควรจะมีการบันทึกไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

๔. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล หรือสรุปผล หรือขั้นมรรคผล ครูมีส่วนร่วมในการช่วย นักเรียน ดังนี้

ก. จากการทดลองทำด้วยตนเองหลาย ๆ ครั้ง ย่อมจะได้ผล ออกมาให้ เห็นชัด ผลบางประการชี้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาได้ แต่ไม่ชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องจะชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้แน่นอนได้ บรรลุจุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือหลักปฏิบัติที่เราต้องการแล้ว สิ่งเหล่านี้จะต้องมี การวิเคราะห์ และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นบันทึกไว้ในขั้นที่ ๓ ข้อ ข. นั้นจนแจ่มแจ้งว่าทำอะไร จึงจะแก้ปัญหา ที่กำหนดไว้ในขั้นที่ ๑ ได้สำเร็จ

ข. จากการวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาได้จริงต่อไปก็ ให้สรุปการกระทำ ที่ได้ผลนั้น ๆ ไว้เป็นข้อ ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือ ปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน^{๔๑}

๕. วิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวนแนวพุทธศาสตร์ เป็นวิธีการสอนที่สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดหาความจริงและวิธีการ แก้ปัญหา ด้วยการตั้งคำถามในกระบวนการวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลก และทางธรรม โดยมีขั้นตอน การจัดการเรียนการสอน ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียน
๒. ขั้นสังเกตสถานการณ์ภาวะของปัญหา (ทุกข์)
๓. ขั้นอธิบายปัญหา (สมุทัย)
๔. ขั้นของการทำนายผล (นิโรธ)
๕. ขั้นควบคุมและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม (มรรค)^{๔๒}

๖. วิธีสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีการสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษา ๓ ขั้น ดังนี้

^{๔๑}สาโรจน์ บัวศรี, แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและสร้างค่านิยมทางศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๑-๑๐.

^{๔๒}วิรัช วิเชียรโชติ, แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและสร้างค่านิยมทางศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๘๕-๘๖.

๑. ขั้นศีล คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกายและวาจา ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ พร้อมทั้งจะเรียน

๒. ขั้นสมาธิ คือ การฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติ ให้นักเรียนรวมจิตใจ ความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวน อื่น ๆ ออกจากความคิดและจิตใจ

๓. ขั้นปัญญา คือ ขั้นนักเรียนใช้สมาธิ ความมีจิตใจแน่วแน่ ทำความเข้าใจ ในปัญหา การหาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้ง เข้าใจและแก้ปัญหาได้ เกิดการเรียนรู้เกิดปัญญาขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้อง ตามความเป็นจริง^{๔๓}

๗. วิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๗.๑ ขั้นนำการสร้างเจตคติที่ดีต่อวิธีการเรียนและบทเรียน

๗.๑.๑ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม

๗.๑.๒ บุคลิกภาพของครู และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู กับนักเรียน

๗.๑.๓ การเสนอสิ่งเร้าและจูงใจ

๗.๒ ขั้นสอน มีขั้นตอนดังนี้

๗.๒.๑ ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียนหรือเสนอหัวข้อ เรื่อง ประเด็นสำคัญของบทเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ

๗.๒.๒ ครูแนะแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล

๗.๒.๓ นักเรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ โดยใช้ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคม

๗.๒.๔ จัดกิจกรรมที่เร้าให้เกิดความคิดต่าง ๆ เช่น คิดสืบค้นต้นเค้า คิดสาวตลอดสาย คิดสืบค้นต้นปลาย คิดโยงสายสัมพันธ์

๗.๒.๕ ฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้ และเปรียบเทียบ ประเมินค่าโดยใช้วิธีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือกและทางออกของ การแก้ปัญหา

๗.๒.๖ ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ

๗.๒.๗ กิจกรรมฝึกปฏิบัติ เพื่อพิสูจน์ผลการเลือกตั้งและการตัดสินใจ ให้ประจักษ์จริง

๗.๓ ขั้นสรุป

๗.๓.๑ ครูและนักเรียนสังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุง แก้ไขให้ปฏิบัติถูกต้อง

๗.๓.๒ อภิปรายและสอบถามข้อสงสัย

๗.๓.๓ สรุปบทเรียน

๗.๓.๔ วัดและประเมินผล^{๔๔}

๘. วิธีสอนตามหลักพุทธสูตร เป็นวิธีการเรียนรู้จากคำบอกเล่า ซึ่งสามารถนำมา จัดเป็นกระบวนการเรียนตามหลักพุทธสูตร มี ๓ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างศรัทธา

^{๔๓}จรัส พยัคฆราชศักดิ์ และ สมพร อ่อนค้อม, **คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๔.

^{๔๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔

๑.๑ การสร้างบรรยากาศชั้นเรียนให้เหมาะสม

๑.๒ บุคลิกภาพของครูและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์

๑.๓ การเสนอสิ่งเร้าและสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้

ขั้นตอนที่ ๒ การสอนตามหลักพุทธ

๒.๑ การฝึกหัดฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ

๒.๒ การฝึกปรือ เพื่อจับประเด็นสาระและจดจำ

๒.๓ การฝึกฝน ฝึกการใช้ภาษาให้แคล่วคล่องจัดเจน

๒.๔ การฝึกคิดพิจารณาจนเข้าใจแจ่มแจ้ง ซึ่งการคิดนี้ครูสามารถเลือกนำวิธี คิดแบบต่าง ๆ มาสอนได้เช่น การคิดแยกแยะ การคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ การคิดหาเหตุและ ปัจจัย ฯลฯ

๒.๕ การฝึกสรุปรวมสาระความรู้เป็นหลักการด้วยความเข้าใจแจ่มแจ้ง และ นำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนที่ ๓ การมองตนและการประเมินกัลยาณมิตร

๓.๑ การวัดและประเมินตนเอง

๓.๒ การวัดและประเมินโดยเพื่อนนักเรียน

๓.๓ การวัดและประเมินโดยครูผู้สอน

๓.๔ การซ่อมเสริมและช่วยเหลือกันฉันกัลยาณมิตร^{๔๕}

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา บทบาทของครูผู้สอนอยู่ที่การแนะนำ วิธีการ ถ้าผู้เรียนสามารถทำเองได้ก็ทำเอง ครูที่ดีต้องมีทั้งวิชาและจรณะ บทบาทสำคัญของครูผู้สอนมีสามคำ คือ แนะนำ ทำให้อยู่ให้เห็น แนวการสอนพุทธวิธี ประกอบด้วย วิธีสอน แบบอุปมา อุปไมย วิธีสอนแบบปฐกวิสสุต วิธีสอนแบบธรรมสาธกัจฉา วิธีสอนแบบอริยสัจ วิธี สอนแบบสืบสวน สอบสวน แนวพุทธศาสตร์ เป็นวิธีการสอนที่สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดหาความจริง วิธีสอนแบบไตรสิกขา วิธีสอน โดยการสร้างศรัทธาและโยนิโส มณสิการและวิธีสอนตามหลักพุทธ ซึ่งอยู่ที่ครูผู้สอนจะต้อง เลือกสรรวิธีการสอนให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน เพื่อจะได้ทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓.๔ การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา

การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาเพื่อเป็นการสร้างเสริมศีลธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้^{๔๖}

๑. การสอนศีลธรรมหรือสอนศาสนา

หลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษาได้จัดเนื้อหาของหลักสูตรในรูปแบบ ที่เป็นจริยธรรมกลางๆ ตามหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๒๑ และ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่ได้ใช้สำหรับผู้เรียน ทุกศาสนาโดยในระดับประถมศึกษานั้นได้นำจริยธรรม ๓๐ ประการมาจัดไว้ในหมวดจริยศึกษา ในกลุ่ม

^{๔๕} สุมน อมรวิวัฒน์. ศาสตราจารย์, โครงการอบรมครูพระช่วยสอนวิชาจริยธรรมในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร, หน้า ๕๖-๕๗.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๓ - ๑๓๐.

สร้างเสริมลักษณะนิสัยและจัดเรื่องของพระพุทธศาสนาไว้ในหน่วยของชาติไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้จัดเนื้อหาเรื่องของพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่นแทรกไว้ในวิชาบังคับและวิชาเลือก ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้จัด เนื้อหาที่เน้นหนักไปทางศาสนาสากลจริยธรรมและปรัชญาแนวการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๒๑ และ พ.ศ. ๒๕๔๔ มุ่งให้เกิดความเข้าใจและเกิดความคิดทางจริยธรรม อย่างกว้างขวาง มีเหตุ มีผลมีใจกว้าง และเน้นการปฏิบัติ เหมาะกับการพัฒนาการของผู้เรียน และสอดคล้องกับปัญหาชีวิตประจำวัน

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องของหลักสูตรการสอนศีลธรรม โดยมีผู้สนใจในเรื่องของการสอนศีลธรรมแก่เยาวชน มีความคิดเห็นแบ่งแยกออกไปเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ มีความเห็นว่า การจัดเนื้อหาของหลักสูตรให้นักเรียนได้เรียนหลัก จริยธรรมที่เป็นกลางๆ และสอดแทรกไว้ในเนื้อหาของทุกวิชานั้นถูกต้องแล้ว แต่การจัดหลักสูตร ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มชนในประเทศซึ่งนับถือศาสนาต่างกัน การศึกษาศีลธรรม จะต้องไม่เป็นไปเพื่อครอบงำบังคับเด็กให้นับถือศาสนาอย่างมกมาย แต่ต้องให้หลักสัจธรรมที่เป็นกลาง เพื่อให้ศีลธรรมและศาสนาเป็นแสงสว่างแก่ผู้เรียนอย่างเสรี ความคิดกลุ่มนี้เชื่อว่า ครูทุกคนต้องสอนศีลธรรม การให้คะแนนสูงในวิชาศีลธรรมมิได้ทำให้เด็กมีศีลธรรมการบังคับให้ นักเรียนท่องจำเนื้อหาและคำยากต่างๆ จะไม่บังเกิดผลต่อการประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น การสอน ศีลธรรมจึงควรเป็นไปในลักษณะที่ค่อยๆ สอดแทรกในการจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมให้นักเรียน ได้เห็นแบบอย่างที่ดีและฝึกการปฏิบัติจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยที่ดีงาม

กลุ่มที่ ๒ มีความเห็นว่า การจัดหลักสูตรในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ในเรื่องของเนื้อหาและการสอนศีลธรรมนั้น มีความผิดพลาดมาโดยตลอดได้ลดความสำคัญของ การสอนศีลธรรมและศาสนาลง จึงกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ความคิดเห็นของกลุ่มนี้ไม่เห็นด้วยกับการใช้คำว่า จริยธรรม แทนคำว่า ศีลธรรมและศาสนาต้องการ ให้มีการสอนวิชาศีลธรรมและวิชาพระพุทธศาสนาในหลักสูตรทุกชั้นเรียน โดยจัดชั่วโมงสอน วิชาพระพุทธศาสนาให้มากพอและให้เป็นวิชาบังคับตลอดปี จัดครูสอนวิชานี้เป็นพิเศษเพิ่ม คะแนนให้สูงเพื่อจูงใจให้นักเรียนเอาใจใส่และให้ใช้ถ้อยคำที่เป็นคำบาลีที่ชาวพุทธรู้จักกันแพร่หลายอยู่แล้ว เช่น สติ สัมปชัญญะ สังขจะเป็นต้น

อย่างไรก็ตามความคิดทั้ง ๒ กลุ่มมีความเห็นตรงกันในเรื่องของวิธีสอนศีลธรรม คือ การสอนโดยวิธีเร้าความสนใจ ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัย จัดกิจกรรมที่นำไปสู่การคิดและการปฏิบัติ เป็นการสร้างเสริมศีลธรรมแก่ผู้เรียนได้ดีกว่าการสอนด้วยวิธีบรรยาย

๒. การสอนศีลธรรมอย่างเข้มงวดครอบงำ แต่ไม่จริงจังกับการสอนศีลธรรมอย่างจริงจังแต่ผ่อนคลายเป็นให้อิสราภาพ

ปัจจุบันครูประถมศึกษาและครูมัธยมศึกษาเริ่มมีความเข้าใจว่า การสอนศีลธรรม ด้วยวิธีบอกอธิบายและบังคับให้นักเรียนท่องเนื้อหาในแง่ของประวัติหัวข้อ หลักการเพื่อเขียน ตอบครูในการสอบนั้น ไม่ได้ทำให้นักเรียนมีมโนทัศน์และปฏิบัติธรรมตามจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถจะหลบหลีกไปจากกรอบของเนื้อหาอันมากมายที่หลักสูตรได้วางไว้ทั้งครูและนักเรียนต่างก็คร่ำเคร่งทำกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ด้วยการบอกอธิบาย การเขียนและการพูดแสดงความคิดเห็น ซึ่งสามารถวัด และตีเป็นคะแนนได้ดีการประพฤติ

ปฏิบัติการสอนศีลธรรม จึงเหมือนกับว่า เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่ต้องวางระบบและกฎเกณฑ์แน่นอน ทุกขั้นตอน การสอนศีลธรรมจึงเป็นกระบวนการสอนการเรียนรู้และการสอน - การสอบที่ทั้งครู นักเรียนกระทำไปด้วยความจำใจและไม่เห็นคุณค่าของ การประพฤติปฏิบัติ

การนำเนื้อหาที่เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรมในหลักสูตรประถมศึกษาและ มัธยมศึกษามา เรียงกันตั้งแต่ ป.๑ - ม.๖ ได้เรียนเนื้อหามากมาย ผลที่ได้กลับเป็นว่าผู้เรียนมิได้เข้าถึงและปฏิบัติตาม หลักอันเป็นแก่นแท้ของศาสนาและศีลธรรม ฝ่ายโรงเรียนก็ขัดทอด ครอบครวและสังคมพ่อแม่ก็โทษ ครู ครูโทษสิ่งแวดล้อม โทษกันไปโทษกันมา นักเรียนถูก ทอดทิ้งจากการประพฤติที่ติงาม

การสอนศีลธรรมที่ทุกฝ่ายสนใจ คือ จัดสิ่งแวดล้อมและสถานที่ที่สะอาด ร่มเย็น และ สงบ มีสื่อการเรียนการสอนที่เร้าความสนใจ มีช่วงเวลาที่สนุกด้วยเพลงและเกมส์ที่มีช่วงเวลาที่ สงบ สำรวมและเป็นพิธีการมีการอภิปรายถกเถียงปัญหาาร่วมกัน ระหว่างครูกับนักเรียน การสอน ศีลธรรม ในบรรยากาศเช่นนี้ ครูเป็นกัลยาณมิตรและนักเรียนก็เรียนโดยโยนิโสมนสิการ มุ่งเน้น การวิเคราะห์ เรื่อง “เหตุใด” “อย่างไร” และ “ทำไม” ครูจัดสถานการณ์และสรุปประเด็นให้ นักเรียนฝึกการ ประเมินค่าการเลือกตัดสินใจ และทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง

๓. ความร่วมมือในการสอนศีลธรรม

การสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษายังไม่เกิดผลดี จึง มี การเรียกร้องให้มีการปรับปรุงการสอนศีลธรรมแก่เยาวชนสถานบันการศึกษาและสถาบันสงฆ์ ซึ่งมี บทบาทในการสร้างเสริมศีลธรรมแก่เยาวชนร่วมกันอย่างใกล้ชิดจะต้องประสานงานและ จัดระบบ สร้างระเบียบที่รัดกุม ทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาและสถาบันสงฆ์ส่วน สถาบันครอบครัว เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อศีลธรรมของเยาวชนต้องชักจูงผู้ใหญ่ให้ หันเข้าวัดและพา เยาวชนเข้าวัด มีการใช้สื่อการศึกษาและสื่อมวลชนหลายรูปแบบที่จะให้ความรู้ และแบบอย่างเป็น แนวทางแก่พ่อแม่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูลูกซึ่งจะต้องได้รับความ ร่วมมือทั้งโรงเรียน สถาบัน ศาสนา สังคม องค์กรการสังคมสงเคราะห์ สมาคมที่บำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ สื่อมวลชน หน่วยงาน ของรัฐ และเอกชน มหาวิทยาลัยจะต้องค้นคว้าศึกษา วิธีการปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เยาวชน

จึงเห็นได้ว่าบ้าน โรงเรียน วัด องค์กร สถาบัน สมาคม และมหาวิทยาลัย ต่างก็มี หน้าที่ และความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาชีวิตและจิตใจของเยาวชนไทยให้เป็นผู้มี ศีลธรรมการจัดการ เรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนานั้น บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นสิ่ง สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนมี จิตศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา การสอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งใน สภาพแวดล้อมทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น มาก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนะการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนไว้ ดังนี้การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด สงบ ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย ปรับเปลี่ยน สภาพชั้นเรียนให้ มีความหลากหลาย ไม่จำเจเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้อย่าง กระตือรือร้นมีความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน มีการ ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดง ความ คิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์มีการให้แรงเสริมและกำลังใจที่เหมาะสมนักเรียนจะได้เห็นและ

ยอมรับรู้ ความจริงใจหลักจริยศึกษาและหลักศาสนา ด้วย การเห็นตัวอย่างการฝึกคิดพิจารณา การฝึกปฏิบัติและเห็นผลของการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง^{๔๗}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาว่า ตัวแท้ของกระบวนการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนานั้นเน้นการพัฒนา คนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีงาม เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ชีวิตและสังคม เมื่อ ผู้เรียนมีสัมมาทิฐิ คือความรู้ที่ถูกต้องตามความเป็นจริงเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนแล้ว การกระทำทาง กาย ทางวาจาและทางจิตใจ ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีงาม สามารถดับทุกข์และแก้ปัญหาได้ กระบวนการพัฒนาคนแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอนใหญ่ๆเรียกว่า ไตรสิกขา คือ หลักการศึกษา ๓ ประการ ได้แก่^{๔๘}

๑. การฝึกอบรมด้านความประพฤติ ความมีระเบียบวินัย คือเว้นทุจริตทางกาย และทางวาจา เรียกว่า สीलสิกขา (ศีล)

๒. การฝึกอบรมจิตให้มั่นคงไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์ที่น่าปรารถนาน่าพอใจและที่ ไม่น่าปรารถนาไม่น่าพอใจที่มากระทบ เป็นการปลูกฝังคุณธรรม เสริมสมรรถภาพ คุณภาพ สุขภาพของจิต เรียกว่า จิตตสิกขา (สมาธิ)

๓. การฝึกอบรมทางปัญญา ให้อำนาจให้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เหตุ รู้ผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถชำระจิตให้ผ่องใสบริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่น ด้วยอำนาจกิเลสตัณหาและอุปาทานเสียได้ เป็นการดับทุกข์ได้จริง เรียกว่า ปัญญาสิกขา (ปัญญา)

หลักการศึกษาทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นหลักการแก้ปัญหาของอารยชนชั้นพื้นฐาน เรียกตามบาลีว่า “ อริยมรรค ” แปลว่า ทางดำเนินสู่ความดับทุกข์ที่ทำให้เป็นอริยชน หรือวิธีการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ สามารถขยายองค์ประกอบได้เป็น ๘ ประการ ซึ่งเรียกว่า อัฐังคิกมรรค คือ

๑. สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) หมายถึง ทัศนคติ ความคิดความเห็น ความเชื่อถือ ทัศนศัตถ์ค่านิยมต่าง ๆที่ดีงาม มองสิ่งทั้งหลายสอดคล้องกับปัจจัยอย่างมีเหตุมีผล ตามความเป็นจริง

๒. สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) หมายถึง ความคิดความดำริไตร่ตรอง ความใคร่ครวญ เป็นไปเพื่อเปลื้องตนเองให้หลุดพ้นจากกิเลสตัณหา ไม่เป็นไปเพื่อความ เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๓. สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) หมายถึง การพูดการแสดงออกทางวาจา เป็นวาจาสุจริต คือไม่หลอกลวงไม่ส่อเสียด ไม่หยาบคาย ไม่เพ้อเจ้อ มีเหตุผลพูดสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์

๔. สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) หมายถึง การกระทำ ที่ดีงาม ที่สุจริตชน ประพฤติปฏิบัติกัน เป็นไปในทางสร้างสรรค์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามในสังคมทำให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยดีหรือดเว้นการเบียดเบียนชีวิต ทรัพย์สิน ละเมิดสิทธิ ในคุ้มครองของรักของผู้อื่น

๕. สัมมาอาชีวะ (อาชีพชอบ) หมายถึง การประกอบอาชีพในทางสุจริต ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

๖. สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) หมายถึง ความเพียรพยายามในการทำ ความดีงาม ความชอบธรรมหรือเพียรพยายามละความชั่ว ทำความดีและชำระจิตของตนให้ผ่องใส

^{๔๗}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา**, กลุ่มสาระ การเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า ๒๖๔.

^{๔๘}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, หน้า ๑.

๗. สัมมาสติ (ระลึกชอบ) หมายถึง การมีสติกำกับตัวในการกระทำภารกิจทุกอย่าง ตลอดถึงการมีสติระลึกได้ในสิ่งที่ตั้งงาม ที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลไม่ปล่อยสติให้ล่องลอย ไปกับอารมณ์ที่มากระทบ

๘. สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตชอบ) หมายถึง ความตั้งจิตมั่นคง สงบไม่ฟุ้งซ่านสมาธิเสมอแน่วแน่ เป็นอันหนึ่งอันเดียว บริสุทธิ์ผ่องใสไม่ขุ่นมัว นุ่มนวล ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด กระด้างไม่หดหู่ท้อแท้ พร้อมที่จะใช้งานทางปัญญาให้ได้ผลเต็มที่

ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการสร้าง เสริม ศีลธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงมุ่งเน้น เน้นการพัฒนาคนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีงาม เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ชีวิตและสังคม เมื่อผู้เรียนมีสัมมาทิฐิ คือความรู้ที่ถูกต้องตามความเป็นจริงเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนแล้ว การกระทำ ทางกาย ทางวาจาและทางจิตใจ ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีงาม สามารถดับทุกข์และแก้ปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓.๕ การจัดสื่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงสื่อว่ามีบทบาทสำคัญมากในการจัดกระบวนการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา เพราะสื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ ใน ๓ องค์ประกอบสำคัญ คือ เนื้อหาสาระ ทักษะ กระบวนการฝึกปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา ใจ และ คุณลักษณะ ทัศนคติค่านิยมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอนพระพุทธศาสนาควรจะต้องพิจารณาเพิ่มเติมพื้นฐานความรู้ทาง พระพุทธศาสนา ของครูผู้สอนด้วยตนเองจากสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย และจะต้อง พิจารณาเลือกสรร จัดหาหรือผลิตขึ้นเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้หรือช่วยให้ผู้เรียนสามารถ บรรลุเป้าหมายในการเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่ครูผู้สอนควรระมัดระวังในเรื่องของสื่อ การเรียนรู้ก็คือ การใช้สื่อนั้นต้อง สนองตอบความต้องการทางการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและมี ประสิทธิภาพอย่างสูงสุด สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อของจริง สื่อวัสดุหรือสื่อทัศนศึกษาหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข่าวสารหรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ครูผู้สอนควรได้หยิบยกมา เป็นประเด็นให้ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์ เพื่อจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ อันนำไปสู่แนวความคิดที่ ถูกต้องข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นี่จะเป็นสื่อการสอนที่มีความหมายต่อการเรียนรู้ เป็นอย่างดี สื่อการเรียน เป็นวิธีการหรือกระบวนการวัสดุของจริง เครื่องมือที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ปัจจุบันเทคโนโลยีแหล่งข้อมูลทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้โดยตรงให้กับผู้เรียนครูจึงมี บทบาทในการวางแผน เตรียมสื่อการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติและครูชี้แนะแนว การเรียนวิธี ศึกษาหาความรู้ ครูจึงต้องเตรียมสื่อการเรียนการสอนมาก ๆ แล้วเลือกสรรเครื่องมือ ที่มี ประสิทธิภาพอันจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้คุณลักษณะของสื่อที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

๑. ต้องเป็นสื่อเน้นการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
๒. ครูและนักเรียนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง
๓. รูปแบบของสื่อมีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ธรรมชาติของสาระ การเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน

๔. สื่อการเรียนการสอนต้องตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมของบทเรียน อีกทั้ง ยังต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า สื่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนามีหลายประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์

เป็นหนังสือเรียน หนังสือค้นคว้า นอกจากนั้นยังมีสื่อเทคโนโลยี ได้แก่ โทรศัพท์, วิดีทัศน์, คอมพิวเตอร์, อินเทอร์เน็ตและที่สำคัญเป็นสื่อประเภทกิจกรรม ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม การฟังธรรม การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน วิทยากรหรือพระสงฆ์ที่มีความรู้ที่ผู้เรียนหรือครูจะนำมาสู่ห้องเรียนหรือการสัมภาษณ์ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกิดการเรียนรู้ที่ถาวร จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น^{๔๙}

ดังนั้น การจัดสื่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จึงต้องมีการพัฒนารูปแบบ ของสื่อให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และ ศักยภาพของผู้เรียน และสื่อการเรียนการสอนจะต้องตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมของ บทเรียน อีกทั้งยังต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุดด้วย

๒.๓.๖ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การวัดและการประเมินผลเป็นกระบวนการที่สามารถตรวจสอบได้ว่านักเรียน สามารถเรียนรู้หรือประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้นาน้อย เพียงใดและยังเป็นเครื่องมือสำหรับการบ่งชี้ให้ผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีเนื้อหาในด้านค่านิยม คุณงามความดี ความประพฤติตามหลักธรรม การวัดผลในวิชา พระพุทธศาสนาสามารถนำหลักธรรมไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ด้วยเหตุนี้ การวัดและการประเมินผลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อให้ได้ผลการ ประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นไป อย่างน่าเชื่อถือและเที่ยงตรงมากที่สุด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้วางวิธีการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา นอกจากจะวัดความรู้กระบวนการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้วอาจใช้ กระบวนการวัดผลตามระบบศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้ครอบคลุมในด้านพฤติกรรมด้วย คือ^{๕๐}

ศีล พฤติกรรมดีงามทั้ง กาย วาจา และอินทรีย์ทั้ง ๖ เคยชิน แคล้วคล่อง อยู่ตัว เป็น วินัยเข้าสู่ชีวิต โดยการสังเกต การบันทึก

สมาธิ จิตใจมีคุณธรรม มีประสิทธิภาพและมีความสุข โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การ ตรวจสอบตนเอง

ปัญญา ความรู้ คิด เข้าใจ การมองเห็นความจริง เท้าทันทั้งระบบความสัมพันธ์เป็น เหตุ เป็นผลเชื่อมโยงประยุกต์เข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบ ตนเองหรือถ้า จะให้ชัดเจนขึ้นควรประเมินตามสภาพจริงเพื่อดูการพัฒนาคุณภาวะทาง ธรรมจริยา ตามหลัก อริยวัฑฒิ ๕ ประการ คือ

๑. ศรัทธา วัดว่ามีความเชื่อที่มีเหตุผลประกอบด้วยปัญญา ซึ่งไม่เบียดเบียน ชีวิตและ สังคมโดยการสังเกต การสะท้อนความคิด การตรวจสอบตนเอง

๒. ศีล วัดว่ามีความประพฤติและวิถีชีวิต ไม่เบียดเบียน แต่เกื้อกูล มีวินัยเอื้อต่อ วัฒนธรรมโดยการสังเกต การตรวจสอบตนเองและการบันทึกพฤติกรรม

^{๔๙}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๑๙๙ – ๒๐๒.

^{๕๐}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๙ – ๒๑๔.

๓. สูตระ วัดว่ามีความรู้เกี่ยวกับข่าวสาร ข้อมูล ท้นต่อเหตุการณ์ สถานการณ์ และความรู้
เหมาะสมแก่การดำเนินชีวิตกิจการของตน โดยการสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์

๔. จาคะ วัดว่ามีจิตใจกว้างขวาง ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว รู้จักเสียสละ บำเพ็ญ ประโยชน์
โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึก

๕. ปัญญา วัดว่าคิด เข้าใจ ทำการต่าง ๆ ด้วยปัญญา รู้จักแยกแยะชั่วดี คุณโทษ
ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงหยั่งถึงเหตุปัจจัยและความสัมพันธ์
ระหว่างสิ่งทั้งหลายโดยการสอบถาม การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

การวัดและประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนานั้น จะต้องประเมินผลในสภาพจริง ประสม
ประสานกับกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสดงออกในการปฏิบัติจริง แฟ้มสะสมผลงาน ส่วนใหญ่จึง
ใช้การสังเกตเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่ แบบ บันทึกพฤติกรรม
แบบตรวจสอบรายการ การสัมภาษณ์ การประเมินระดับคุณภาพ (Rubric Assessment) การ
ประเมินด้วยแฟ้มสะสมงานเป็นการประเมินผู้เรียนในสภาพจริง เพื่อให้เห็น ความก้าวหน้า
ความสามารถ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินแฟ้มสะสมงาน ควรคัดเลือกงานที่เป็นชิ้นงานดี
ที่สุด จำนวนหลายชิ้น เพื่อแสดงความก้าวหน้า แสดงศักยภาพและ ตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้
เพื่อสะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าการปฏิบัติงานและผู้เรียน ประเมินผลตนเอง

พินิตา สิ้นสุวรรณและคณะ ได้เสนอการวัดผลและการประเมินผลของวิชา
พระพุทธศาสนาไว้ ๓ ทาง คือ^{๕๑}

๑. การวัดผลและประเมินผลด้านความรู้สึของผู้เรียน

๑.๑ การวิเคราะห์ค่านิยม

๑.๒ การใช้แบบแผนภูมิหรือกราฟ

๑.๓ การวัดและการประเมินผลแบบการ์ตูน

๑.๔ ใช้แบบทดสอบความสนใจเปิดให้บรรยาย

๒. การวัดและการประเมินผลด้านปรับพฤติกรรม

๒.๑ ใช้การสังเกต เช่น การบันทึกย่อย การทำมาตราส่วนประเมินค่าและการ
สำรวจรายการ

๒.๒ การสัมภาษณ์

๓. การวัดผลด้านด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียน

๓.๑ การใช้คำถามแบบอัตนัย

๓.๒ การใช้คำถามแบบไม่จบตัวเอง

จากวิธีการวัดและการประเมินผลในวิชาพระพุทธศาสนาที่กล่าวมาแล้ว พอจะสรุป ได้ว่า
การวัดและการประเมินผลในวิชาพระพุทธศาสนานั้น จะต้องใช้หลาย ๆ วิธี คือ การสังเกต พฤติกรรม
ของนักเรียน โดยการสังเกตการบันทึก การสัมภาษณ์และการให้นักเรียนตรวจสอบ ตนเองว่ามีศีลมี
คุณธรรมอะไรเพิ่มขึ้นมาบ้าง โดยการทำแฟ้มสะสมการทำดีในแต่ละวัน เพื่อการ ประเมินตนเอง ด้วย

^{๕๑} พินิตา สิ้นสุวรรณ และคณะ, สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร
พุทธศักราช ๒๕๒๔ ของผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา ๘, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๓๓), หน้า ๓๐ – ๓๑.

การทำแบบทดสอบทั้งแบบอัตนัยและปรนัย สามารถนำความรู้ที่ได้จากการ ประเมินไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เหล่านี้จัดว่าเป็น ประโยชน์ต่อการวัดและการ ประเมินผลการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาและเป็นประโยชน์ต่อการ จัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอีกส่วนหนึ่งด้วย

๒.๓.๗ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จันทราณี สงวนนาม ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ก็คือ การจัด กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน การจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมิได้จัดการเรียนการสอนแต่เฉพาะในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นวิธีการช่วยพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีระเบียบวินัยมีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงปรารถนาของสังคม และของโรงเรียน^{๕๒}

จิตรา ทองเกิด ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการให้ การศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้แสดง ความสนใจ ความถนัด ตาม ธรรมชาติอันแท้จริง กิจกรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักปรับ ตนเองในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบและความเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในระบอบประชาธิปไตย เป็นการสร้างประสบการณ์ตามความ แตกต่างของนักเรียนเพื่อสร้างเจตคติ และพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์^{๕๓}

สมพงศ์ จิตระดับ ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทางด้านจิตใจน้ำใจและศีลธรรม แบ่ง ออกได้เป็น ๔ ประเภทด้วยกันคือ^{๕๔}

๑. กิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ
๒. กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม
๓. กิจกรรมชมรมอาสาพัฒนา
๔. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี การอยู่ค่ายพักแรม

ในส่วนของกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมให้โรงเรียนดำเนินการดังนี้

๕.พานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น ไปทำพิธีเวียนเทียน ไปไหว้พระไปชม วัด ไปฟังเทศน์ การแนะนำให้รู้จักสถานที่สำคัญทางศาสนา เป็นต้น

๖. การจัดกิจกรรมทางศาสนาในโรงเรียน ได้แก่การนิมนต์พระมาเทศน์ การหล่อเทียน พพรรษา การทำบุญตักบาตรในโรงเรียน การเชิญวิทยากรฝ่ายพระสงฆ์มาบรรยายธรรม

๗. กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติอยู่เสมอ ได้แก่การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ การอบรม การให้ คำแนะนำในสิ่งที่ควรปฏิบัติ

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ กล่าวว่า จอห์น ดุย เป็นผู้นำในแนวคิดเรื่องกิจกรรม นอก หลักสูตร (กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมร่วมหลักสูตร) หรือกิจกรรมนักเรียนนี้ ได้รับความ สนใจและนำไปปฏิบัติตามโรงเรียนต่าง ๆ มากขึ้น โรงเรียนต่าง ๆ เริ่มมีการส่งเสริม ให้นักเรียนจัด

^{๕๒} จันทราณี สงวนนาม, *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในสถานศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕๒.

^{๕๓} จิตรา ทองเกิด, “กิจกรรมที่จัดในโรงเรียน”, *วารสารวิชาการ*, ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒), หน้า ๓๐.

^{๕๔} สมพงศ์ จิตระดับ, *การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๐), หน้า ๑๗๗.

กิจกรรมชนิดต่าง ๆ ขึ้น เช่น จัดให้มีชมรมศิลปวัฒนธรรม ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรให้ดีขึ้น กิจกรรมนักเรียนจึงไม่ใช่เป็นของใหม่แต่เคยมีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน เป็นกิจกรรมที่เสริมประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการร่วมมือหรือทำกิจกรรมด้วยตนเอง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ แต่ทั้งนี้ จะต้องมีการเป็นผู้คอยช่วยเหลือดูแลอยู่ด้วย เพื่อให้กิจกรรมทุกอย่างที่นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อ นำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร^{๕๕}

ดังนั้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ก็คือ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมิได้จัดการเรียนการสอนแต่เฉพาะในห้องเรียนเพียง อย่างเดียวเท่านั้น หากแต่กิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา โดย สถานศึกษา จะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ ความถนัด ตาม ธรรมชาติอันแท้จริง กิจกรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักปรับตัวเองในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบและความเสียสละเพื่อส่วนรวม

๒.๓.๘ การนิเทศภายในสถานศึกษา

๑. ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศในสถานศึกษา พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้ได้รับการศึกษาพระธรรมวินัยมา โดยตรง อาจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศครู หรือมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำแก่คณะครูเพื่อ พัฒนาประสิทธิภาพในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ดีขึ้น

บรรเทา กิตติศักดิ์ ได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็น การปรับปรุงการสอนสอนโดยการวางแผนเพื่อพัฒนาการสอนให้เกิดผลดีแก่นักเรียน การนิเทศ การสอน มิใช่จะเพ่งเล็งปรับปรุงตัวเองให้เห็นว่าครูยังทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์หากเพ่งเล็งถึงสิ่ง เหล่านี้ คือ นโยบาย การศึกษา จุดประสงค์ของการศึกษา การพิจารณาความเหมาะสมของ หลักสูตรวิธีสอนของครูและ ความร่วมมือของคณะครูโรงเรียน ฉะนั้น การนิเทศการศึกษาจึงมี ขอบเขตกว้างขวางมาก^{๕๖}

วินัย เกษมเศรษฐ ได้สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้^{๕๗}

๑. การนิเทศการศึกษา หมายถึง บริการสภาผู้นำ ซึ่งช่วยให้โรงเรียน ปฏิบัติงานดีขึ้น
๒. การนิเทศการศึกษา หมายถึง บริการเทคนิคที่เชี่ยวชาญซึ่งจัดไว้เพื่อศึกษา และปรับปรุงสถานะต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนและความงอกงามของนักเรียน
๓. นิเทศ หมายถึง การประสานงาน การกระตุ้น และนำทางไปสู่ความงอกงาม ของครู
๔. การนิเทศ หมายถึง สภาผู้นำและการพัฒนาสภาผู้นำให้เกิดในกลุ่ม อย่างร่วมมือ

^{๕๕} กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์, **การบริหารกิจการนักเรียน**, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา การบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๕), หน้า ๔๕๖.

^{๕๖} บรรเทา กิตติศักดิ์, **การนิเทศการสอนมัธยมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๒๓๕.

^{๕๗} วินัย เกษมเศรษฐ, **หลักการและเป้าหมายของการนิเทศการศึกษา**, เอกสารประกอบการ ประชุมสัมมนาโครงการพัฒนาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ณ โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัด นครปฐม ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๕ กันยายน ๒๕๒๗, (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน กรมสามัญ ศึกษา, ๒๕๒๗), หน้า ๓ - ๔.

๕. การนิเทศศึกษา หมายถึง โครงการที่ได้วางแผนไว้แล้วเพื่อปรับปรุงการสอน

อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ กิงคารวัฒน์ ได้ให้ความหมายของการนิเทศ ภายในไว้ว่า การนิเทศภายใน คือกระบวนการทำงานร่วมกัน ของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนซึ่ง มีการดำเนินการเป็นขั้นตอนและมีกระบวนการเฉพาะ เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายที่แท้จริงคือ ได้ผลงาน (เด็ก) ดีมีคุณภาพสูง มีการพัฒนา (การเรียนการสอน) พัฒนาคณ (ครู) ให้มีความ พอใจและมั่นคงใน การทำงาน^{๕๘}

ชาลี มณีศรี ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศ การศึกษาเป็น การมองรอบด้าน เข้าใจปัญหาหรือโครงสร้างของงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ทั้งหมด ผู้ทำหน้าที่นี้เทศคน อื่นจะต้องเป็นคนไต่ถามมิใช่จุด คือ ต้องเป็นผู้มีประสบการณ์เรียนรู้งานจาก เล็ก ๆ ไปจนถึงงานใหญ่ที่ มีความซับซ้อนคลุกคลีกับปัญหาเข้าใจปัญหาและสามารถ แก้ปัญหาได้^{๕๙}

ดังนั้น การนิเทศการศึกษาจึงเป็นการปรับปรุงการสอน โดยการวางแผนเพื่อ พัฒนาการ สอนให้เกิดผลดีแก่นักเรียน เป็นการมองรอบด้าน เข้าใจปัญหาหรือโครงสร้างของ งานที่ตนรับผิดชอบ อยู่ทั้งหมด พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้ได้รับการศึกษาพระธรรมวินัยมาโดยตรงอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมใน การนิเทศครู หรือมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำแก่คณะครูเพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพในการเรียนการ สอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ดีขึ้น

๒. จุดหมายการนิเทศการศึกษา

เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนซับซ้อน เพราะเป็น เรื่องของการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีคุณภาพให้มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ให้ การเรียนการสอน มีประสิทธิภาพ ดังนั้น สาย ภาณุวัฒน์ ได้จำแนกจุดหมายการนิเทศการศึกษา ไว้ ๘ ประการ คือ

๑. ช่วยสร้างคุณลักษณะแห่งความเป็นผู้นำให้แก่ครู
๒. ช่วยส่งเสริมขวัญของครูให้อยู่ในสภาพที่ดีและเข้มแข็งรวมหมู่คณะได้
๓. ช่วยให้ครูพัฒนาการสอนของตน โดยมีคำแนะนำ ๒ ประการ คือ
 ๑. อย่าได้พยายามยึดเยียดความคิดเห็นที่ตนนิยมให้ครูจำต้องรับ
 ๒. อย่าได้ฝืนให้ครูทำตามแผนหรือแบบที่ตนทำ
๔. จงพยายามหลีกเลี่ยงการกรอกคำแนะนำสั่งสอนให้ครูจนครูรับไม่ไหว
๕. ช่วยฝึกครูใหม่ให้เข้าใจงานในโรงเรียนและงานของอาชีพครู
๖. ช่วยหยิบยกปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ทางโรงเรียนไม่สามารถจะแก้ไขได้ โดยลำพัง
๗. ให้ครูรู้จักค้นหาจุดลำบากในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนและครูช่วยวาง แผนการสอน ให้เหมาะสมเพื่อแก้ไขการช่วยแก้ไข
๘. ช่วยในด้านประชาสัมพันธ์ถึงความเคลื่อนไหวของการศึกษาที่โรงเรียนใน ท้องถิ่นได้จัด ดำเนินการเพื่อให้ราษฎรเข้าใจ^{๖๐}

^{๕๘} อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ กิงคารวัฒน์, **หลักการแนวทางในการนิเทศภายใน โรงเรียน ประถมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๓๒.

^{๕๙} ชาลี มณีศรี, **การนิเทศการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : บุรพาสาน, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕.

^{๖๐} หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา **เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม ๑-๔**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒), หน้า ๓๔.

หวน พันธุ์พันธ์ ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในไว้เป็นข้อๆ ดังนี้^{๖๑}

๑. การให้ความรู้ คือ การที่ผู้นิเทศในโรงเรียนจะใช้เทคนิคโดยให้ความรู้แก่ครู เช่น การให้คำแนะนำ การประชุมปรึกษาหารือ การจัดอบรม การปฐมนิเทศครูใหม่ การใช้ เอกสารให้ความรู้และการหาวิทยากรมาให้ความรู้

๒. การทำให้ดูหรือการสาธิต ซึ่งอาจจะทำเองหรือหาผู้อื่นมาทำให้ดู เช่น การสาธิตวิธีการอบรม

๒.๑ การพาไปดูงาน เช่น การพาไปดูงานนิทรรศการโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น

๒.๒ การประสานงานให้ร่วมกันทำ ผู้นิเทศในโรงเรียนเป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้ครูได้ร่วมกันทำงาน

๒.๓ การบริหารทางด้านวิชาการ เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานของครูเช่น วัสดุ อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ

๒.๔ การประเมินผลและการวิจัยอาจใช้แบบสอบถามการสังเกตการสอนของครูและเครื่องวัดต่าง ๆ

๒.๕ การจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ปฏิบัติงานเข้มแข็งขึ้น อาจใช้วิธีการประกวดและแข่งขันในด้านต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้ครูกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน

๒.๖ การให้ไปฝึกงาน อาจจะจัดครูไปฝึกงานในที่ต่าง ๆ เพื่อให้กลับมา ทำงานได้ผลดี

๒.๗ การทำให้เกิดความเข้าใจกัน เป็นการนิเทศที่ช่วยให้เกิด บรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันการอำนวยความสะดวกและบำรุงขวัญแก่ครูผู้สอน

จึงสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามของผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับ การศึกษาโดยตรงพยายามที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยการแนะนำ ประสพการณ์ การวางแผนและกลยุทธ์ต่าง ๆ มาแนะนำเป็นบทเรียนเพื่อครูผู้สอนจะได้นำมาใช้ใน การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

๒.๓.๙ ประกาศสนามหลวงแผนกธรรม ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงเป็นหน่วยงานของคณะสงฆ์ในสังกัดมหาเถรสมาคม มีหน้าที่รับผิดชอบในงานบริหารการศึกษานักธรรมและธรรมศึกษาของคณะสงฆ์ ให้แก่ นักเรียน นักธรรมและธรรมศึกษา ซึ่งเป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน และการออกข้อสอบธรรมศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่ฐานะและวัยของตน สนามหลวงแผนกธรรมจึงกำหนดการเรียนการสอนธรรมศึกษา แบ่งเป็น ๓ ช่วงชั้นเรียน คือ

๑. ช่วงชั้นเรียนที่ ๑ ระดับประถมศึกษา แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ

๑. ธรรมศึกษาชั้นตรี

๒. ธรรมศึกษาชั้นโท

๓. ธรรมศึกษาชั้นเอก

^{๖๑} หวน พันธุ์พันธ์, การบริหารโรงเรียน. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๕๕.

๒. ช่วงชั้นเรียนที่ ๒ ระดับมัธยมศึกษา และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ

๑. ธรรมศึกษาชั้นตรี

๒. ธรรมศึกษาชั้นโท

๓. ธรรมศึกษาชั้นเอก

๓. ช่วงชั้นเรียนที่ ๓ ระดับอุดมศึกษาและประชาชนทั่วไป แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ

๑. ธรรมศึกษาชั้นตรี

๒. ธรรมศึกษาชั้นโท

๓. ธรรมศึกษาชั้นเอก

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๑

ระเบียบสนามหลวงแผนกธรรม ว่าด้วยวิธีปฏิบัติการสอบธรรมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม ได้กำหนดการเรียน การสอนธรรมศึกษาเป็น ๓ ช่วงชั้น คือ

๑. ช่วงชั้นเรียนที่ ๑ ระดับประถมศึกษา แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก

๒. ช่วงชั้นเรียนที่ ๒ ระดับมัธยมศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก

๓. ช่วงชั้นเรียนที่ ๓ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับอุดมศึกษา ข้าราชการ และ ประชาชนทั่วไป แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก

วิธีปฏิบัติ

การสอบธรรมศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ให้กำหนดวิธีปฏิบัติ ดังนี้

ข้อ ๑. ผู้สอบธรรมศึกษาชั้นตรีหรือชั้นโทได้ก่อนปีการศึกษา ๒๕๖๑ สามารถสมัครสอบใน ระดับสูงขึ้นในช่วงชั้นเรียนของตนได้

ข้อ ๒. ผู้สมัครสอบในปีการศึกษา ๒๕๖๑ เป็นต้นไป ให้สอบธรรมศึกษาชั้นตรี ในช่วงชั้นเรียนของตน

ข้อ ๓. ผู้สอบธรรมศึกษาชั้นเอกระดับมัธยมศึกษาได้แล้ว แต่ยังไม่สำเร็จการศึกษาช่วงชั้นเรียน ระดับมัธยมศึกษา สามารถสมัครสอบธรรมศึกษาชั้นตรีระดับอุดมศึกษาได้

ข้อ ๔. ประชาชนทั่วไป อายุเกิน ๑๔ ปี ให้สมัครสอบธรรมศึกษาในระดับอุดมศึกษา ระเบียบนี้ให้ใช้ปฏิบัติตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๑ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๑

(พระพรหมมุนี) แม่กองธรรมสนามหลวง

๒.๓.๑๐ การสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ

กิตติพันธ์ รุจิรกุล ได้กล่าวว่าการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องดำเนินการส่งเสริมการบริหารจัดการงาน ๖ ด้านคือ^{๖๒}

๑. ด้านวิชาการ

ผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วางแผน แบ่งกลุ่มนักเรียน จัดหลักสูตร การเรียนการสอน จัดห้องเรียน จัดห้องสมุด จัดการวัดและการประเมินผลการเรียน พัฒนาการ เรียนการสอนด้วยการจัดทำ สื่อการเรียนการสอน จัดหาคู่มือครู บันทึกการสอน การสอนซ่อมเสริม การนิเทศการสอน การใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน การแนะแนว การจัดหาทุนการศึกษาทั้งหมดเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ในด้านการเรียนการสอนจัดให้มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะ และวัยของนักเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ ไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาบาลี ยกเว้นพุทธศาสนสุภาษิตเท่านั้น ในด้านกระบวนการจัดการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ใช้วิธีการสอนตามแบบอย่างพระพุทธองค์ทรงสอน สอนให้เกิดศรัทธา ความนิยมชมชื่น ใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบการสอน จัดหาสื่อนวัตกรรม เช่น ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ เป็นต้น ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการประพฤติที่ดียิ่ง ฝึกการปฏิบัติ อย่างต่อเนื่องติดตามประเมินผล สนับสนุนให้กำลังใจครูผู้สอน อาารณาพระภิกษุที่มีความรู้ ความสามารถมาสอนหรือผู้ทรงคุณธรรมในชุมชนมาเป็นวิทยากรส่งเสริมให้มีการวิจัยในชั้นเรียน การประกวดแข่งขันการตอบปัญหาธรรมะ การแข่งขันการสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ เป็นต้น

๒. ด้านงบประมาณ

งบประมาณ เป็นงานสนับสนุนให้งานของสถานศึกษาดำเนินไปสู่ความสำเร็จและบรรลุผลสมความประสงค์แบ่งออกเป็นด้านงบประมาณ มีการวางแผนที่จะใช้เงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณในการจัดซื้อและจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและ สิ่งก่อสร้างการจัดทำบัญชี งานพัสดุ งานทะเบียนและสถิติ งานสารบรรณ ซึ่งเป็นงานธุรการ ทำให้เกิดงานสำคัญขึ้น ๗ งานคือ การจัดทำแผนและบริหารงานงบประมาณการจัดทำแผนใช้เงินนอกงบประมาณการจัดซื้อและจัดจ้างโดยวิธีการต่าง ๆ ตามระเบียบ งานการจัดทำบัญชี งาน พักฐุ งานทะเบียนสถิติและงานสารบรรณ

ในส่วนของการส่งเสริมการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับด้านบริหาร จัดการงบประมาณนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมได้ด้วยการจัดดำเนินการวางแผน งานในการจัดซื้อ จัดหาหรือจัดทำโดยใช้งบประมาณ เพื่อผลิตสื่อและจัดอบรมการเรียนการสอน ในวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งตามสภาพจริงผู้บริหารศึกษายังให้การส่งเสริมทางด้านนี้ในระดับ น้อยบางสถานศึกษาอาจไม่มีเลยโดยนำงบประมาณไปพัฒนาทางด้านอื่น ทำให้การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาขาดประสิทธิภาพ รวมทั้งควรวางแผนจัดสรรเงินงบประมาณเป็น ค่าตอบแทนแก่พระภิกษุช่วยสอน ค่าตอบแทนวิทยากรที่มาสอน หรือค่าตอบแทนเป็นเงิน ล่วงเวลาให้กับครูจากการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา เป็นต้น

^{๖๒} กิตติพันธ์ รุจิรกุล, **ทฤษฎีผู้นำทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๗๗.

๓. ด้านกิจกรรม

กิจกรรมเป็นงานให้บริการเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียนในทุก ๆ ด้าน นอกจากการจัดการเรียนการสอนตามปกติเพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ลักษณะงาน ที่รับผิดชอบ คือ กำหนดนโยบาย การจัดกิจกรรม ให้การสนับสนุน มอบหมายงานให้บุคลากร รับผิดชอบ ดำเนินการ ออกนิเทศให้คำปรึกษาและควบคุมงาน จัดหางบประมาณให้ จัดให้มีการ ประเมินผล ส่วน ขอบข่ายของงานกิจกรรมนักเรียนนั้นประกอบไปด้วยการให้บริการด้าน สวัสดิการแก่นักเรียน จัดให้มีกิจกรรมร่วมหลักสูตรและควบคุมความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ ในระเบียบวินัยของ โรงเรียน เป็นบุคคลที่มีวินัยในตนเอง (Self-Disciplined) จากขอบข่ายงาน ดังกล่าว ทำให้เกิดงาน สำคัญขึ้น ๓ งาน คือ การให้บริการหรือสวัสดิการ การจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรและการควบคุมด้าน ความประพฤติ ส่วนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในส่วนที่ผู้บริหาร สถานศึกษาจะส่งเสริมการสอนวิชา พระพุทธศาสนาได้ชัดเจน คือ การจัดกิจกรรมวันสำคัญทาง ศาสนา ให้ครูและนักเรียนได้ร่วมกัน ประกอบศาสนกิจโดยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จัดปาฐก ธรรมนิเทศการ กิจกรรมประกวดส่งครูและ นักเรียนเข้าประกวดในระดับต่างๆ ไม่เฉพาะเพียง ภายในโรงเรียนแต่ยังมีหน่วยงานส่วนราชการ สถาบันทางศาสนาและภาคเอกชนที่ร่วมจัดการ ประกวดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การ ประกวดเรียงความ บทความ การตอบปัญหา ธรรม เป็นต้น ให้การส่งเสริมสนับสนุนด้านการสรรหา บประมาณดำเนินการ ให้ขวัญและ กำลังใจ แสดงความชื่นชมยินดีประกาศเกียรติคุณยกย่อง เป็นแบบอย่างแก่ครูและนักเรียนได้ ดำเนินรอยตาม จัดให้มีการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อให้นักเรียน ได้ศึกษาหลักธรรม และวัตรปฏิบัติกิจของบรรพชิตโดยตรงรวมทั้งทำการวิจัยการดำเนินงานตาม โครงการเพื่อ พัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การ ปฏิบัติงานวางแผนทำงานร่วมกัน วางตนเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อเป็นต้นแบบแก่ครู ร่วมกิจกรรม ทางศาสนาทุกครั้ง รวมถึงการติดตามและประเมินผลโดยใกล้ชิด

๔. ด้านบุคลากร

งานบุคลากรเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้การบริหารการศึกษา ประสบ ความสำเร็จได้ ลักษณะการบริหารงานบุคคลนี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทุกอย่าง เพื่อให้บุคลากรที่ ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตาม ขอบข่ายของงาน ได้แก่ การวางแผน การออกกฎระเบียบข้อบังคับ กำหนด ตำแหน่ง วางแผน กำลังคน สรรหาบรรจุแต่งตั้งสับเปลี่ยน โยกย้ายหรือเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น จัดทำทะเบียนประวัติ พัฒนาศักยภาพ ประเมินผลการปฏิบัติงาน พิจารณาความดีความชอบ ให้มาตรการวินัย จัด สวัสดิการและให้ประโยชน์เกื้อกูล (Fringe benefits) แก่บุคลากร รวมไปถึง การพิจารณาให้ออกจาก งาน จากขอบข่ายของงานดังกล่าวทำให้เกิดงานสำคัญ ๘ งาน คือ จัด ประชุม พัฒนาศักยภาพ สนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการบริหาร พิจารณาความดีความชอบ ให้ คำปรึกษา คำแนะนำ จัด สวัสดิการและสงเคราะห์ บำรุงขวัญและกำลังใจ ตลอดจนพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร

ในด้านการพัฒนาศักยภาพให้บุคคลที่มีความศรัทธา มีทักษะและวิธีการในการ ถ่า ยทอดคุณธรรมและจริยธรรมสู่ นักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมด้วย กระบวนการต่างๆ คือ จัดประชุมครูเพื่อปรึกษาหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่จะเพิ่ม ประสิทธิภาพการเป็นคนดี แก่นักเรียน โดยให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น นำเสนอ แนวทางดำเนินงานแล้ววางแผนร่วม

กันให้สามารถจัดแนวทางปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม นำสู่ ผลสำเร็จตามเป้าหมายส่งเสริมพัฒนาบุคลากร โดยการส่งเสริมรับการอบรมความรู้ทางศาสนา เพื่อให้เกิดศรัทธาอันถ่องแท้ถูกต้อง มีเหตุผลสามารถอธิบายเหตุแห่งการกระทำและผลที่เกิด จากการกระทำ สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร ด้วยการพิจารณาความดีความชอบเมื่อบุคลากรประกอบคุณงามความดีหรือประสบความสำเร็จในการสอน ตลอดจนปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ติดตามสอบถามและประเมินผลตลอดเวลา

๕. ด้านอาคารสถานที่

งานด้านนี้เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวอาคาร และบริเวณภายในโรงเรียน ลักษณะงาน แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน การวางแผนเกี่ยวกับอาคารสถานที่ การบำรุงรักษาและซ่อมแซม การ ปรับปรุงห้องเรียน การปลูกและตัดแต่งต้นไม้ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จาก ขอบข่ายของงานดังกล่าว ทำให้เกิดงานสำคัญขึ้น ๕ งาน คือ การวางแผนด้านอาคารสถานที่ โดยกำหนดว่าจะสร้างอาคารใด ไรที่ใดและใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างไร งาน บำรุงรักษาและซ่อมแซม เพื่อทำให้อาคารสถานที่อยู่ในสภาพคงทนถาวรสวยงามอยู่เสมอ งาน ปรับปรุงห้องเรียนห้องประกอบให้ใช้การได้ดี มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน งานปลูก บำรุงรักษาต้นไม้ให้สวยงามเหมาะสมกับภูมิสถาปัตย์ ร่มรื่น ใช้ประโยชน์ทั้งร่มเงาและเป็นสื่อ การเรียนการสอนได้ด้วยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้สะอาด เป็นระเบียบ สวยงาม และเป็นห้องเรียนภายในได้ร่มไม้ สร้างความสดชื่นเบิกบานให้กับผู้เรียน ก่อให้เกิด ทศนคติที่ดีต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่จะตามมา

สรุปได้ว่า ห้องเรียนที่มีนักเรียนแน่นมากเกินไป ย่อมลำบากต่อการจัดที่นั่ง ที่นั่งที่ จัดเป็นแถว นักเรียนส่วนใหญ่จะมองนักเรียนคนหน้า การจัดเช่นนี้ ไม่ค่อยดี โดยทั่วไปถ้าจัดที่ นั่งเป็นรูปวงกลมหรือจัดครึ่งวงกลม จะทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอน นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการอภิปราย การจัดกลุ่มที่นั่งของนักเรียนเป็น กลุ่ม ๒ คน ๓ คน ๔ คน เป็นการจัดกลุ่มเล็กหรือการทำงานร่วมกันจะส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนต้องการการสอนที่เปลี่ยนที่นั่งในชั้นเรียน นักเรียนจะทำงานเป็นกลุ่มเล็ก นักเรียนอาจจะทำงานตามลำพังบ้าง เป็นกลุ่มบ้างในเวลาเดียวกัน ดังนั้น การ วางแผนการจัดที่นั่งล่วงหน้า ครูต้องพิจารณาเกี่ยวกับเสียงและแสงที่จะรบกวนนักเรียนให้น้อย ที่สุด จึงทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ คือ นักเรียนได้เรียนรู้เข้าใจตรงวัตถุประสงค์ เกิดสมาธิและเกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมเป็นลำดับต่อไป

๖. ด้านสัมพันธ์ชุมชน

โรงเรียนที่อยู่ในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอยู่ เสมอ ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความใกล้ชิดกับชุมชน มี ความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมตามความมุ่งหมายและนโยบาย ของโรงเรียนร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาให้กับโรงเรียน ขอบข่ายงานด้านนี้ประกอบด้วย การศึกษา รายละเอียดของชุมชน การเยี่ยมเยือนชุมชน การประชาสัมพันธ์ การให้การศึกษแก่ ชุมชนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน การให้บริการแก่ชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานในด้านโครงสร้างทางวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ประชาสัมพันธ์การเคลื่อนไหวให้ชุมชนได้ทราบในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น การตั้งกรรมการโรงเรียนการจัดการศึกษานอกระบบ จัดสัปดาห์

ทำความสะอาด จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคาร สถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาชุมชน เป็นกรรมการในงานกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับงานทั้ง ๖ ด้าน ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะทำให้การ พัฒนาการสนับสนุนการปรับปรุงการบริหารงานทั้ง ๖ ด้านให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็น ปัจจัยส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิด ประโยชน์และมีประสิทธิผลต่อตัวนักเรียนเองได้มีความรู้คู่คุณธรรม ประพฤติดี ปฏิบัติดีเป็น ทรพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและมีศักยภาพ เมื่อเติบโตใหญ่จะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา ประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้ามั่นคง จรรโลงสืบอายุพระพุทธศาสนาต่อไปในอนาคต

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๒.๔.๑ ความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

คู่มือการดำเนินงานตามโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๔๙ ได้กล่าวถึงโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนดังนี้^{๖๓}

โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมของ คณะรัฐมนตรี ในวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินงบประมาณให้จำนวน ๑๐ ล้านบาท เพื่ออุดหนุนโครงการดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อมีเป้าหมายที่จะให้ครูพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ตำบลละ ๑ รูป ทั่วประเทศให้พระสงฆ์จำนวน ๔,๐๐๐ รูป สอนศีลธรรม ในโรงเรียนระดับ ประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา และได้ดำเนินการ ตามโครงการทันทีโดย เน้นเรื่องหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นประโยชน์มากๆ จะไม่เน้นเรื่องพิธีกรรมโดยให้ เจ้าคณะจังหวัดทั่วประเทศเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก และก็จะจัดส่ง เข้ารับการอบรมถวายความรู้เสริม โดยเจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้าคณะหนทั้ง ๔ หน (หนกลาง หนตะวันออก หนเหนือและหนใต้) เมื่ออบรม เสร็จแล้ว ก็จะส่งไปให้ความรู้กับนักเรียนนักศึกษา ทั่วประเทศพร้อมกัน ๔,๐๐๐ โรงเรียน เพื่อทำหน้าที่เป็นครูพระช่วยสอนในสถานศึกษาร่วมกับ ครูปฏิบัติภารกิจจริงแต่ละสถานศึกษา โดยมีความคิด พื้นฐานที่ว่า การศึกษาของไทยสมัยก่อนนั้น เริ่มต้นที่วัด โดยพ่อแม่จะส่งลูกหลานไปเล่าเรียนเขียนอ่าน ฟีกัดขัดเกลานิสาภัยกับพระสงฆ์ที่วัด แต่เมื่อวันเวลาผ่านไป รูปแบบการศึกษาก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป มีสถานศึกษาที่เรียกว่า “โรงเรียน” เข้ามาแทนที่ ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นครูสอนน้อยถอย ลงไปเป็นลำดับ จนในที่สุดวิชาศีลธรรมก็หลุดหายไปจากหลักสูตรการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนหลายแห่งที่เห็นความสำคัญของ “ครูพระ” มักจะนิมนต์ไป ช่วย สอนและช่วยอบรมปณิสัยเด็กๆ ที่โรงเรียนอาจจะสัปดาห์ละครั้งหรือเดือนละครั้ง ในขณะที่ฝ่ายพระ สงฆ์เองก็พยายามที่จะเข้าไปสอนในโรงเรียน แม้ว่าจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เองก็ตาม กระนั้นยังถูกปฏิเสธจากโรงเรียนหลายแห่งว่าไม่มีชั่วโมงให้สอน และในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ กรมการ

^{๖๓} กรมการศาสนา, คู่มือการดำเนินงานตามโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๔๙, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๑ - ๔.

ศาสนาได้เริ่มโครงการ “ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” ขึ้นมา โดนมี วัดอุปสมงค์เพื่อสร้างหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนทาง พระพุทธศาสนาในสถานศึกษา โดยร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษามี ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โครงการนี้ได้เริ่มมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๖ เป็นต้นมา

ภายหลังต่อมาจากการที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับ กระทรวงศึกษาธิการ ในการที่จะพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ทั้งใน สถานศึกษา และนอกสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ในเรื่องศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน นักศึกษาและครูบาอาจารย์ในแต่ละระดับการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการ วิจัยและการจัด หลักสูตรด้านศิลปวัฒนธรรมและหลักธรรมทางศาสนาทั้งหลักสูตรระยะสั้น และ ระยะยาวใน สถานศึกษาทุกระดับ และได้วางเป้าหมายที่จะขยาย ครูพระให้เข้าไปสอนใน โรงเรียนให้พอกับ ความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการและให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศคือ ๑ ตำบล ต่อ ๑ ครูพระ โดยแบ่งตามภาค คือ ครูพระสอนศีลธรรมภาคเหนือ จำนวน ๗๔๓ รูป ครู พระสอนศีลธรรมภาคใต้ จำนวน ๕๔๔ รูป ครูพระสอนศีลธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๑,๔๓๒ รูป และครูพระสอน ศีลธรรมภาคกลาง (รวมกรุงเทพมหานคร) จำนวน ๑,๒๘๑ รูป รวมทั้งหมด ๔,๐๐๐ รูป จากนั้นได้ เสนอของบประมาณกลางจากรัฐบาลเพื่ออุดหนุนเป็น ค่าใช้จ่ายของครูพระ จำนวน ๔,๐๐๐ รูป รูป ละ ๒,๐๐๐ บาทต่อเดือน และเป็นค่าดำเนินการ จัดทำหนังสือ อุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน การติดตามประเมินผลโครงการเพื่อให้ สาธารณชนทั่วประเทศเห็นความสำคัญของพระสงฆ์ โดย มุ่งเน้นประโยชน์ที่จะได้รับ คือ ผู้เรียน ได้แก่ เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และมีเป้าหมายเพิ่ม จำนวนพระสอนให้มากขึ้นเป็น ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ รูป เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ตามเป้าหมาย

โดยในช่วงแรกได้กำหนดจำนวนครูพระเข้าไปสอนในพื้นที่แต่ละระดับ ดังนี้

๑. การศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มี ๓ ตำบล ต่อ ๑ รูป
๒. ระดับอาชีวศึกษา กำหนด ๓ รูป ต่อ ๑ จังหวัด
๓. จำนวนครูพระสอนที่เหลือจากข้อ ๑ – ๒ ให้ลงพื้นที่ ในกรุงเทพมหานคร โดยจะ กระจายไปตามสถานศึกษาแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ กรมการศาสนาได้เปลี่ยนบทบาทการบริหารโครงการพระ สอน ศีลธรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการมาแต่เดิมไปสนับสนุนกิจกรรมคุณธรรมอื่นๆ โดยได้โอน ภาระงาน พร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการรับดำเนินการ และได้มอบให้มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยรับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาดำเนินการจัดเข้าในพันธกิจประเภทงานให้ บริการวิชาการแก่ชุมชน โดยได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๕ หน่วยงาน ดังนี้

๑. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย มี พระสงฆ์ที่มีความพร้อมและมีพระที่สอนอยู่ในสถานศึกษาต่าง ๆ อยู่แล้ว

๒. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มี ศิษยานุศิษย์ และสถานศึกษา/โรงเรียนที่มีความต้องการพระสอนฯ

๓. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมจังหวัดซึ่งเป็นผู้ดูแลโครงการ ฯ มาแต่เริ่มแรก

๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีผู้อำนวยการพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ ส่งเสริมพระสอนฯ ที่เข้าไปทำการสอนในโรงเรียน

๕. ภาคคณะสงฆ์ทั้ง ๑๘ ภาค มีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัดซึ่งปกครองดูแลพระ สอนฯ ทั่วประเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อได้รับมอบโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนพร้อมทั้งงบประมาณมาแล้ว เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพระสอนฯ มี ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อันพึงประสงค์คือนักเรียนได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมจากพระสอน ฯ โดยตรง และค้ำค้ำกับงบประมาณที่ได้รับ จึงได้เตรียมแผนปฏิบัติการ รองรับการดำเนินการโครงการ ฯ อย่างเป็นระบบ และได้ดำเนินการประสานงานกับคณะสงฆ์ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้มีการประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ และจัดอบรม ถวายความรู้เพิ่มประสิทธิภาพพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อสร้างศักยภาพใน การทำงานให้เป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา และเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับ นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อย่างถูกต้องพร้อมทั้งมีความ ประพฤติที่ดีงาม โดยได้จัดแผนการดำเนินการโครงการซึ่งมี กระบวนการบริหารโครงการดังนี้

๑. จัดประชุมคณะกรรมการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
๒. จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ/อำนวยการโครงการพระสอนฯ ทั่วประเทศ
๓. การปฐมนิเทศพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ
๔. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเข้มข้นวิทยากรแกนนำโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
๕. การอบรมพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
๖. การจัดทำคู่มือ หนังสือการจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๔ และพัฒนาเว็บไซต์โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
๗. การวิจัย
๘. การนิเทศ การติดตามประเมินผล
๙. การจัดถวายค่าตอบแทน
๑๐. การรับสมัคร/การคัดเลือกพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ

ส่วนคุณสมบัติของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้นต้องสำเร็จการศึกษานักธรรม ชั้นเอก หรือ ประโยค ๑ – ๒ ขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง ๒ แห่ง หรือ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นตรีขึ้นไป

การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว ถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ได้รับ การตอบรับเป็นอย่างดี แม้ช่วงแรกๆ เด็กจะมีความรู้สึกต่อต้านที่พระเข้ามาสอน แต่เมื่อ ระยะเวลาผ่านไปก็ได้รับการยอมรับจากเด็กที่ได้รับการเรียนรู้ศีลธรรมจากครูพระโดยตรง ทำให้ เด็กมีจิตใจที่ดี จากเด็กที่เอาแต่ใจตัวเองไม่ค่อยจะเชื่อฟัง เมื่อมีครูพระเข้าไปสอนในสถาบันทำให้เขามีความอ่อนโยนไม่แสดงกริยาก้าวร้าว

ดังนั้น โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงเริ่มต้นจากการได้รับการอนุมัติ จากที่ประชุมของคณะรัฐมนตรีในวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยรัฐบาล และกรมการ ศาสนาได้อน

ภาระงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการรับดำเนินการ และได้มอบให้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มา ดำเนินการจัดเข้าในพันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชน การดำเนินงานตาม โครงการดังกล่าว ถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

๒.๔.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๑. เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา

๒. เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

๓. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และ คุณธรรมไปบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือการจัดพระสงฆ์ ที่มีรู้ความสามารถ มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และปลูกฝังหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาให้นักเรียน

๒.๔.๓ บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับครูพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน

๑. เจ้าคณะหนหรือเจ้าคณะจังหวัด มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. เป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียนฝ่ายสงฆ์

๒. เป็นที่ปรึกษาส่งเสริมสนับสนุนครูพระให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. เป็นประธานในการคัดเลือก ประกาศผล แต่งตั้งและติดตามการปฏิบัติงาน ของครูพระ

๔. รับรายงานผลการดำเนินงาน การประเมินโครงการและร่วมแก้ไขปัญหาของ ครูพระกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. ผู้ว่าราชการจังหวัด มีหน้าที่ดังนี้

๑. เป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียนฝ่ายฆราวาส

๒. เป็นที่ปรึกษาส่งเสริมสนับสนุนครูพระให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. รับรายงานผลการดำเนินงาน การประเมินโครงการและให้ความเห็น เสนอแนะการดำเนินงานตามโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ครูพระปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีหน้าที่ดังนี้

๑. เป็นที่ปรึกษาแก่ครูพระในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน การนำ หลักธรรมสาระการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติจริงในวิถีชีวิตของนักเรียน

๒. ร่วมกับศึกษานิเทศก์ของสถานศึกษา ในการนิเทศการเรียนการสอนครูพระ
 ๓. จัดทำรายงานผลการนิเทศเสนอต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาและ กรรมการ
 ศาสนาเมื่อสิ้นภาคเรียน

๔. ร่วมกับศึกษานิเทศก์ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูพระ

๔. ผู้อำนวยการเขตการศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

๑. ร่วมเป็นคณะกรรมการคัดเลือกครูพระและคัดเลือกสถาบันการศึกษา
 ๒. แจ้งสถานศึกษาให้เตรียมความพร้อมและสนับสนุนในการรับครูพระสอน
 ศีลธรรมในโรงเรียน

๓. มอบหมายภารกิจให้ศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา นิเทศครูพระ

๕. ศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

๑. ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหา
 มกุฏราชวิทยาลัย วางแผนการนิเทศการเรียนการสอนของครูพระในสถานศึกษา
 ๒. ร่วมดำเนินการนิเทศครูพระ
 ๓. ร่วมประชุมกับครูพระเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน
 ๔. จัดทำรายงานผลการนิเทศเสนอต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาและ กรรมการ
 ศาสนา

๕. ร่วมประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูพระ

๖. สถานศึกษาที่รับครูพระสอนศีลธรรม มีหน้าที่ดังนี้

๑. อำนวยความสะดวกแก่ครูพระตามความเหมาะสม
 ๒. จัดตารางเวลาสอนให้ครูพระตามความเหมาะสม
 ๓. ปฐมนิเทศครูพระในเรื่องการสอนและบทบาทหน้าที่ของครูพระ
 ๔. จัดครูพี่เลี้ยงเพื่อช่วยเหลือครูพระ
 ๕. ร่วมกับศึกษานิเทศก์ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

๗. ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด มีหน้าที่ดังนี้

๑. เป็นตัวแทนของกรมการศาสนาในการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อ
 ดำเนินงานตามโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๔ การคัดเลือกโรงเรียนและการกำหนดให้พระสอนในโรงเรียน

นับจากเริ่มต้นของการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เริ่มในปี พ.ศ.
 ๒๕๔๘ ได้กำหนดแนวทางในการคัดเลือกโรงเรียนสำหรับพระสอนศีลธรรม ดังนี้

๑. เจ้าคณะจังหวัดร่วมกับผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และศึกษานิเทศก์เขต
 การศึกษา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนตามความเหมาะสมในแต่ละ บริบท
 โดยพิจารณาจากโรงเรียนในตำบล อำเภอ และจังหวัดตามลำดับ ดังนี้

๑.๑ เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีสอนในตำบล อำเภอ จังหวัดนั้น ๆ

๑.๒ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในตำบล อำเภอ จังหวัดที่มีความเสี่ยงที่มีผลต่อ พฤติกรรม
 เบี่ยงเบนของนักเรียน นักศึกษาสูง และหรือโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่ ต้องร่วมแก้ป
 ญหาเชิงพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษา

๑.๓ เป็นโรงเรียนที่มีห้องจริยศึกษาที่พระสามารถใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา สามารถจัดกิจกรรมที่นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถี ชีวิต

๑.๔ เป็นโรงเรียนที่พระสามารถเดินทางไปสอนได้สะดวก

๒. เขตการศึกษาประกาศผลการคัดเลือกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพระสอน ศีลธรรม

๓. เขตพื้นที่การศึกษาแจ้งโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือก และชี้แจงวัตถุประสงค์ตลอดจนแนวทางในการดำเนินการของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดพระเข้าสอนในแต่ละช่วงชั้น

๔. สำนักงานเจ้าคณะจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด แจ้งพระให้ปฏิบัติหน้าที่ สอนในโรงเรียนและประสานกับโรงเรียน ตลอดจนสนับสนุนให้การปฏิบัติงานของพระเป็นไป อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

๕. การจัดให้พระสอนในโรงเรียนสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดผู้อำนวยการเขตพื้นที่ การศึกษาผู้บริหารการศึกษา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจารณาตามความเหมาะสม โดย พระ ๑ รูป อาจเข้าสอนในสถานศึกษาใกล้เคียงได้มากกว่า ๑ โรงเรียนขึ้นอยู่กับบริบทและความเป็นไปได้ของพระ

๒.๔.๕ การรับสมัครและคัดเลือกพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

การดำเนินการรับสมัครพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ผ่านมาที่เริ่มในปีงบประมาณ ๒๕๔๘ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้^{๒๔}

๑. กรมการศาสนากำหนดจำนวนพระในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดและระดับการศึกษาในสถานศึกษา

๒. กรมการศาสนาประกาศรับสมัครพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำปี งบประมาณ

๓. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด จัดทำใบสมัครตามที่แนบท้ายประกาศการรับสมัคร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๔. สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดทั่วประเทศ รับสมัครพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดย ร่วมมือกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ในการจัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการรับสมัคร เช่น เป็นเจ้าหน้าที่รับสมัคร ตรวจสอบ เอกสารการสมัคร รวบรวมรายชื่อพระสงฆ์ที่สมัคร เพื่อรายงานเจ้าคณะจังหวัด

๕. เจ้าคณะจังหวัดดำเนินการพิจารณาคัดเลือกพระสงฆ์ เพื่อคัดเลือกเป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ คัดเลือกจากผู้สมัครที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศของกรมการ ศาสนา

๕.๒ ในกรณีที่ผู้สมัครเกินจำนวนที่กำหนดให้เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้ง คณะกรรมการคัดเลือกประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัดที่มีอาวุโสสูงทางสมณศักดิ์ เป็นประธาน และเจ้าคณะจังหวัดที่มีอาวุโสรองลงมาเป็นรองประธาน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิในเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนตามความ เหมาะสม โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการ ให้คณะกรรมการ ดังกล่าวพิจารณาโดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

^{๒๔}บุญหนา จิมานัง และฤดี แสงเดือนฉาย, “การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอน ศีลธรรมในสถานศึกษาเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙”, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, ๒๕๕๑), หน้า ๓๐-๓๔.

๑) พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครที่ดำเนินการสอนอยู่ในสถานศึกษาในตำบล อำเภอ จังหวัด นั้นๆ ก่อน หากยังมีจำนวนเกินให้พิจารณาจากผลงานและประสบการณ์ของผู้สมัคร

๒) พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ คือ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หากมีจำนวน เกินให้พิจารณาจาก ผลงานและประสบการณ์ของผู้สมัคร

๓) พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครที่ผ่านการอบรมครูสอนพระพุทธศาสนาตามมติ มหาเถรสมาคม ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการหากมี จำนวนเกินให้ พิจารณาจากผลงานและประสบการณ์ของผู้สมัคร

๔) เมื่อพิจารณาตามข้อ (๑) ถึง (๓) แล้วยังไม่ครบตามจำนวนที่ประกาศให้อยู่ ในดุลพินิจ ของคณะกรรมการฯ

๖. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด จัดทำประกาศผลการคัดเลือกพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนของแต่ละจังหวัด

๗. ผู้สมัครรายงานตัวโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจัดทำทะเบียนประวัติและแจ้ง พระสงฆ์ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ

๒.๔.๖ การกิจตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๑. เป็นผู้สอนวิชาศีลธรรมในโรงเรียน โดยมีคาบสอนอย่างน้อย ๒คาบต่อสัปดาห์

๒. เป็นผู้สอนหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริม ให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในหลักธรรม

๓. เป็นผู้สอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมทางศาสนาเพื่อปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในหลักธรรม

๔. เป็นผู้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อปลูกฝังคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา เพื่อการ ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๕. เป็นผู้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และเป็นผู้นำนักเรียน ครู ผู้ปกครองเข้า ร่วม กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

๖. เป็นครูผู้สอนประจำโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๗. เป็นผู้อบรมและเป็นกรรมการคุมสอบหลักสูตรธรรมศึกษาในเรือนจำและสถาน พินิจฯ

๘. เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์และบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์แก่โรงเรียน และ ชุมชน

สรุปได้ว่า โครงการครูพระสอนศีลธรรม เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัด พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนรู้ให้นักเรียน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความ เข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และเพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิต ได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

๒.๕ สภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

ปัจจุบันนโยบายการศึกษาคุณธรรม นำความรู้ เป็นที่นิยมแพร่หลาย พระสงฆ์ สามารถเข้าไปสอนในสถานศึกษาได้สะดวกโดยมีรัฐบาลสนับสนุน และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เข้าไปช่วยพัฒนาพระให้มีความสามารถมากยิ่งขึ้น สิ่งที่ต้องการมากในขณะนี้ คือพระสงฆ์ที่สามารถสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีน้อยไม่เพียงพอ บางโรงเรียนไม่มีพระเข้าไป สอนทำให้เด็กขาดโอกาส บางครั้งพระบางรูปไม่มีความเข้าใจเนื้อหาและหลักสูตรที่จะสอนอย่าง ครบถ้วนและปัจจุบันการสัมมนาทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสาระหนึ่งในกระบวนการการสอน ศีลธรรมยังไม่ได้ดำเนินการรวมทั้งขาดการประสานงานที่ดี^{๖๕}

บทบาทหน้าที่ของพระในการเข้าไปสอนในโรงเรียน คือการเข้าไปสอนวิชาพระพุทธศาสนา การเข้าไปอบรมศีลธรรมจรรยา การเข้าค่าย ช่วยสอนช่วยอบรมวิชาธรรม ศึกษา และการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ จากการระดมความคิดเห็นมีข้อสรุป ดังนี้

๑. มีผู้สะท้อนปัญหาว่าครูพระไม่พัฒนาเทคนิคการสอน หรือไม่พัฒนาตนเองในการ สอน
๒. การเข้าไปสอนวิชาธรรมศึกษา เวลาเรียนธรรมศึกษาน้อย ไม่สอดคล้องกับ หลักสูตร น่าจะมีการขยายเวลาในการสอบธรรมศึกษานี้ออกไป
๓. พระที่เข้าไปสอนธรรมศีลธรรมในโรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนหรือตลอดจนผู้ปกครอง

๔. การอบรมค่ายคุณธรรมไม่ว่าจะเป็นค่ายพุทธบุตรหรืออบรมกิจกรรมต่างๆ ไม่มีงบประมาณสนับสนุน การจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมไม่มีงบประมาณที่จะไปดำเนินการ บางครั้งตั้งอาจารย์เจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ ช่วยสนับสนุน

๕. ปัญหาห้องสมุดของโรงเรียน บรรยากาศสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย เช่น ห้องสมุด ขาดตำราเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา หรือขาดหลักสูตรธรรมศึกษา บางแห่งที่เป็นสำนักเรียน ต้องรับผิดชอบในการจัดซื้อจัดหาตำราเกี่ยวกับธรรมศึกษา หรือได้รับการจากสนับสนุนจากแม่ กองธรรมก็ไม่เพียงพอ ตลอดถึงในสถานศึกษาไม่มีพระพุทธรูปหรือไม่มีห้องจริยธรรมที่เป็น บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๖. ภาวะเปียบของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
๗. มีการปฏิบัติตนไม่สอดคล้องกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
๘. คู่มือการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อ หรือขาด โปรเจคเตอร์ และควรมี Notebook ถวายพระด้วย

๙. ครูพระบางรูปขาดความรับผิดชอบในการสอน โดยอาศัยความคุ้นเคยกับ ผู้บริหาร เช่น ในอดีตสอนจริง แต่ปัจจุบันเมื่อมีตำแหน่งมีหน้าที่รับผิดชอบสูงขึ้น กลับไม่ได้สอน แต่ยังมีรายชื่ออยู่ที่โรงเรียนนั้น^{๖๖}

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๙.

^{๖๖} อ้างแล้ว, หน้า ๗๐-๗๑.

๒.๖ สภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๒.๖.๑ สภาพพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

การปกครองทางราชการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๑๓ ตำบล คือ ๑.ตำบลปากน้ำ ๒. ตำบลสำโรงเหนือ ๓. ตำบลบางเมือง ๔. ตำบลท้ายบ้าน ๕. ตำบลบางปูใหม่ ๖. ตำบลแพรกษา ๗. ตำบลบางโปรง ๘. ตำบลบางปู ๙.ตำบลบางด้วน ๑๐. ตำบลบางเมืองใหม่ ๑๑. ตำบลเทพารักษ์ ๑๒. ตำบลท้ายบ้านใหม่ ๑๓.ตำบลแพรกษาใหม่^{๖๗}

สถานศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ มี ๒๑ แห่ง แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา ๒๘ แห่ง และ ระดับมัธยมศึกษา ๑๓ แห่ง

คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ปัจจุบันมีพระครูวิมลศุภการ เจ้าอาวาสวัดด่านสำโรง เป็นเจ้าคณะอำเภอ แบ่งการปกครองออกเป็น ๗ ตำบล มีวัดรวม ๒๕ วัด

๒.๖.๒ การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนของคณะสงฆ์อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ

พระครูวิมลศุภการ เจ้าอาวาสวัดด่านสำโรง เป็นเจ้าคณะอำเภอ ได้จัดส่งพระภิกษุสให้เข้าไปสอนจริยธรรม ในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นประจำ ทั้งโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

ปัจจุบันคณะสงฆ์อำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้มีการบริหารจัดการอย่างมีระบบตามหลักการบริหาร กิจกรรมคณะสงฆ์ในเรื่องการศึกษาของคณะสงฆ์และการศึกษาสงเคราะห์โดยมีประกาศคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสมุทรปราการ เรื่อง กำหนดวิธีบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดังนี้

ด้วยคณะสงฆ์อำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้ดำเนินการปรับปรุงวิธีบริหารการเรียนการสอนพระ ปริยัติธรรมของสำนักเรียนในเขตปกครอง ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้มีประสิทธิภาพ อัน ก่อให้เกิดประสิทธิผลแก่ทุกฝ่าย เป็นการพัฒนาพระสงฆ์สามเณร ครูสอน และพระภิกษุสามเณร นักเรียน ให้มีความพร้อมสมแก่หน้าที่และวุฒิภาวะ จึงกำหนดสถานที่ตั้งการเรียนการสอน ผู้รับผิดชอบ ผู้กำกับดูแลผู้ทำหน้าที่ครูสอน และผู้ตรวจการการศึกษา

^{๖๗} อำเภอเมืองสมุทรปราการ, วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี, เข้าถึงได้จากสืบค้น ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๑.
<http://th.wikipedia.org/wiki>.

๒.๗ ประวัติโรงเรียน

๒.๗.๑ โรงเรียนวัดด่านสำโรง^{๒๘}

โรงเรียนวัดด่านสำโรงเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑ สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการแต่เดิมในท้องที่ตำบลสำโรงเหนือและท้องที่ใกล้เคียง ไม่มีสถานศึกษา สำหรับเด็กแม้แต่แห่งเดียว ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ทำให้ พระปลัดแจ่ม อุตตสิริ (พระสมุทรเมธาจารย์) เจ้าอาวาสวัดด่านสำโรงในขณะนั้น เห็นความสำคัญจึงริเริ่ม จัดการศึกษา โดยใช้ศาลาการเปรียญของวัดด่านสำโรงเป็นสถานที่เรียน เป็นการสอนแบบโรงเรียน เป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. ๒๔๗๖ โดยมีพระเนื้อและพระช้อยเป็นผู้ช่วยสอนมีนักเรียนชาย/หญิง ประมาณ ๗๐ คน

ในปี พ.ศ.๒๔๗๗ ได้ย้ายจากศาลาการเปรียญ มาเรียนที่ศาลาดิน ด้วยสาเหตุจำนวนนักเรียน เพิ่มขึ้น ต่อมาในปีเดียวกัน นายทองใบ ปทุมวงศ์ ศึกษาธิการอำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้มาติดต่อกับเจ้าอาวาสวัดด่านสำโรง ขอทำการเปิดการเรียนจัดตั้งเป็นโรงเรียนอย่างเป็นทางการโดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนประชาบาลสำโรงเหนือ (วัดด่าน)” โดยแต่งตั้งให้พระช้อย ดำรงตำแหน่งครูใหญ่เป็นคนแรก

ในปี พ.ศ.๒๔๗๗-๒๔๘๑ เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนประชาบาลวัดด่านสำโรง”

ในปี พ.ศ.๒๔๘๒-๒๔๙๔ ใช้ชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนสำโรงทองอุทิศ”

ในปี พ.ศ.๒๔๙๕-๒๕๐๙ เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนวัดด่านสำโรง(เรือนสำโรงทองอุทิศ)”

ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๐ จนถึงปัจจุบันเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนวัดด่านสำโรง”

วิสัยทัศน์ (Vision) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล มีสุนทรียศิลป์ ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่งามอย่างไทย ก้าวล้ำนำเทคโนโลยี ดำเนินวิถีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ (Mission)

๑. เร่งรัด ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดการศึกษาตามมาตรฐานสากลสู่อาเซียน
๒. บริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

๓. นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ
๔. ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม

และยกระดับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ มุ่งสู่ครูมืออาชีพ

๕. เสริมสร้างพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการทำวิจัยในชั้นเรียน ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและแหล่งเรียนรู้

^{๒๘}โรงเรียนวัดด่านสำโรง ,(ออนไลน์),แหล่งที่มา: <http://www.wds.ac.th> [9 กันยายน 2561]

๖. ส่งเสริมสุนทรียศิลป์ให้ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
๗. สร้างเสริมทักษะให้ผู้เรียนยึดมั่นในการปฏิบัติตนงามอย่างไทย ใฝ่สวย และ
ค่านิยม คุณลักษณะที่พึงประสงค์

เป้าหมาย (Goals)

๑. ผู้บริหารสามารถประสานภาคี ๔ ฝ่าย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและ
ชุมชน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา
๒. ผู้บริหารสามารถนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมี
ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้มีส่วนได้เสียพึงพอใจ
๓. นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องอย่างยั่งยืน
๔. ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีแหล่ง
เรียนรู้ที่หลากหลายอย่างเหมาะสมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๕. ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี
๖. ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ เป็นครูมืออาชีพ
๗. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นไปตามมาตรฐาน
หลักสูตรสถานศึกษา แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
๘. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา มีสุขนิสัยสุขภาพกาย
ใจที่ดี
๙. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ คิด
สร้างสรรค์ ไตร่ตรองมีวิสัยทัศน์กว้างไกล
๑๐. ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารเพื่อรองรับการสู่ประชาคม
อาเซียนได้อย่างเหมาะสม
๑๑. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ตามแนววิถีพุทธ มีจิตสำนึก
ในการอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม
๑๒. ผู้เรียนมีทักษะในการใช้และแสวงหาความรู้ โดยใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมตาม
ศักยภาพ
๑๓. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มี
เจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
๑๔. จัดสภาพแวดล้อมให้บริการและภูมิปัญญาท้องถิ่นเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้
ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

๒.๗.๒ โรงเรียนวัดบางโปรง^{๖๙}

เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.๒๔๗๖ โดยเปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยปลัดอำเภอเมืองสมุทรปราการ “ประมวลศาสตร์” ร่วมกับเจ้าหน้าที่แผนกศึกษาธิการอำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้รับมอบหมายจากนายอำเภอเมืองสมุทรปราการ ให้มาดำเนินการเปิดโรงเรียนประชาบาลตำบลบางโปรง(วัดบางโปรง) โดยอาศัยศาลาการเปรียญเป็นสถานศึกษา เพราะยังไม่มีอาคารเรียน ในวันเปิดเรียนได้มีประชาชนมาร่วมประชุม ประมาณ ๕๐ คน มีนายเพื่อนเทียนสี เป็นครูใหญ่คนแรก

โรงเรียนวัดบางโปรง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๒ ตำบล บางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีเนื้อที่ ๓ ไร่ ๒ งาน (เป็นที่ธรณีสงฆ์) เปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อ ปีพุทธศักราช ๒๔ 76 ปัจจุบันเปิดทำสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เรียนสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑ มีข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่จำนวน ๑๒ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาชายจำนวน ๑ คน ครูชายจำนวน - คน ครูหญิงจำนวน ๑๑ คน มีอาคารเรียน ๓ หลัง อาคารประกอบ ๒ หลัง ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ

ปรัชญาโรงเรียน ความรู้เป็นทรัพย์อันประเสริฐ

วิสัยทัศน์ จัดการศึกษาได้มาตรฐาน นักเรียนมีมารยาทงาม เน้นการสื่อสารภาษาอังกฤษ พัฒนาทักษะชีวิต ในศตวรรษที่ ๒๑

อัตลักษณ์ นักเรียนมีคุณภาพ ๓ ดี

๑. เป็นคนดี
๒. มีความรู้ดี
๓. มีสุขภาพกายและจิตดี

เอกลักษณ์ โรงเรียนส่งเสริมสุนทรียภาพ ด้านดนตรี นาฏศิลป์

๒.๗.๓ โรงเรียนมหาภาพพระจาดทองอุปถัมภ์^{๗๐}

โรงเรียนมหาภาพพระจาดทองอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตั้งอยู่เลขที่ ๑๙๙ หมู่ ๓ ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต ๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ก่อตั้งขึ้นตามโครงการพัฒนาชนบทหน้าแล้ง โดย นายแจ่ม – นางสังวาล มหาภาพ และนายเลียบ – นางบุญนาค พระจาดทอง และนายเพียว พุ่มโพธิ์ กำนันตำบลสำโรงเหนือ ได้ทำเรื่องขอตั้งโรงเรียน เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๒๐ ได้ชื่อว่า โรงเรียนมหาภาพพระจาดทองอุปถัมภ์ เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๗

พ.ศ. ๒๕๓๔ เปิดทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

^{๖๙}โรงเรียนวัดบางโปรง,(ออนไลน์),แหล่งที่มา: <http://www.wbp.ac.th> [9 กันยายน 2561]

^{๗๐}โรงเรียนมหาภาพพระจาดทองอุปถัมภ์,(ออนไลน์),แหล่งที่มา: [http:// www.mkj.ac.th](http://www.mkj.ac.th) [9 กันยายน

พ.ศ. ๒๕๕๒ เปิดทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

พ.ศ. ๒๕๖๑ เปิดทำการสอนระดับชั้นอนุบาล ๔ ขวบ

ปัจจุบันปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีอาคารเรียนทั้งหมด ๗ หลัง อาคารประกอบ ๒ หลัง มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ๑ – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีนักเรียนชั้นอนุบาล จำนวน ๓๑ คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ จำนวน ๓๗๐ คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ จำนวน ๓๔๙ คน มัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ จำนวน ๗๘ คน รวมทั้งสิ้น ๘๒๘ คน ผู้บริหารและคณะครู ๔๖ ครูอัตราจ้าง ๑๐ คน ครูต่างชาติ ๓ คน เจ้าหน้าที่สำนักงาน ๔ คน แม่บ้านและนักรักษาโรง ๖ คน

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพได้พบว่ามีผู้ทำการศึกษาวิจัย งานด้านประสิทธิภาพไว้หลากหลายแต่ได้นำมาเสนอเพียงแต่พอสังเขป ดังนี้

พระคำไข คมภิรานนโท (ธงส์สวัสดิ์) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยสงฆ์ นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางการจัดหลักสูตรเป็นไปตามนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ แต่บุคลากรยังขาดทักษะ และประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการเรียนการสอนเน้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามแผนการสอน การวัดผลเน้นประเมินผล ตามสภาพความเป็นจริงวิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อใช้ในปีต่อไปอย่างไรก็ตามยังขาดแคลน สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง (๒) วิทยาลัยสงฆ์วัดองค์คือ ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานฝึกอบรมด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ในการพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยกำหนดเป็นนโยบาย และ แผนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีการเรียนการสอน และฝึกอบรมการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อนึ่งควรจัดหาเอกสาร ตำราอุปกรณ์ เกี่ยวกับขบวนการเรียนการสอนให้เพียงพอ^{๗๑}

กัญญ์กัฬารณ์ กลิ่นนิมมวล ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหาร จัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔” ผลวิจัยพบว่า (๑) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ ตามทัศนะของบุคลากรโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก (X = ๔.๑๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมากที่สุด (X = ๔.๒๖) ส่วนด้านวิริยะ จิตตะ และวิมังสา อยู่ในระดับมาก (๒) ผลการเปรียบเทียบ ทัศนะของบุคลากรต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิ บาท ๔ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔

^{๗๑} พระคำไข คมภิรานนโท (ธงส์สวัสดิ์) “ประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน ของวิทยาลัยสงฆ์ นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, **ปริญาพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย), ๒๕๕๓.

โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลัก อธิธำมา ๔ ด้านวิมังสา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๓) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอธิธำมา ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก คือ บุคลากรควรมีความต้องการ ไฟใจรักที่จะปฏิบัติงานอยู่เสมอ ประารถนาที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป มีความขยัน หมั่น ประกอบการงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย ต้องตั้งจิตรับรู้ใน การกิจที่ได้ รับมอบหมายโดยปฏิบัติงานด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อน ลอยไป อุทิศตัว อุทิศใจให้แก่งานที่ปฏิบัติอย่างแท้จริง และหมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล ตรวจสอบข้อบกพร่องในงาานนั้น ๆ ที่สำคัญต้องรู้จักการวางแผนงาน วัตถุประสงค์ และคิดค้นวิธีแก้ไข ปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา^{๗๒}

ไพบุลย์ ตั้งใจ ได้ทำการศึกษารายงานเรื่อง “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ พนักงาน ตามหลักอธิธำมา ๔ กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ” ผลวิจัยพบว่า การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานตามหลัก อธิธำมา ๔ กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก (X = ๔.๑๘) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าพนักงาน บริษัท แอมพาส อินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามหลัก อธิธำมา ๔ ที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด (X = ๔.๒๗) ในด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (X= ๔.๐๙) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน)

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัส ตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอธิธำมา ๔ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับ การศึกษา รายได้ ฝ่ายที่สังกัด และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลทำให้ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ ตามหลักอธิธำมา ๔ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ราย ได้ยังไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมยังไม่ค่อยสะอาด สวัสดิการยังไม่ครอบคลุม เทคโนโลยีในด้างาน เอกสารยังไม่ดีพอ สถานที่จอดรถน้อย และยังต้องเสียค่าที่จอดรถ ความ ลำบากด้านเอกสาร การให้ คำปรึกษากับลูกค้ายังไม่ดีเท่าที่ควร และ เจ้าหน้าที่ยังไม่เพียงพอ ดังนั้นแนวทางการนำหลักอธิธำมา ๔ มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของพนักงานบริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ สามารถ พิจารณาได้ ๔ ด้าน โดยการพัฒนาด้านจิตตะ วิริยะ จิต ตะ และวิมังสา เพื่อเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานให้ดียิ่งขึ้น^{๗๓}

^{๗๒} กัญญาพารณ กณินันนวล “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตาม หลัก อธิธำมา ๔”, **ปริญาญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^{๗๓} ไพบุลย์ ตั้งใจ “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอธิธำมา ๔ กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”, **ปริญาญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขารัฐ ประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

สรุปได้ว่า “ประสิทธิภาพ” เป็นพฤติกรรมของผู้ที่ปฏิบัติการในการทำงาน เป็นงาน ของผู้ ที่ทำงานนั้น ๆ อันจะหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงขีดความสามารถในการทำงานของ ผู้ทำงาน ตามหน้าที่ โดยผู้ที่ทำงานนั้นมีแผนการทำงาน มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ความรับผิดชอบ ความละเอียด รอบครอบในการทำงานนั้น ๆ ตลอดจนมีความกระตือรือร้นหรือมีสิ่งเร้าใจในการทำงาน และการ พิชิตปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ตลอดจนความรู้สึกไปในทางบวก ความชอบในหน้าที่ ความ สบายใจในการทำงาน ความสุขในงาน มีความอดทนต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ หรือเป็น ความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงผล การปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน

๒.๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาพระพุทธศาสนา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาพระพุทธศาสนาพบมีผู้ทำการศึกษาวิจัย ไว้ หลากหลาย แต่จำได้นำมาเสนอเพียงพอเป็นสังเขป ดังนี้

พระบุญประทาน ญาณทีโป (ทะปะละ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาปัจจัยนำไปสู่ ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนปริยัติธรรมแผนก บาลี : กรณีศึกษาวัดจองคำ อำเภอเวียงจังหวัดลำปาง ปีการศึกษา ๒๕๕๒” ผลวิจัยพบว่า (๑). ปัจจัย นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ต่อการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดจอง คำในด้าน ด้านสภาพแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้าน ผลผลิต (Product) โดยรวมอยู่ในระดับมาก (๒). ปัจจัยความพึงพอใจต่อการจัดการเรียน การสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปอาคารสถานที่ ด้านบริหารจัดการ หลักสูตรเนื้อหา ด้านบุคลากรผู้นำปฏิบัติการสอนของครูและ ด้านการเรียนการ สอน โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก^{๗๔}

พระมหาบรรจง จันทคุตโต (แผ่นทอง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพการจัด การศึกษา แก่เด็กและเยาวชนตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่” ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทั้งหมด ได้รับการประเมินคุณภาพใน ระดับดีเมื่อ พิจารณาเรียงตามลำดับปัจจัย คือ (๑) ปัจจัยด้านผลผลิต หรือผลสัมฤทธิ์ (Product = P๑, outcome) ได้รับการประเมินคุณภาพในระดับดีเรียงตามลำดับตัวชี้วัด ดังนี้ตัวชี้วัดด้าน ผลกระทบ ต่อบ้าน/วัด/โรงเรียน ตัวชี้วัดด้านการนำไปใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน (ภาวนา ๔) และตัวชี้วัดด้าน การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา (๒) ปัจจัยด้านบริบท (Context = C) ได้รับ การประเมินคุณภาพใน ระดับดีเรียงตามลำดับตัวชี้วัด ดังนี้ ตัวชี้วัดด้านวัตถุประสงค์และ ตัวชี้วัดด้านการประเมินโครงการ (๓) ปัจจัยด้านปัจจัยป้อนเข้า (Input = I) พบว่า ได้รับการ ประเมินคุณภาพในระดับดีเรียงตามลำดับ ตัวชี้วัด ดังนี้ ตัวชี้วัดด้านบุคลากร ตัวชี้วัดด้าน หลักสูตร/กฎระเบียบ ตัวชี้วัดด้านสถานที่ตัวชี้วัดด้าน วัสดุอุปกรณ์/สื่อการสอน และตัวชี้วัดด้าน งบประมาณ ซึ่งได้รับการประเมินคุณภาพในระดับพอใช้ (๔) ปัจจัยด้านกระบวนการปฏิบัติ (Process = P๑) พบว่า ได้รับการประเมินคุณภาพในระดับดี เรียง

^{๗๔} พระบุญประทาน ญาณทีโป (ทะปะละ) “ศึกษาปัจจัยนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของ นักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกบาลี:กรณีศึกษาวัดจองคำ อำเภอเวียงจังหวัดลำปาง ปี การศึกษา ๒๕๕๒”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

ตามลำดับตัวชี้วัด ดังนี้ ตัวชี้วัดด้านการบริหารจัดการ ตัวชี้วัดด้านกิจกรรมสนับสนุน ตัวชี้วัดด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และตัวชี้วัดด้านการวัดผลและประเมินผล^{๗๕}

สว้าง วงศ์ฟ้าเลื่อน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการสาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔” ผลวิจัยพบว่า หลักการ และวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ จัดการเรียนการสอน ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง ซึ่งมีครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้กับ ผู้เรียน และประสบการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างสมดุลทั้งด้านความรู้ ความ เข้าใจ เจตคติ ทักษะ และสามารถแก้ปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันได้ หลังการทดลองพบว่า การนำเอาหลักการและวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบหน่วยบูรณาการสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในลักษณะของการบูรณาการภายใน วิชา โดยครูผู้สอนคนเดียวสามารถทำได้ และช่วยให้ผลการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ๘๐/๘๐ คือเท่ากับ ๘๕.๐๐/๙๐.๙๔ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมสูงขึ้น เฉลี่ยเท่ากับ ๙๐.๙๔ เมื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนต่อวิชาพระพุทธศาสนาระหว่างก่อน เรียนกับหลังเรียนพบว่า หลังเรียนนักเรียนมีเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^{๗๖}

แสงจันทร์ มโนสร้อย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการเรียนการสอนจริยธรรม ชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในอำเภอเวียงหนองล่อง” ผลวิจัยพบว่า ด้านสภาพการจัดการเรียน การสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาด้านการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยที่ชัดเจน การใช้คำถามแบบ ปุจฉาวิสัชนาระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน การสนทนาที่ถูกต้องตามการสอนแบบพุทธวิธี การจัดทำ สื่อที่ไม่สอดคล้องกับพุทธวิธีการสอน ตลอดจนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัด ประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหา เทคนิควิธีตามหลักพุทธธรรม เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม

ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาเรื่องสื่อการจัดทำสื่อการสอนที่มีไม่เพียงพอ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น สไลด์ วิดีทัศน์ สื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นรูปภาพ จากหนังสือ นิตยสาร ภาพข่าว เหตุการณ์ ซึ่งนักเรียนต้องการให้ครูใช้สื่อหลายๆ ประเภท ประกอบการเรียนการสอน

ด้านการจัดกิจกรรมเสริม ไม่มีปัญหาเพราะสภาพแวดล้อมของที่ตั้งอยู่ใกล้กับวัดและสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยประกอบการกับผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางจริยธรรมดี จึงไม่ประสบปัญหาแต่ที่ครูและนักเรียนต้องการคือ ให้มีงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเสริมให้ มากครั้งขึ้น และเชิงลึก และมีคุณภาพมากขึ้นด้วยนักเรียนมีปัญหาพฤติกรรม ด้านจริยธรรมในเรื่อง

^{๗๕} พระมหาบรรจง จนทศุโต (แผ่นทอง) “คุณภาพการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐.

^{๗๖} สว้าง วงศ์ฟ้าเลื่อน “การบูรณาการสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐.

ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน การประหยัด การตรงต่อเวลา ความขยัน และความสามัคคี ผู้ปกครองต้องการให้จัดกิจกรรมอบรมธรรมะในโรงเรียน และให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาให้มาก และเหมาะสมกับนักเรียนยิ่งขึ้น เพื่อปลูกฝังพฤติกรรม ค่านิยมที่ดีให้กับนักเรียนการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้นำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติได้เหมาะสม กับวัย และสถานภาพของตนเอง^{๗๗}

สรุปได้ว่า วิชาพระพุทธศาสนา เป็นวิชาการที่ต้องศึกษาอย่างถ่องแท้โดยมีเหตุและผลอยู่ในตำราจากการกลั่นกรองจากนักวิชาการที่มีอยู่จริงและเป็นความรู้ที่ได้จากการเรียนคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อผู้ที่เรียนได้ศึกษาอย่างแท้จริงแล้วและนำไปประพฤติและปฏิบัติตาม อันเป็นหลักความดีงามที่มุ่งขัดเกลาจิตใจของบุคคลให้ประณีตขึ้นและให้เป็นระเบียบ เรียบร้อยยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีหน้าที่คอยควบคุมความประพฤติของพุทธบริษัทให้เป็นระเบียบ เรียบร้อยในสังคมที่เรียกว่าศีลหรือวินัย และเป็นผลดีต่อสังคมประเทศชาติอย่างมั่นคง และยั่งยืนสืบต่อไป

๒.๘.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาพบว่า ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้เป็นจำนวนมากแต่พอจกนำมากล่าวพอเป็นสังเขปดังนี้

พระนิพนธ์ เทวธมโม (แก้วแหวน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒” ผลวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็น ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับสูง เช่นการ สอนโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ เลือกรูปแบบโดยใช้เกณฑ์ความสนใจของนักเรียน มีการ วางแผนและเตรียมการสอนตามวัตถุประสงค์รวมทั้งเลือกวิธีการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสม กับวัยของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และปรับวัตถุประสงค์ที่เป็นนามธรรมให้เป็น เชิงพฤติกรรม การประเมินด้านปัจจัยนำเข้านั้น พบว่าอยู่ในระดับสูง ๓ การประเมินด้าน กระบวนการสอนพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง ๓ การประเมินผลด้านผลผลิตจากการสอน นั้นพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง ๓ นอกจากนั้นครูผู้สอนได้มีข้อเสนอแนะที่จะให้ครูผู้สอน วิชานี้บังเกิดผลดีที่สุด คือ ครูควรสอนโดยเน้นฝึกปฏิบัติหรือลงมือกระทำร่วมกันอย่างแท้จริง เช่น การอาราธนาศีล ๕ วิถีราบ การไหว้การประเคนของที่ถูกต้อง และการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ เช่นเวียนเทียน ตักบาตร หรือวันสงกรานต์ เป็นต้น เพื่อให้ให้นักเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจใน วัฒนธรรม และศาสนาของตนเอง^{๗๘}

พระประกาศิต ปณณารโร (ยามประโคน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของครูสอน วิชาพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวัดบ้านสะแกชำ ตำบลบ้าน สะแกชำ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลวิจัยพบว่า ในด้านเทคนิคการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนวัดบ้านสะแกชำ พบว่าครูได้ใช้กิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการเรียนการสอน เพื่อ พัฒนานักเรียนทั้งในด้

^{๗๗}แสงจันทร์ มโนสร้อย “สภาพการเรียนการสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนใน อำเภอยะนงทอง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐.

^{๗๘}พระนิพนธ์ เทวธมโม (แก้วแหวน) “การประเมินการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา บริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑.

านพฤติกรรมทางกาย วาจาและจิตใจ ปลุกเร้าให้มีส่วนร่วม ให้โอกาสและ เห็นความสำคัญมีการฝึกทักษะใหม่ให้นักเรียน จัดสถานที่ให้เหมาะสมแก่นักเรียน สร้าง บรรยากาศ และมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ส่วนวิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ แบบบรรยาย แบบสาธิต ทำกิจกรรมกลุ่ม การแสดงบทบาทของนักเรียน^{๗๙}

พระมหารพษ์ วรเมธี (บุญปั่น) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการเรียนการสอน วิชาจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่๕-๖ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่” ผลวิจัยพบว่า ด้านสถานที่และงบประมาณประสบปัญหามากที่สุด คือ ขาดห้องเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียนปกติครูผู้สอนและนักเรียนและนักเรียนต้องการห้องเรียน วิชาจริยศึกษา โดยเฉพาะเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน^{๘๐}

พระสถิต มหาลาโภ (ศรีเมือง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิสุทธิพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา” ผลวิจัย พบว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวิสุทธิพุทธของโรงเรียนบ้านโนนม่วง พบว่า ได้ยึด หลักวิธีการเสริมสร้างศรัทธาแก่ผู้เรียนด้วยการปลูกฝังด้วยโอวาท ๓ คือ ไม่ทำชั่วทำแต่ดีชำระ จิตให้บริสุทธิ์ เน้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ตัวผู้เรียน และ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนจำนวน ๓๗๒ และผู้บริหาร ครูสอนจำนวน ๒๐ รูป/คน รวมทั้งครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วย นักเรียนส่วนใหญ่ เป็นคนในพื้นที่บ้านโนนม่วงและบ้านใกล้เคียงแต่ปัญหาที่สถานศึกษาประสบ อยู่เสมอ คือ ผู้ปกครองย้ายนักเรียน นักเรียนติดเกมส์ หนีเรียนไปเที่ยวในตัวเมืองขอนแก่น โดยครูและผู้ปกครองเห็นว่าจะต้องร่วมมือกันในการป้องกันและดูแลเอาใจใส่ ครูพระสอน ศีลธรรม จึงเป็นที่พึ่งแก่สถานศึกษาในการอบรม ให้ความรู้ศีลธรรมแก่นักเรียน ด้วยเหตุนี้ ครูพระสอนศีลธรรม จึงมีคุณสมบัติที่ตรงกับสาขาวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อให้ความรู้ต่างๆ แก่ นักเรียนอย่างครบถ้วน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในแง่บุคคลแบบอย่างทางสังคม ส่วน โครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียนวิสุทธิพุทธบ้านโนนม่วง แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ บริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหารงานงบประมาณฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานวิชาการผล การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวิสุทธิพุทธของโรงเรียนบ้านโนนม่วง พบว่า ผลการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน ผลการเรียนรู้สู่การปฏิบัติและผล ของกิจกรรมการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้นักเรียน ได้พัฒนาตนตามหลักพุทธธรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึง ประสงค์กล่าวคือ มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนดียิ่งขึ้น รู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคมและกลุ่มเพื่อนได้ดี รู้จักยับยั้งอารมณ์ฝ่ายอกุศลที่แสดงออกทางกาย วาจา เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ ทะเลาะกับเพื่อน ๆ ไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้ปกครองและชุมชน รู้จักกตัญญูกตเวทิต่อ ผู้ปกครองและ

^{๗๙} พระประกาศิต ปญญารโ (ยามประโคน) “บทบาทของครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในการ ส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวัดบ้านสะแกข่า ตำบลบ้านสะแกข่า อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์”, **ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒.

^{๘๐} พระมหารพษ์ วรเมธี (บุญปั่น), “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชา พระพุทธศาสนา**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

สถานศึกษา ประพฤติตนเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจร่าเริงแจ่มใสไม่หดหู่ มีความเมตตาต่อเพื่อน ๆ และคนอื่น รู้จักมารยาทเรียบร้อยดีงามทางสังคมไทย แต่งกาย เรียบร้อย มีวาจาสุภาพ ให้ความเคารพบูชาผู้มีพระคุณ รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ตรง ต่อเวลา ลดเลิกสิ่งเสพติดให้โทษซึ่งเป็นเหตุให้เสียทรัพย์สินเสียสุขภาพ^{๔๑}

ดวงทิพย์ ตันทศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดกระบวนการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนา ระดับประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนนทบุรี” ผลวิจัยพบว่า (๑) สภาพ และปัญหาของการจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ โดยด้านการจัดกิจกรรมเสริม และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ด้านการใช้สื่อ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการเรียนการสอน ด้านสถานที่ และงบประมาณตามลำดับ (๒) ผลการศึกษาความต้องการของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และ ผู้ปกครองใน การจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ชั้น ประถมศึกษา โรงเรียนสังกัด เทศบาล นนทบุรี พบว่าควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับเด็กนักเรียนและจัดให้มีการเข้าค่าย คุณธรรมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการด้านสติปัญญาให้แก่เด็กนักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ ได้มีการทำวัตรสวดมนต์อาทิตย์ละครั้งในวันสุดสัปดาห์และสามารถทำให้ครูและนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมที่ดีในจิตใจสำนึกของทุกคน^{๔๒}

สรุปได้ว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนา บทบาทของครูผู้สอนอยู่ที่การแนะนำวิธีการ ถ้าผู้เรียนสามารถทำเองได้ก็ทำเอง ครูที่ดีต้องมีทั้งวิชาและจรรยา บทบาทสำคัญของครูผู้สอนมีสามคำคือ แนะนำให้ทำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น แนวการสอนพุทธวิธีประกอบด้วย วิธีสอน แบบอุปมาอุปไมย วิธีสอนแบบปจฺฉาวิสนฺหา วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา วิธีสอนแบบอริยสัจ วิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวน แนวพุทธศาสตร์เป็นวิธีการสอนที่สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดหาความจริง วิธีสอนแบบไตรสิกขา วิธีสอน โดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการและวิธีสอนตามหลักพุทธสูตร ซึ่งอยู่ที่ครูผู้สอนจะต้องเลือกสรรวิธีการสอนให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน เพื่อจะได้ทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า “ประสิทธิภาพ” เป็นพฤติกรรมของผู้ที่ปฏิบัติการในการทำงาน ความสุขใจในงาน มีความอดทนต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ และเป็นความรู้สึกรับรู้ถึงผลการปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น ๆ ประสิทธิภาพการสอนเป็นความสามารถ ของผู้ที่ทำหน้าที่สอนในการปฏิบัติด้านการสอนรวมทั้งลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้ที่ทำหน้าที่สอนส่งผลให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการสอนเป็นปัจจัยส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิด ประโยชน์และมีประสิทธิผลต่อตัวนักเรียนเองได้มีความรู้คู่คุณธรรม ประพฤติดี ปฏิบัติดีเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและมี

^{๔๑} พระสถิต มหาลาโภ (ศรีเมือง) “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา บริหาร การศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^{๔๒} ดวงทิพย์ ตันทศรี “การจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ระดับประถมศึกษา โรงเรียน สังกัดเทศบาลนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒.

ศักยภาพ เมื่อเติบโตใหญ่จะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้ามั่นคง
จรรโลงสืบอายุพระพุทธศาสนาต่อไปในอนาคต และโครงการครูพระสอนศีลธรรม เป็นโครงการที่มี
วัตถุประสงค์เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมใน
การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนระดับ ประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา เพื่อให้
นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความ เข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และเพื่อปลูกฝังให้นักเรียน
นักศึกษามีความรู้คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่าง
เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

๒.๘.๔ งานวิจัยต่างประเทศ

อีริก เจนเซน (Jensen) สนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นหลัก
(Brain – Based Learning) โดยเสนอข้อเท็จจริงว่า การเรียนรู้ที่ดีที่สุดจะเกิดขึ้นเป็นลำดับที่อาจ
คาดหมายได้ลำดับดังกล่าวนี้ จะแบ่งออกได้ ๕ ขั้นตอน ดังนี้^{๘๓}

๑. ขั้นเตรียมการ (Preparation Stage) ในขั้นนี้ คือ การเตรียมกรอบงานเพื่อการเรียนรู้
ใหม่ และเริ่มใช้สมองของผู้เรียนเกิดการทำงานอย่างต่อเนื่อง ในขั้นนี้กระบวนการเรียนการสอนมักจะ
เน้นการทบทวนเรื่องการนำเสนอเป็นภาพ หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง หากผู้เรียนมีความรู้เดิมมาก่อนที่
จะทำให้การเรียนรู้เร็วขึ้น เช่น การฟังเรื่องตลกอาจไม่ช้าเลย หากไม่รู้เรื่องเดิมมาก่อน

๒. ขั้นรับรู้ (Acquisition Stage) นิเวรอนส์ของประสาทจะทำงานเชื่อมโยงกัน
แหล่งข้อมูลในการรับรู้ ได้แก่ การอภิปราย การบรรยาย การใช้เครื่องมือทางการเห็น การให้สิ่งเร้า
จากสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติ การแสดงบทบาทตัวอย่าง การอ่าน การทำ
โครงการกลุ่ม การทำกิจกรรมคู่ ฯลฯ ดังนั้น การให้ผู้เรียนเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างได้ ก็ควรให้เขาได้พูด
ได้ปฏิบัติ เนื่องจากสมองจะซึมซับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เป็นส่วนเล็กๆ มาประสานต่อกันได้ การให้
รูปแบบและประสบการณ์จะทำให้สมองของผู้เรียนรับรู้ได้มากขึ้น จนกระทั่งจับข้อมูลสำคัญได้ สมอง
อาจจะสร้างเงื่อนไข และการรับกฎเกณฑ์โดยรวม ซึ่งผู้เรียนอาจปรับได้ บ่อยครั้งที่มักพบว่าทั้งในชั้น
เรียนหรือในโรงเรียน สิ่งที่ครูสอนอาจไม่ใช่สิ่งที่นักเรียนเรียนรู้ ดังนั้นในการเรียนการสอนจึงต้องให้
สมองของผู้เรียนรับรู้และให้นักเรียนได้ประสบการณ์ต่างๆ จากการเรียนรู้เอง สัดส่วนของเวลาที่
ผู้เรียนได้ปฏิบัติและพูด ควรมีมากกว่าการนั่ง และการฟัง ครูส่วนใหญ่มักจัดเวลาสำหรับผู้เรียนน้อย
มากในการปฏิบัติทดลอง การอภิปราย การทบทวนความรู้ และผลที่ได้รับก็คือ ต้องมาสอนกัน
ใหม่ มาตรฐานการศึกษาต้องการให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น มีการคิดวิเคราะห์ และขยาย
เนื้อหาสาระที่เรียน แต่ในทางตรงข้ามครูกลับไม่ขยายกรอบเวลาให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่กว้างขึ้น

๓. ขั้นขยายรายละเอียดเพิ่มเติม (Elaboration Stage) ช่องว่างสำคัญในการเรียนการ
สอน คือ ช่องว่างระหว่างสิ่งที่ครูอธิบายกับสิ่งที่นักเรียนเข้าใจ การลดช่องว่างนี้ ครูจำเป็นต้องให้
นักเรียนมีส่วนร่วมในการเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ลึกซึ้งขึ้น และได้ข้อมูลย้อนกลับด้วยกลวิธีให้ความหมาย
โดยนัย หรืออย่างแจ่มแจ้ง (Explicit) ครูให้การแก้ไขความคู่กับการสอน โดยหลักการของการคิดอย่าง
มีวิจารณญาณ การขยายความโดยนัยหรืออย่างแจ่มแจ้ง เป็นเรื่องสำคัญในขั้นตอนนี้ กลวิธีที่ให้

^{๘๓} อีริก เจนเซน (Jensen, **Brain-Based Learning**, San diego, (The Brain Store Publishing, 2000), p.33-38.

ความหมายอย่างแจ่มแจ้ง ได้แก่ การให้ คำเฉลย การตรวจสอบ การย่อความหรือสรุปความหรือสรุปความ การให้ข้อมูล สำหรับการให้ความหมายโดยนัย ได้แก่ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การไปศึกษานอกสถานที่ การใช้ประสบการณ์ในชีวิตจริง การขยายรายละเอียดเพิ่มเติมในสิ่งที่เรียนรู้ จะช่วยให้สมองมีโอกาสได้จัดวิเคราะห์ ตรวจสอบและเรียนรู้ได้ลึกซึ้งขึ้น การทำงานของระบบประสาทจะพัฒนาได้โดยการลองผิดลองถูก ยังมีการทดลองฝึกปฏิบัติและได้ข้อมูลย้อนกลับมากขึ้นเท่าใด คุณภาพในการทำงานของสมองก็จะยิ่งดีขึ้นเท่านั้น การเรียนโดยการท่องจำอาจจะช่วยให้สามารถทำคะแนนในการสอบได้ แต่อาจจะไม่ทำให้สามารถคิดในระดับสูงได้ ดังนั้น นักเรียนจึงควรได้ข้อมูลย้อนกลับในการเรียนรู้ให้มากอย่างพอเพียง การเรียนรู้สิ่งอื่นๆ ก็จะตามมาได้เอง ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับก็คือ การมีโอกาสได้ทบทวนและประเมินงานของตนเองและของผู้อื่น พร้อมทั้งได้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นเรื่องเป็นราวด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

๔. ขั้นสร้างความทรงจำ (Memory Formation Stage) แม้จะมีการให้กระบวนการขยายรายละเอียดในการเรียนรู้เพิ่มเติม โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ทดลอง หรือมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอน การทรงจำ ก็อาจดีหรือไม่ดีได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเก็บกักความทรงจำนั้นๆ ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน เช่น การพักผ่อนที่เพียงพอ ระดับของอารมณ์ บริบท อาหาร คุณภาพ และปริมาณของการเชื่อมโยงระดับของสมอง สภาวะของผู้เรียน ความรู้เดิม ฯลฯ การพักผ่อนอย่างพอเพียงจะช่วยให้สมองทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการรวบรวมข้อมูล อาหารที่ดีมีประโยชน์ก็สามารถทำให้ร่างกายได้รับสารที่ช่วยให้การทรงจำที่ดีได้

๕. ขั้นบูรณาการเพื่อนำไปใช้ (Functional Integration Stage) ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะสามารถระลึกสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ได้ ขั้นตอนที่สำคัญที่สุด คือ ขั้นตอนที่ ๒, ๓ และ ๔ ซึ่งผู้สอนต้องตระหนักเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้ได้ตามที่คาดหวัง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยการพูด และการปฏิบัติกิจกรรม

Delors ได้กล่าวว่าในยุคสหประชาชาติใหม่ ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ประสบการณ์การเรียนรู้ดังกล่าวดังนี้^{๘๔}

๑. การเรียนรู้เพื่อเข้าใจ (Learning to know) ให้นักเรียนได้รับรู้และเรียนรู้ เนื้อหาต่างๆ อย่างมีวิจารณ์ญาณด้วยเหตุและผล เพื่อเข้าใจรายละเอียดของเนื้อหาหรือแนวคิดต่าง ๆ ลักษณะของการเรียนรู้จึงควรเน้นกระบวนการทางความคิด เช่น การอภิปราย การคิดวิเคราะห์ ฯลฯ

๒. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) ให้นักเรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรงจากการปฏิบัติ

๓. การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน (Learning to live together) ให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เพื่อให้รู้จักการแบ่งปัน ความรับผิดชอบร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

^{๘๔}Delors J. [August 1998], *Learning The Treasure Within : UNESCO The Department of Employment, Education and Training, Canberra, [1990], p.138.*

๔. การเรียนรู้เพื่อเป็นตัวของตัวเอง (Learning to be) ให้นักเรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์การเรียนรู้โดยการรู้จักคิดและตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเองอย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดความมั่นใจในตนเอง และมีความเป็นตัวของตัวเองได้อย่างภาคภูมิใจ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีความสุขในการเรียนรู้

สรุปว่า หลักการและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรทำความเข้าใจธรรมชาติของการเรียนรู้ โดยเฉพาะการทำงานของสมอง ซึ่งเป็นกลไกการเรียนรู้ที่สำคัญ แนวคิดจากกลไกการเรียนรู้จะช่วยให้เข้าใจระบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแนวโน้มในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ ย่อมมีองค์ประกอบสำคัญที่ควรพิจารณาทั้งในด้านตัวผู้เรียน และคุณสมบัติของผู้สอน ได้แก่ คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน และเวลาในการเรียนรู้ของผู้เรียน การพิจารณาจัดขั้นตอนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถได้อย่างแท้จริง ผู้สอนต้องตระหนักในการจัดวางแผนการ สอนระยะยาว และระยะสั้นให้สอดคล้องกัน รวมทั้งการพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่การเข้าใจหลักการและทฤษฎีของวิชาที่ทำการสอน การเลือกหรือสร้างสรรค์วิธีการสอน และเทคนิคการสอน รวมทั้งความเข้าใจกระบวนการพัฒนาหลักสูตร สื่อการสอน บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งลักษณะของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรมีโอกาสในการจัดการเรียนรู้อย่างครบวงจร

Roger Sperry (Ph.D.) แห่งสถาบันเทคโนโลยี แคลิฟอร์เนีย ซึ่งได้รับรางวัลโนเบล ได้ค้นพบว่าสมองของมนุษย์มีการแบ่งแยกหน้าที่ ในการทำงานอย่างเป็นระบบ และเป็นอิสระ แยกกัน โดยแบ่งออกเป็นสมองซีกซ้าย (Left Hemisphere) และสมองซีกขวา(Right Hemisphere) สมองทั้ง ๒ ซีกจะถูกเชื่อมโยงด้วยใยประสาท เพื่อให้สมองทั้ง ๒ ส่วนสามารถรับรู้การทำงานซึ่งกันและกัน โดยมีประสาทส่วนกลาง ทำหน้าที่คล้ายเป็นสะพานเชื่อมโยงสมอง (Corpus Callosum) รับการถ่ายโอนความรู้และประสบการณ์จากการทำงานของสมองทั้ง ๒ ซีก เข้าสู่ประสาทส่วนกลางซึ่งทำหน้าที่เก็บกับความทรงจำ สมองแต่ละซีกจะมีบริเวณรับรู้จากอวัยวะสัมผัสควบคุม การปฏิบัติการ เคลื่อนไหวของร่างกาย สมองซีกซ้ายจะทำหน้าที่รับรู้และสื่อความของภาษา เช่น การฟัง การพูด มีความสามารถแยกแยะความเป็นเหตุเป็นผลได้ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สมองซีกขวาจะทำหน้าที่ในการคิด จินตนาการ การใช้ท่าทางเคลื่อนไหว โดยไม่ใช่คำพูดเพื่อสื่อความหมาย สมองซีกขวาก็ทำหน้าที่ในการคิด จินตนาการ การใช้ท่าทางเคลื่อนไหว โดยไม่ใช่คำพูดเพื่อสื่อความหมาย การทำงานของสมองทั้ง ๒ ซีกหากมีสมดุลกันแล้ว การเชื่อมโยงการรับรู้ เข้าสู่ประสาทส่วนกลาง โดยผ่านสะพานเชื่อมโยงสมองจะมีประสิทธิภาพได้มาก การรับรู้ต่างๆ จะคงทนถาวรในระยะยาวได้ ทำให้เกิดความทรงจำในระยะยาว เช่น การขับรถ การว่ายน้ำ การเรียน โดยการปฏิบัติ

แม้ว่าประสิทธิภาพของการทำงานของเซลล์สมองของแต่ละคนจะแตกต่างกัน แต่การฝึกฝน และการรับรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้และการทรงจำต่าง ๆ พัฒนาได้ดีขึ้น ยกตัวอย่างแม้ว่าคนบางคนอาจได้รับพันธุกรรมที่ดีเลิศจากบิดา มารดา ซึ่งเป็นอัจฉริยะ แต่หากไม่ได้รับการฝึกฝน หรือรับรู้ข้อมูลจากประสบการณ์ต่าง ๆ ได้มากพอ ก็ย่อมไม่เกิดการเรียนรู้อะไรได้มากนัก ประสิทธิภาพของสมองที่ได้รับจากพันธุกรรมของบิดามารดาก็ย่อมไม่มีความหมายแต่อย่างใดในการเรียนรู้ ประสบการณ์หรือมวลความรู้ที่ได้รับจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

เนื่องจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ จะกระตุ้นการรับรู้ของสมองได้มาก และมีการเชื่อมโยงส่งข้อมูลผ่านเซลล์ประสาท (Nerve Cells) หรือนิวรอนส์ (Neurons) สมองจะมีการเจริญงอกงามได้ จากการที่เซลล์ประสาท หรือนิวรอนส์ ส่งข้อมูลในลักษณะการกระตุ้นไฟฟ้าทำให้เกิดศักย์ (Electrical Impulses) เซลล์ประสาทจะแยกออกจากกันด้วยรอยต่อ หรือจุดประสาน (Synapse) ระหว่างเซลล์ประเภทหนึ่งกับอีกเซลล์หนึ่ง เมื่อเกิดการกระตุ้นผ่านเซลล์ประสาท เซลล์ประสาทจะปล่อยสารเคมีที่เรียกว่า สารสื่อประสาท (Neuro-Transmitter) เข้าไปในรอยต่อระหว่างเซลล์ประสาท สารสื่อประสาทจะนำหรือทำให้เกิดการกระตุ้นเชื่อมโยงระหว่างเซลล์ประสาทต่าง ๆ ให้ทำงานได้ ข้อมูลข่าวสารจะผ่านระบบประสาทส่วนกลางไปตามเซลล์ประสาทจากตัวหนึ่งไปยังอีกตัวหนึ่ง โดยผ่านบริเวณรอยต่อระหว่างเซลล์ประสาทตัวหนึ่งกับเซลล์ประสาทตัวอื่น ๆ ได้ ทำให้เกิดแขนงเซลล์ประสาทได้มากหรือยาว และสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้ดี^{๘๕}

สรุปจากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ปัญหาส่วนใหญ่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ขาดงบประมาณและสื่ออุปกรณ์การสอน เพื่อให้การสอนพระพุทธศาสนา บรรลุจุดประสงค์ ครูผู้สอนต้องศึกษาเนื้อหาและหลักคำสอนในวิชาพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ใช้เทคนิคการสอนแบบต่างๆ โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และโรงเรียนต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังจริยธรรม รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงาม และความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทางด้านร่างกาย สมองอารมณ์ และสังคม ตลอดจนสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ เป็นการสอนที่สามารถให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามความถนัดและความสามารถของนักเรียนทุกคน

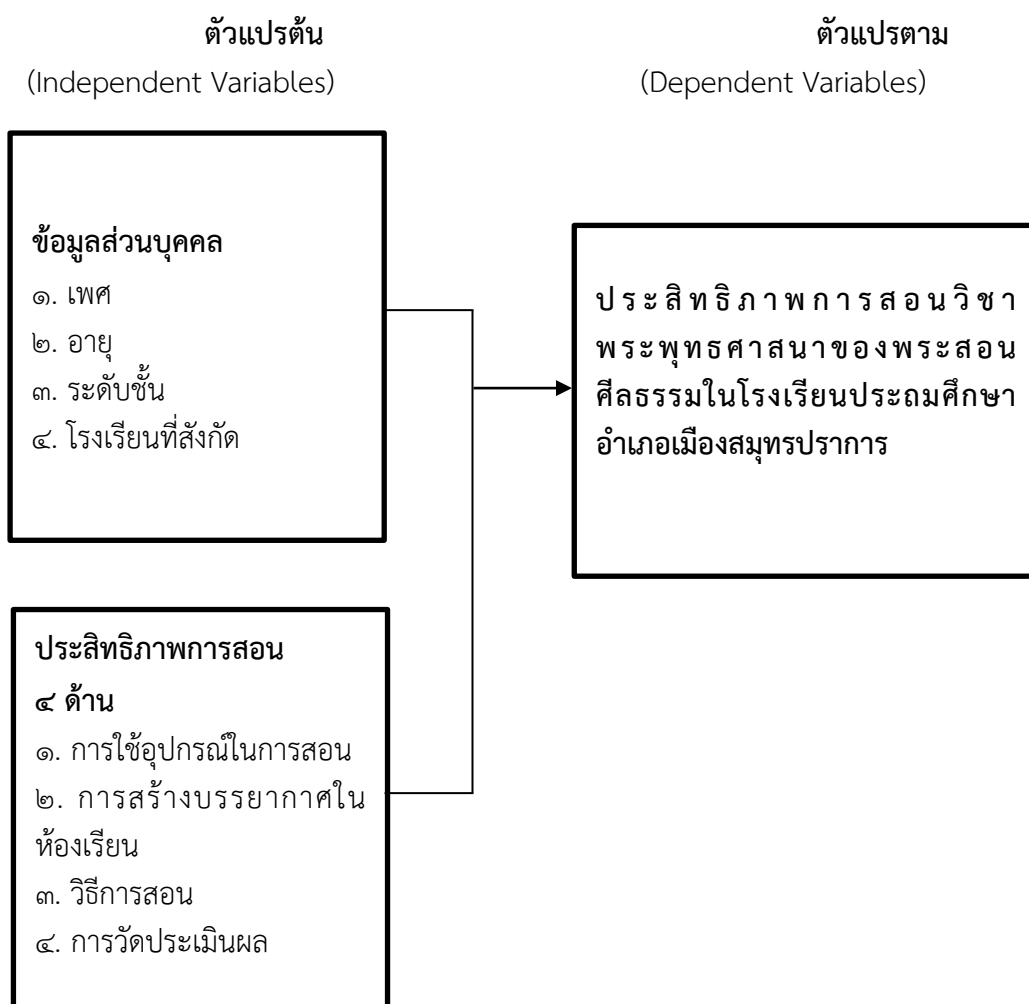
^{๘๕} Roger Sperry (Ph.D.), (1968), Hemisphere disconnection and unity in conscious awareness American Psychologist, 23, p.23-33.

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุระดับชั้นการศึกษา โรงเรียนที่สังกัด

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการใน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ๒) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ๓) ด้านวิธีการสอน ๔) ด้านการวัดและประเมินผล

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะหาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา และข้อเสนอแนะของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรมของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ วิธีดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ วิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) เป็นการผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปลูกฝังความกตัญญูทศเวที เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมี โครงสร้างการสัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Structured Interview) ซึ่งข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูให้ไดมาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ จำนวน ๘ คน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ และสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนและครู โรงเรียนในเขต อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๖ โรงเรียน คือ ๑) โรงเรียนวัดด่านสำโรง ๒)โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปลัมภ์ ๓)โรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ ๔)โรงเรียนวัดแพรกษา ๕)โรงเรียนวัดบางโปรง ๖)โรงเรียนนาาคติอนุสรณ์

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๖ โรงเรียน ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงได้ใช้วิธีการ คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่

ระดับความเชื่อมั่น ๙๕ % ค่าความคาดเคลื่อนที่สถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ และได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยทั้งหมด ๓๓๕ คน ดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนวัดด่านสำโรง	๖๕๐	๘๕
โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปถัมภ์	๒๓๐	๓๐
โรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ	๑๖๐	๒๑
โรงเรียนวัดแพรกษา	๖๖๐	๘๖
โรงเรียนวัดบางโปรง	๑๒๐	๑๖
โรงเรียนนาคุดือนสุรณ	๗๔๐	๙๗
รวม	๒,๕๖๐	๓๓๕

*ข้อมูล ณ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๓.๓.๑. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอน วิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ภายใต้กรอบแนวคิดที่ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

๓.๓.๒. กำหนดกรอบโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของ แบบตรวจรายการ (Check – List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดย แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน
๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
๓. ด้านวิธีการสอน
๔. การวัดประเมินผล

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียน ประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๓.๓.๓. นำแบบสอบถามเสนอประธานและคณะกรรมการ ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อ ตรวจสอบเนื้อหา ภาษา ส่วนที่ใช้ในแบบสอบถาม

๓.๓.๔ การหาความเที่ยงตรงของเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ ด้านพุทธศาสนา, ด้านระเบียบ วิธีวิจัย, และ ตรวจสอบเนื้อหาภาษาที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๕ นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปหาค่าดัชนีความ สอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ

(IOC : Index of congruence) ของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น เกี่ยวกับข้อความ หรือ ข้อคำถามแต่ละข้อ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าจะคงข้อความหรือคำถามนั้นไว้หรือจะตัดออก ข้อความหรือคำถามที่จะคงไว้นั้นมีดัชนีค่าความพ้องไม่ต่ำกว่า ๐.๕ โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum x}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ^๑

๓.๓.๖ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนโรงเรียนวัดด่านสำโรง จำนวน ๓๐ คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำเครื่องมือที่ ทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๒

๓.๓.๗ จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อ ขอหนังสือเกี่ยวกับขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปถึงโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ

๒. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัด

^๑ ประคอง กรรณสูตร, สถิติเพื่อการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๗.

^๒ พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒.

สมุทรปราการ และนำแบบสอบถามไป เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑,๒๐๐ ฉบับ และรับกลับคืนมา ด้วยตนเอง

๓. หลังจากเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑,๒๐๐ ฉบับ แล้ว ผู้วิจัยจะได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามของแต่ละฉบับ/ท่านเมื่อ ตรวจสอบแล้วพบว่าคำตอบแบบสอบถามนั้นสมบูรณ์ ก็จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ดังนี้

๓.๕.๑ ผู้ศึกษาติดต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำหนังสือขอความร่วมมือไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวม ข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

๓.๕.๒ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตัวเองทั้งหมด โดยการ เก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ดำเนินการทำการเปลี่ยนสภาพของข้อมูลให้อยู่ในรูปสัญลักษณ์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับประสิทธิภาพการสอน วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีค่าคะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ช่วง ดังนี้

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา แยกเป็นรายด้านแต่ละด้านและ รวมทุกด้าน มีค่าคะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ช่วง ดังนี้

ระดับปัจจัยที่มีผล	คะแนน
มากที่สุด	๕
มาก	๔
ปานกลาง	๓
น้อย	๒
น้อยที่สุด	๑

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามสูตรดังนี้

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ผลลัพธ์ที่ได้นำมาแปลผลเป็นระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐-๕.๐๐ แสดงว่า มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐-๔.๔๙ แสดงว่า มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐-๓.๔๙ แสดงว่า ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐-๒.๔๙ แสดงว่า น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๔๙ แสดงว่า น้อยที่สุด

การแปลผลค่าเฉลี่ย ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

๓.๕.๓ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐานระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่า
t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples) และการ วิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว F-test เมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่โดย วิธีผลต่างน้อยน้อย
ที่สุด (Least significant Difference: LSD) แล้วนำเสนอผลงานในรูปของ ตารางพร้อมประกอบคำ
บรรยาย

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีผสมผสานระหว่างปริมาณและคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๒) เพื่อการพัฒนาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ และประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๓๓๕ คน ๖ โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังตารางต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นของนักเรียนต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๓๓๕ คน ๖ โรงเรียน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจำแนกตามเพศ

จำแนกตามเพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๑๓	๓๓.๗๓
หญิง	๒๒๒	๖๖.๒๗
รวม	๓๓๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ค่าร้อยละของนักเรียนจำแนกตามเพศ พบว่านักเรียนเป็นหญิง ๒๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒๗ เป็นชาย ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๗๓

ตารางที่ ๔.๒ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนโดยจำแนกตามอายุ

จำแนกตามอายุ	จำนวน	ร้อยละ
๘-๑๐ ปี	๒๒	๖.๕๖
๑๑-๑๒ ปี	๑๒๗	๓๗.๙๓
๑๓ ปีขึ้นไป	๑๘๖	๕๕.๕๑
รวม	๓๓๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๒ ค่าร้อยละของนักเรียนจำแนกตามอายุ พบว่านักเรียนมีอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป ๑๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๑ อายุ ๑๑-๑๒ ปี ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙๓ และ มีอายุ ๘-๑๐ ปี ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๖

ตารางที่ ๔.๓ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียนโดยจำแนกตามระดับชั้นเรียน

จำแนกตามการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔	๒๕	๗.๔๖
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕	๑๐๐	๒๙.๘๕
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖	๒๑๐	๖๒.๖๙
รวม	๓๓๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๓ ค่าร้อยละของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖๙ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘๕ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๖

ตารางที่ ๔.๔ ค่าร้อยละและค่ามาตรฐานข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน

จำแนกตามโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียนวัดด่านสำโรง	๘๕	๒๕.๓๗
โรงเรียนนาคดีอนุสรณ์	๓๐	๘.๙๖
โรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ	๒๑	๖.๒๗
โรงเรียนวัดแพรกษา	๘๖	๒๕.๖๗
โรงเรียนวัดบางโปรง	๑๖	๔.๗๗
โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปลัมภ์	๙๗	๒๘.๙๖
รวม	๓๓๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๔ ค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนจำแนกตามโรงเรียน พบว่าโรงเรียนวัดด่านสำโรง ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๗ โรงเรียนนาคดีอนุสรณ์ ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๙๖ โรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๗ โรงเรียนวัดแพรกษา ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๗ โรงเรียนวัดบางโปรง ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๗ โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปลัมภ์ ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๙๖

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ภาพรวม ๔ ด้าน

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา		n=๓๓๕ คน		
ภาพรวม ๔ ด้าน		$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
๑.	ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน	๔.๒๑	๐.๗๒	มาก
๒.	ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	๔.๔๑	๐.๖๒	มาก
๓.	ด้านวิธีการสอน	๔.๔๒	๐.๒๘	มาก
๔.	การวัดประเมินผล	๔.๖๖	๐.๓๓	มากที่สุด
ภาพรวม ๔ ด้าน		๔.๔๒	๐.๓๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ภาพรวม ๔ ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๔

รายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การวัดประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๓ รายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านวิธีการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๒ และรายด้านอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอน วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑.ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา		n=๓๓๕ คน		
๑.ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน		$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
๑.	มีการใช้สื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบในการสอน	๔.๔๔	๐.๘๕	มาก
๒.	มีการใช้สื่อที่ทันสมัยเป็นอุปกรณ์ในการสอน	๔.๑๔	๑.๐๗	มาก
๓.	มีสื่อแบบใหม่ ๆ เป็นอุปกรณ์มาสอนทุกครั้ง	๔.๒๒	๑.๐๑	มาก
๔.	ใช้สื่อการสอนทุกครั้ง	๔.๑๑	๐.๙๗	มาก
๕.	ใช้สื่ออย่างง่าย ๆ ต่อการเรียนรู้เป็นอุปกรณ์ในการสอน	๔.๑๘	๑.๑๕	มาก
๖.	ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	๔.๑๒	๑.๑๓	มาก
๗.	ใช้สื่อการสอนที่เตรียมไว้พร้อมและใช้ได้ทันที	๔.๒๕	๑.๑๘	มาก
๘.	ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน	๔.๑๘	๑.๑๓	มาก
๙.	ใช้สื่อการสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน	๔.๒๙	๑.๐๑	มาก
๑๐.	ใช้สื่อการสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน	๔.๒๖	๑.๐๖	มาก
๑๑.	ใช้สื่อการสอนกระตุ้นความสนใจของนักเรียน	๔.๒๑	๑.๐๙	มาก
๑๒.	ใช้สื่อการสอนทดสอบผลการเรียน	๔.๒๖	๑.๐๔	มาก
๑๓.	ใช้สื่อการสอนอย่าง	๔.๑๒	๑.๑๑	มาก
๑๔.	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน	๔.๒๙	๑.๑๑	มาก
ภาพรวม		๔.๒๑	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๒

รายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการใช้สื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบในการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๕ รองลงมา ได้แก่ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๐๑ ใช้สื่อการสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๐๑ ใช้สื่อการสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๐๖ และรายด้านอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ใช้สื่อการสอนทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๙๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๒.ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา		n=๓๓๕ คน		
๒.ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน		($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑.	สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานและมีชีวิตชีวา	๔.๓๐	๑.๐๘	มาก
๒.	สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น	๔.๔๖	๐.๙๗	มาก
๓.	สร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน	๔.๑๗	๑.๒๐	มาก
๔.	ให้ความสนใจนักเรียนได้อย่างทั่วถึง	๔.๑๘	๑.๑๑	มาก
๕.	ให้ความสนใจนักเรียนทั้งก่อนเรียนและขณะเรียน	๔.๕๔	๐.๘๕	มากที่สุด
๖.	นำสิ่งแวดล้อมมาสร้างบรรยากาศการสอน	๔.๒๖	๑.๑๔	มาก
๗.	สร้างบรรยากาศในห้องเรียนได้ดี	๔.๓๒	๑.๐๗	มาก
๘.	ประยุกต์สถานการณ์บ้านเมืองเข้าการสอนได้ดี	๔.๔๒	๑.๐๑	มาก
๙.	เน้นเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสมในการเรียนการสอน	๔.๓๕	๐.๙๗	มาก
๑๐.	นำกิจกรรมที่สร้างสรรค์มาใช้ในการเรียนการสอน	๔.๓๙	๑.๑๕	มาก
๑๑.	มีความเข้าใจในการใช้สื่อฯ มาสร้างบรรยากาศการสอนได้ดี	๔.๕๑	๐.๘๗	มากที่สุด
๑๒.	ผู้สอนเข้าใจให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศ	๔.๗๒	๐.๕๘	มากที่สุด
๑๓.	เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้	๔.๖๔	๐.๖๙	มากที่สุด
๑๔.	ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน	๔.๔๙	๐.๙๔	มากที่สุด
ภาพรวม		๔.๔๑	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๒

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้สอนเข้าใจให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๘ รองลงมา ได้แก่ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๔ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๙ รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๙๗ รองลงมา ได้แก่ ประยุกต์สถานการณ์บ้านเมืองเข้าการสอนได้ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๐๑ และรายด้านอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ สร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๗ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๒๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ๓.ด้านวิธีการสอน

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๓.ด้านวิธีการสอน	n=๓๓๕ คน		
	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
๑. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	๔.๔๑	๐.๖๑	มาก
๒. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	๓.๔๕	๑.๘๓	มาก
๓. มีวิธีการสอนให้นักเรียนซักถามระหว่างการเรียนรู้ได้	๔.๘๗	๐.๓๕	มากที่สุด
๔. มีวิธีการสอนโดยมีกระบวนการตามขั้นตอนจากง่ายไปหายาก	๔.๖๐	๐.๙๘	มากที่สุด
๕. จัดเนื้อหาการเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของชั้นเรียน	๔.๘๑	๐.๔๑	มากที่สุด
๖. จัดเนื้อหาวิธีการสอนไปตามลำดับบทเรียน	๔.๔๗	๐.๗๘	มาก
๗. มีวิธีการสอนที่หลากหลายทุกครั้งที่สอน	๔.๓๙	๐.๕๐	มาก
๘. นำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีสอนที่น่าสนใจ	๔.๔๒	๐.๕๐	มาก
๙. นำวิธีการสอนโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ	๔.๔๕	๐.๗๘	มาก
๑๐. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมสำคัญในการยกตัวอย่างในขณะที่สอน	๔.๒๔	๐.๕๖	มาก
๑๑. ให้นักเรียนร่วมกันค้นคว้าได้ในขณะสอน	๔.๕๘	๐.๗๐	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๔๒	๐.๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน ด้านวิธีการสอน ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๒๘

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีวิธีการสอนให้นักเรียนซักถามระหว่างการเรียนรู้ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๗ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๕ รองลงมา ได้แก่ จัดเนื้อหาการเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๑

รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ นำวิธีการสอนโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๘ รองลงมา ได้แก่ นำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีสอนที่น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๐ และรายชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมสำคัญในการยกตัวอย่างในขณะที่สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๔. การวัดประเมินผล

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา		n=๓๓๕ คน		
๔. การวัดประเมินผล		$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
๑.	การกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา	๔.๘๕	๐.๓๖	มากที่สุด
๒.	รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง	๔.๗๘	๐.๔๓	มากที่สุด
๓.	มีทดสอบการอ่านเขียนและการวิเคราะห์	๔.๗๖	๐.๔๓	มากที่สุด
๔.	การซักถาม การสังเกต การส่งการบ้านนักเรียน	๔.๖๑	๐.๗๐	มากที่สุด
๕.	มีเกณฑ์การทดสอบ และการสอบเลื่อนชั้น	๔.๗๔	๐.๖๕	มากที่สุด
๖.	มีกิจกรรมเสริมร่วมกับรายวิชาที่ทำการสอน	๔.๔๑	๐.๙๔	มาก
๗.	มีการตัดสินรายงานผลการเรียน	๔.๖๒	๐.๘๕	มากที่สุด
๘.	จัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคหลายหลายวิธี	๔.๗๓	๐.๖๑	มากที่สุด
๙.	จัดรูปแบบเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับชั้น	๔.๔๑	๐.๕๖	มาก
๑๐.	มีตัวชี้วัดผลการเรียนในรายวิชาพื้นฐาน	๔.๘๗	๐.๔๖	มากที่สุด
๑๑.	เกณฑ์การจบการศึกษาอย่างชัดเจน	๔.๕๐	๐.๕๘	มากที่สุด
ภาพรวม		๔.๖๖	๐.๓๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักเรียน การวัดประเมินผล ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๔

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีตัวชี้วัดผลการเรียนในรายวิชาพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๗ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๖ การกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๖ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๘ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๓ มีทดสอบการอ่านเขียนและการวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๓ รายชื่ออยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ จัดรูปแบบเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับชั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๖ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑. การใช้อุปกรณ์ในการสอน ควรกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เป็นช่วงชั้นให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน และสอดคล้องกับวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน เพื่อที่จะใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ส่วนเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกัน ก็ควรจัดให้มีการสอนเสริมให้กับนักเรียนปรับเนื้อหาให้ง่ายต่อการเรียนรู้ จัดเพิ่มเวลาเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนและเครื่องมือเพื่อมุ่งเน้นคุณภาพให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจหลักธรรม

๒. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้อาศัยภูมิปัญญาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นให้มากควรมีการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชน และครู ร่วมกันสร้างทุกปีเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องควรจัดองค์ความรู้ที่สามารถตอบสนองผู้เรียนปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์

๓. วิธีการสอน ควรผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาด้วยตนเองควรได้ใช้ห้องปฏิบัติการการใช้สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควรประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อค้นหาข้อบกพร่องควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยให้หลักธรรมเข้าถึงสังคมได้ง่ายขึ้นจึงมีการนำเสนอหรือโฆษณาอันเป็นสื่อกลางที่สามารถเข้าถึงสังคมได้ควรที่จะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนควรพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือศูนย์ข้อมูลกลางยังไม่มีควมทันสมัย และเข้าถึงได้ยาก ตลอดจนการหาข้อมูลต่างๆเป็นการยากที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับชั้นต่างได้ ควรที่จะมีตำราเรียนที่มีคุณภาพ มีเนื้อหาถูกต้อง ใช้แผนภาพ แผนภูมิ การใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมให้นักเรียนเห็นภาพชัด ควรพานักเรียนไปชมคนที่มีธรรมะ และคนที่ไร้ธรรมะเช่น เรือนจำฯ จึงควรเลือกเฟ้นพระพุทธรูปที่ทันสมัย ดูจากตำราหลายๆเล่มจากต่างประเทศบ้าง

๔. การวัดประเมินผล ควรมีจัดรูปแบบการวัดผลและประเมินผลแบบในระบบการศึกษาสายสามัญศึกษาบ้าง โดยนำหลักโยนิโสมนสิการมาใช้ในการเรียนอันเป็นหัวข้อธรรมที่ทำให้คนให้เป็นนักปราชญ์(บัณฑิต)ได้ด้วยการฟัง การคิดวิเคราะห์ตามเนื้อหาที่สอน เมื่อไม่เข้าใจในปัญหาที่สอนก็ให้ซักถามแล้วนำไปจดบันทึกไว้ในสมุดการเรียน เพื่อช่วยในการทบทวน ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งอันจะเป็นอุปการะคุณแก่ผู้เรียนในวันข้างหน้า

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ประเด็นทั้ง ๔ ด้าน ให้ความสอดคล้องประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือ ๑. การใช้อุปกรณ์ในการสอน ๒. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ๓. วิธีการสอน ๔. การวัดประเมินผล ซึ่งสรุปผลบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง ๖ ท่าน คือ

๑. นายณัฐพล นุชอุดม	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดด่านสำโรง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๒. นายอิทธิพัทธ์ ธีระวรรณสาร	ผู้อำนวยการโรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปถัมภ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๓. นางสาววรรณชนก รอดหมู่	ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๔. นายธนาภณ กลยนิย	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแพรกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๕. นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดบางโปรง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๖. นายครรชิต เผื่อนดวง	ผู้อำนวยการโรงเรียนนาคือนุสรณ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑

ซึ่งมีรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์ในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

๑. การใช้อุปกรณ์ในการสอน ความคิดเห็นจากผู้บริหารต่อการใช้อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน นายณัฐพล นุชอุดม ให้สัมภาษณ์ว่า ก่อนที่จะใช้อุปกรณ์การสอน ควรมีการวางแผนการสอน ควรจัดทำอุปกรณ์การสอนที่จัดทำได้ด้วยตนเองการทดลองใช้อุปกรณ์ที่ใช้ก่อนที่จะนำไปใช้จริง^๑ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นายอิทธิพัทธ์ ธีระวรรณสาร ให้สัมภาษณ์ว่าเลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัยอุปกรณ์ต้องมีความปลอดภัยควรเลือกอุปกรณ์ที่ แปลกใหม่พิจารณาเลือกอุปกรณ์ในปริมาณที่เหมาะสมเลือกอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับบทเรียน^๒ สอดคล้องกับ นางสาววรรณชนก รอดหมู่ ให้

^๑สัมภาษณ์ นายณัฐพล นุชอุดม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดด่านสำโรง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๒สัมภาษณ์ นายอิทธิพัทธ์ ธีระวรรณสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปถัมภ์, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ว่า ต้องฝึกฝนอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วใช้อย่างคล่องแคล่ว^๓ สอดคล้องกับ นายธนาภณ กลยนิย ให้สัมภาษณ์ว่าควรมีการเตรียมการล่วงหน้าและ ควรเลือกเครื่องมือประกอบการใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสม^๔ สอดคล้องกับ นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง ให้สัมภาษณ์ว่า มีการจำแนกประเภทสื่อการเรียนการสอนตามแนวความคิดที่แตกต่างกันจำแนกประเภทสื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากลักษณะประสิทธิภาพการรับรู้ของผู้เรียนจากการเห็นและการฟัง^๕และสอดคล้องกับ นายครรชิต เพื่อนด้วง ให้สัมภาษณ์ว่าในการพิจารณาเลือกใช้หรือสร้างสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในขั้นต้นจะต้องพิจารณาเป้าหมายของวัตถุประสงค์ของบทเรียนเป็นหลัก โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของวัตถุประสงค์นั้นๆ ว่ามีจุดสำคัญอะไรควรสื่อความหมายลักษณะใด^๖

สรุปความคิดเห็นจากผู้บริหารต่อการใช้อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ในการสอนของครูนั้นจะมีทักษะการสอน ทักษะคือ ความชำนาญ ความคล่องแคล่ว ว่องไว นอกจากครูมีทักษะในการสอนแล้วครูจะต้องมีเทคนิคต่างๆ ที่จะนำมาสอนเด็กได้ เทคนิคการสอน คือ กลวิธีในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งมีความหมายต่างจากทักษะการสอน และมีความสำคัญต่อการสอน เช่น ทักษะนับเป็นจุดมุ่งหมายหมวดหนึ่งของการศึกษา เป็นการส่งเสริมความชำนาญคล่องแคล่ว หรือเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการสอน ทักษะจะช่วยไม่ให้เกิดความผิดพลาด ช่วยให้งานสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ในการสอนครูจะต้องมีทักษะพื้นฐานในการสอน

๒. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน นายณัฐพล นุชอุดม ให้สัมภาษณ์ว่า มีความรู้ลุ่มลึกในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างชัดเจนสามารถนำความรู้ที่นำมาถ่ายทอดได้^๗ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นายอิทธิพัทธ์ อีระวรรณสาร ให้สัมภาษณ์ว่ามีเจตคติที่ดีต่อการสอน ซึ่งหมายถึงมีความปรารถนาดีต่อผู้เรียน รักวิชาที่สอนและรักการสอน มีความรู้สึกลอยลางสอน ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นที่จะส่งเสริมการเรียนรู้^๘ สอดคล้องกับ นางสาววรรณชนก รอดหมู่ ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้สอนจะขาดไปเสียไม่ได้นอกเหนือจากความรู้ความสามารถในการสอนแล้ว ครูจะต้องมีความเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้เรียนไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยวาจาและท่าทีต่อผู้เรียน^๙ สอดคล้องกับ นายธนาภณ กลยนิย ให้สัมภาษณ์ว่า ปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความรู้สึกใกล้ชิด มีความห่วงใยผู้เรียน ยอมรับผู้เรียนอย่างที่เขาเป็น พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีความสุขในการเรียน ซึ่งทั้งหมดล้วนแต่เป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น^{๑๐} สอดคล้องกับ นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง ให้สัมภาษณ์ว่าครูต้องใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่ปฏิบัติการสำหรับผู้เรียนเกี่ยวกับการพัฒนา และค้นพบตนเอง เป็นสถานที่ที่จะช่วยให้ผู้เรียน

^๓ สัมภาษณ์ นางสาววรรณชนก รอดหมู่, ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^๔ สัมภาษณ์ นายธนาภณ กลยนิย, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแพรกษา, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^๕ สัมภาษณ์ นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง, ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดบางโปรง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๖ สัมภาษณ์ นายครรชิต เพื่อนด้วง, ผู้อำนวยการ โรงเรียนนาคือนุสรณ์, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ นายณัฐพล นุชอุดม, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๘ สัมภาษณ์ นายอิทธิพัทธ์ อีระวรรณสาร, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^๙ สัมภาษณ์ นางสาววรรณชนก รอดหมู่, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายธนาภณ กลยนิย, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

ได้รับความรู้เกี่ยวกับตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม^{๑๑} และสอดคล้องกับ นายครรชิต เผื่อนด้วง ให้สัมภาษณ์ว่าการส่งเสริมบรรยากาศเหล่านี้ให้เกิดขึ้นนั้น ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อถือในความสามารถของผู้เรียนในฐานะเป็นบุคคล มีความรู้สึกไวต่อความคิดของผู้เรียน มีความกระตือรือร้นพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนาไปจนถึงขีดสุดของแต่ละบุคคล^{๑๒}

สรุปความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนผู้สอนต่างปรารถนาให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น และผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร บรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ความปรารถนาเป็นจริง

๓. วิธีการสอน ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อวิธีการสอน นายณัฐพล นุชอุดม ให้สัมภาษณ์ว่า ใช้เครื่องมือที่รวบรวมข้อมูลที่ครบถ้วน เช่น การศึกษาจากออนไลน์ สื่อและแนวทางของรายวิชาที่มีความน่าสนใจและมีความชัดเจนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติ^{๑๓} ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นายอิทธิพัทธ์ ธีระวรรณสาร ให้สัมภาษณ์ว่า จัดกิจกรรมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันและมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมนั้น^{๑๔} สอดคล้องกับ นางสาววรรณชนก รอดหมู่ ให้สัมภาษณ์ว่า ควรเลือกเนื้อหาจากหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ จัดแบ่งเนื้อหาเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อนำไปกำหนดให้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้^{๑๕} สอดคล้องกับ นายธนาภณ กลยนิย ให้สัมภาษณ์ว่า จัดการหน่วยการเรียนรู้และแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยย่อย^{๑๖} สอดคล้องกับ นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง ให้สัมภาษณ์ว่ามีเป้าหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับเรียนรู้ในวิธีการสอนที่หลากหลายและแตกต่างกันในการฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ ขณะที่ทำการสอนครูผู้สอนจะมีบทบาทเป็นผู้ดูแล ชี้แนะ หรือแนะนำ ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพจากการลงมือทำ ฝึกฝนทักษะและเกิดทักษะใหม่ ๆ ขั้นตอนการสอนแบ่งออกได้เป็น ๔ ขั้นตอนคือ ๑) ขั้นการสอน ๒) ขั้นสาธิต ๓) ชี้นำไปใช้ ๔) ขั้นการยืนยันความรู้ที่ได้เรียนไป (โดยการดูการสะท้อนกลับจากการทดสอบหรือประเมิน)^{๑๗} และสอดคล้องกับ นายครรชิต เผื่อนด้วง ให้สัมภาษณ์ว่าเน้นที่วิธีการเป็นสำคัญ เช่น การสาธิตประกอบการใช้เครื่องมือเครื่องจักร การทดลอง การแสดงบทบาทการศึกษาออกสถานที่ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น^{๑๘}

สรุป ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อวิธีการสอน การสอนมิได้หมายถึงการให้วิชาความรู้หรือเนื้อหาเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการช่วยให้เด็กได้คิด โดยการถามคำถามเด็กการแนะนำแนะแนวเพื่อช่วยเด็กแก้ปัญหาการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กด้านต่างๆ

๔. การวัดประเมินผล ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการวัดประเมินผล นายณัฐพล นุชอุดม ให้สัมภาษณ์ว่า การวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติ

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายครรชิต เผื่อนด้วง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายณัฐพล นุชอุดม, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายอิทธิพัทธ์ ธีระวรรณสาร, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางสาววรรณชนก รอดหมู่, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายธนาภณ กลยนิย, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายครรชิต เผื่อนด้วง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

และสม่ำเสมอ^{๑๙} ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นายอิทธิพัทธ์ ธีระวรรณสาร ให้สัมภาษณ์ว่า การประเมินผลผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด^{๒๐} สอดคล้องกับ นางสาววรรณชนก รอดหมู่ ให้สัมภาษณ์ว่า ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ^{๒๑} สอดคล้องกับ นายธนาภณ กลยนิย ให้สัมภาษณ์ว่าผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่ผ่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริมการประเมินระดับชั้นเรียน^{๒๒} สอดคล้องกับ นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง ให้สัมภาษณ์ว่า เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน^{๒๓} และสอดคล้องกับ นายครรชิต เผื่อนด้วง ให้สัมภาษณ์ว่า เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบ ทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ^{๒๔}

สรุปความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการวัดประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุก ระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายณัฐพล นุชอุดม, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายอิทธิพัทธ์ ธีระวรรณสาร, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสาววรรณชนก รอดหมู่, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายธนาภณ กลยนิย, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายครรชิต เผื่อนด้วง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมารวบรวมสรุปความสัมพันธ์ดังนี้

ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ		
การใช้อุปกรณ์ในการสอน	ปรับปรุงอุปกรณ์ให้มีคุณภาพ และทันสมัยพัฒนาหลักสูตรให้ส่งเสริมการเรียนการสอนแบบ บูรณาการ	กำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เป็นช่วงชั้นให้เหมาะกับบุคลิก ภาวะของนักเรียนลดความ ซ้ำซ้อนของเนื้อหา ส่วน เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกัน
การสร้างบรรยากาศใน ห้องเรียน	ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อาศัยภูมิปัญญาที่อาศัยอยู่ใน ห้องเรียนนั้นให้มาก	ควรจัดองค์ความรู้ที่สามารถ ตอบสนองผู้เรียนปรับตนเอง ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ โลกยุคโลกาภิวัตน์
วิธีการสอน	ผลิตสื่อประกอบการเรียนการ สอน พระพุทธศาสนาด้วย ตนเองควรได้ใช้ห้องปฏิบัติการ การใช้สื่อส่งเสริมการเรียนรู้	ใช้สื่อมาประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอนและ ยึดหยุ่นเนื้อหาตามความ เหมาะสมของเวลา
การวัดและประเมินผล	มีการวัดและประเมินผลตาม สภาพจริงและหลากหลาย	ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ประเมินตนเอง ประเมินซึ่งกัน และกัน เพื่อสร้างความ ภาคภูมิใจ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีผสมผสานระหว่างปริมาณและคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๒) เพื่อการพัฒนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ และประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๓๓๕ คน ๖ โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังตารางต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีดังต่อไปนี้

๕.๑.๑. ผลการวิจัยประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ความคิดเห็นของนักเรียนประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ภาพรวม ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก รายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การวัดประเมินผล รายนด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และรายนด้านอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ตามลำดับ

๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายนด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการใช้สื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบในการสอน รองลงมา ได้แก่ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน ใช้สื่อการสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน ใช้สื่อการสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน และรายนด้านอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ใช้สื่อการสอนทุกครั้ง ตามลำดับ

๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายนด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้สอนเข้าใจให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศ รองลงมา ได้แก่ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้ รายนด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น รองลงมา ได้แก่ ประยุกต์สถานการณ์บ้านเมืองเข้าการสอนได้ดี และรายนด้านอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ สร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน ตามลำดับ

๓. ด้านวิธีการสอน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีวิธีการสอนให้นักเรียนซักถามระหว่างการเรียนรู้ได้ รองลงมา ได้แก่ จัดเนื้อหาการเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหา ของชั้นเรียน รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ นำวิธีการสอนโดยกระตุ้นให้ผู้เรียน รองลงมา ได้แก่ นำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีสอนที่น่าสนใจ และรายชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมสำคัญใน การยกตัวอย่างในขณะที่สอน ตามลำดับ

๔. ด้านการวัดประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มี ตัวชี้วัดผลการเรียนในรายวิชาพื้นฐาน การกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผล การเรียนและการเรียนรู้ของ ผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง มีทดสอบการอ่าน เขียนและการวิเคราะห์ รายชื่ออยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ จัดรูปแบบเหมาะสมกับ ผู้เรียนแต่ละระดับชั้น ตามลำดับ

๕.๑.๒ การพัฒนาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑. การใช้อุปกรณ์ในการสอน กำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เป็นช่วงชั้นให้เหมาะสมกับวุฒิ ภาวะของนักเรียน และสอดคล้องกับวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน เพื่อที่จะใช้เครื่องมือให้ เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ส่วนเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกัน ก็ควรจัดให้มี การสอนเสริมให้กับนักเรียนปรับเนื้อหาให้ง่ายต่อการเรียนรู้ จัดเพิ่มเวลาเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหา สาระการเรียนรู้ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนและเครื่องมือเพื่อมุ่งเน้นคุณภาพให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้และเข้าใจหลักธรรม

๒. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้อาศัยภูมิปัญญาที่ อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นให้มากควรมีการติดตามและประเมินการ ใช้หลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชน และครู ร่วมกันสร้างทุกปีเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องควรจัดองค์ความรู้ที่สามารถตอบสนอง ผู้เรียนปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์

๓. วิธีการสอน ควรผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาด้วยตนเองควรได้ ใช้ห้องปฏิบัติการการใช้สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควรประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อค้นหา ข้อบกพร่องควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยให้หลักธรรมเข้าถึงสังคมได้ง่ายขึ้นจึงมีการนำเสนอ หรือโฆษณาอันเป็นสื่อกลางที่สามารถเข้าถึงสังคมได้ควรที่จะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนควรพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือศูนย์ข้อมูลกลางยังไม่มี ความทันสมัย และเข้าถึงได้ยาก ตลอดจนการหาข้อมูลต่างๆเป็นการยากที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน ระดับชั้นต่างได้ ควรที่จะมีตำราเรียนที่มีคุณภาพ มีเนื้อหาถูกต้อง ใช้แผนภาพ แผนภูมิ การใช้สื่อการ สอนที่เหมาะสมให้นักเรียนเห็นภาพชัด ควรพานักเรียนไปชมคนที่มั่งคั่ง และคนที่ไร้ธรรมะเช่น เรือคนจ๋า จึงควรเลือกเฟ้นพระพุทธรูปที่ทันสมัย ดูจากตำราหลายๆเล่มจากต่างประเทศบ้าง

๔. การวัดประเมินผล ควรมีจัดรูปแบบการวัดผลและประเมินผลแบบในระบบการศึกษา สายสามัญศึกษาบ้าง โดยนำหลักโยนิโสมนสิการมาใช้ในการเรียนอันเป็นหัวข้อธรรมที่ทุกคนให้เป็น นักปราชญ์(บัณฑิต)ได้ด้วยการฟัง การคิดวิเคราะห์ตามเนื้อหาที่สอน เมื่อไม่เข้าใจในปัญหาที่สอนก็ให้

ซักถามแล้วนำไปจดบันทึกไว้ในสมุดการเรียน เพื่อช่วยในการทบทวน ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งอันจะเป็นอุปการะคุณแก่ผู้เรียนในวันข้างหน้า

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีดังต่อไปนี้

๕.๒.๑. ผลการวิจัยประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ความคิดเห็นของนักเรียนประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ภาพรวม ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก รายละเอียดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การวัดประเมินผล รายละเอียดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และรายละเอียดอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ตามลำดับ

๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายละเอียดทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการใช้สื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบในการสอน รองลงมา ได้แก่ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน ใช้สื่อการสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน

๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายละเอียดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้สอนเข้าใจความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศ รองลงมา ได้แก่ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้ รายละเอียดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น

๓. ด้านวิธีการสอน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายละเอียดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีวิธีการสอนให้นักเรียนซักถามระหว่างการเรียนรู้ได้ รองลงมา ได้แก่ จัดเนื้อหาการเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของชั้นเรียน รายละเอียดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นำวิธีการสอนโดยกระตุ้นให้ผู้เรียน รองลงมา ได้แก่ นำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีสอนที่น่าสนใจ

๔. ด้านการวัดประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายละเอียดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีตัวชี้วัดผลการเรียนในรายวิชาพื้นฐาน การกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของ ผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง มีทดสอบการอ่านเขียนและการวิเคราะห์

สรุปโดยรวมมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสถิต มหาลาภ (ศรีเมือง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา” ผลวิจัย พบว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนบ้านโนนม่วง พบว่า ได้ยึด หลักวิธีการเสริมสร้างศรัทธาแก่ผู้เรียนด้วยการปลูกฝังด้วยโอวาท ๓ คือ ไม่ทำชั่วทำแต่ดีชำระ จิตให้บริสุทธิ์ เน้นให้เกิดการเรียนรู้รูปที่ตัวผู้เรียน และ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนจำนวน ๓๗๒ และผู้บริหาร ครูสอนจำนวน ๒๐ รูป/คน รวมทั้งครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วย นักเรียนส่วนใหญ่ เป็นคนในพื้นที่บ้านโนนม่วงและบ้านใกล้เคียงแต่ปัญหาที่สถานศึกษาประสบ อยู่เสมอ คือ ผู้ปกครองย้ายนักเรียน นักเรียนติดเกมส์หนีเรียนไปเที่ยวในตัวเมืองขอนแก่น

โดยครูและผู้ปกครองเห็นว่าจะต้องร่วมมือกันในการป้องกันและดูแลเอาใจใส่ครูพระสอน ศีลธรรม จึงเป็นที่พึงแก่สถานศึกษาในการอบรม ให้ความรู้ศีลธรรมแก่นักเรียน ด้วยเหตุนี้ ครูพระสอนศีลธรรม จึงมีคุณสมบัติที่ตรงกับสาขาวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อให้มีความรูปร่างแบบต่างๆ แก่ นักเรียนอย่าง ครบถ้วน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในแง่บุคคลแบบอย่างทางสังคม ส่วนโครงสร้างและการ บริหารงานของโรงเรียนวิสุทธิพุทธบ้านโนนม่วง แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ บริหารงานทั่วไป ฝ่าย บริหารงานงบประมาณฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผล การสอนวิชา พระพุทธศาสนาในโรงเรียนวิสุทธิพุทธของโรงเรียนบ้านโนนม่วง พบว่า ผลการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน ผลการเรียนรู้สู่การปฏิบัติและผล ของกิจกรรมการทำบุญใน วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมต่าง ๆ^๑ และมีความสอดคล้องกับ Delors ได้กล่าวว่าในยุค สหัสวรรษใหม่ ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ประสบการณ์การเรียนรู้ดังกล่าวคือ^๒ หลักการและกระบวนการ จัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรทำความเข้าใจธรรมชาติของการเรียนรู้ โดยเฉพาะการทำงานของ สมอง ซึ่งเป็นกลไกการเรียนรู้ที่สำคัญ แนวคิดจากกลไกการเรียนรู้จะช่วยให้เข้าใจระบบการจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแนวโน้มในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ ย่อมมีองค์ประกอบสำคัญที่ควรพิจารณาทั้งในด้านตัวผู้เรียน และคุณสมบัติของผู้สอน ได้แก่ คุณภาพ ของการจัดการเรียนการสอน และเวลาในการเรียนรู้ของผู้เรียน การพิจารณาจัดขั้นตอนการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถได้อย่างแท้จริง รวมทั้งการพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบ ในการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่การเข้าใจหลักการและทฤษฎีของวิชาที่ทำการสอน การเลือก หรือสร้างสรรค์วิธีการสอน และเทคนิคการสอน รวมทั้งความเข้าใจกระบวนการพัฒนาหลักสูตร สื่อ การสอน บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งลักษณะของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรมีโอกาสในการ จัดการเรียนรู้อย่างครบวงจร

๕.๒.๒ การพัฒนาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑. การใช้อุปกรณ์ในการสอน กำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้เป็นช่วงชั้นให้เหมาะกับวุฒิ ภาวะของนักเรียน และสอดคล้องกับวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน เพื่อที่จะใช้เครื่องมือให้ เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ส่วนเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกัน ก็ควรจัดให้มี การสอนเสริมให้กับนักเรียนปรับเนื้อหาให้ง่ายต่อการเรียนรู้ จัดเพิ่มเวลาเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหา สาระการเรียนรู้ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนและเครื่องมือเพื่อยกระดับคุณภาพให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้และเข้าใจหลักธรรม

๒. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้อาศัยภูมิปัญญาที่ อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นให้มากควรมีการติดตามและประเมินการ ใช้หลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชน

^๑พระสถิต มหาลาภ (ศรีเมือง) “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วิถี พุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา บริหาร การศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^๒Delors J. [August 1998], *Learning The Treasure Within : UNESCO The Department of Employment, Education and Training*, Canberra, [1990], p.138.

และครู ร่วมกันสร้างทุกปีเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องควรจัดองค์ความรู้ที่สามารถตอบสนองผู้เรียนปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์

๓. วิธีการสอน ควรผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาด้วยตนเองควรได้ใช้ห้องปฏิบัติการการใช้สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควรประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อค้นหาข้อบกพร่องควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยให้หลักสูตรเข้าถึงสังคมได้ง่ายขึ้นจึงมีการนำเสนอหรือโฆษณาอันเป็นสื่อกลางที่สามารถเข้าถึงสังคมได้ควรที่จะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนควรพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือศูนย์ข้อมูลกลางยังไม่มีควมทันสมัย การใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมให้นักเรียนเห็นภาพชัด ควรพานักเรียนไปชมคนที่มีธรรมะ และคนที่ไร้ธรรมะเช่นเรื่อนจำฯ จึงควรเลือกเฟ้นพระพุทธพจน์ที่ทันสมัย ดูจากตำราหลายๆเล่มจากต่างประเทศบ้าง

๔. การวัดประเมินผล ควรมีจัดรูปแบบการวัดผลและประเมินผลแบบในระบบการศึกษาสายสามัญศึกษาบ้าง โดยนำหลักโยนิโสมนสิการมาใช้ในการเรียนอันเป็นหัวข้อธรรมที่ทำให้เป็นนักปราชญ์(บัณฑิต)ได้ด้วยการฟัง การคิดวิเคราะห์ตามเนื้อหาที่สอน เมื่อไม่เข้าใจในปัญหาที่สอนก็ให้ซักถามแล้วนำไปจดบันทึกไว้ในสมุดการเรียน เพื่อช่วยในการทบทวน

สรุปโดยรวมมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประกาศิต ปญฺญารโ (ยามประโคน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านสะแกข่า ตำบลบ้านสะแกข่า อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลวิจัยพบว่า ในด้านเทคนิคการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนวัดบ้านสะแกข่า พบว่าครูได้ใช้กิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนทั้งในด้านพฤติกรรมทางกาย วาจาและจิตใจ ปลุกเร้าให้มีส่วนร่วม ให้โอกาสและ เห็นความสำคัญมีการฝึกทักษะใหม่ให้นักเรียน จัดสถานที่ให้เหมาะสมแก่นักเรียน สร้าง บรรยากาศ และมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ส่วนวิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ แบบบรรยาย แบบสาธิต ทำกิจกรรมกลุ่ม การแสดงบทบาทของนักเรียน และพระมหาวรพงษ์ วรเมธี (บุญปั่น) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการเรียนการสอน วิชาจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่” ผลวิจัยพบว่า ด้านสถานที่และงบประมาณประสบปัญหามากที่สุด คือ ขาดห้องเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียนปกติ ครูผู้สอนและนักเรียนและนักเรียนต้องการห้องเรียน วิชาจริยศึกษา โดยเฉพาะเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน^๓ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Roger Sperr (Ph.D.) แห่งสถาบันเทคโนโลยีแคลิฟอร์เนีย ซึ่งได้รับรางวัลโนเบล ได้ค้นพบว่าสมองของมนุษย์มีการแบ่งแยกหน้าที่ ในการทำงานอย่างเป็นระบบ และเป็นอิสระ แก่กัน โดยแบ่งออกเป็นสมองซีกซ้าย (Left Hemisphere) และสมองซีกขวา (Right Hemisphere) สมองทั้ง ๒ ซีกจะถูกเชื่อมโยงด้วยใยประสาท เพื่อให้สมองทั้ง ๒ ส่วนสามารถรับรู้การทำงานซึ่งกันและกัน โดยมีประสาทส่วนกลาง ทำหน้าที่คล้ายเป็นสะพานเชื่อมโยงสมอง (Corpus Callosum) รับการถ่ายโอนความรู้และประสบการณ์จากการทำงานของสมองทั้ง ๒ ซีก เข้าสู่ประสาทส่วนกลางซึ่งทำหน้าที่เก็บกับความทรงจำ สมองแต่ละซีกจะมี

^๓ พระมหาวรพงษ์ วรเมธี (บุญปั่น), “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา พระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๔.

บริเวณรับรู้จากอวัยวะสัมผัสควบคุม การปฏิบัติการเคลื่อนไหวของร่างกาย สมอชีกซ้ายจะทำหน้าที่รับรู้และสื่อความของภาษา เช่น การฟัง การพูด มีความสามารถแยกแยะความเป็นเหตุเป็นผลได้ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สมอชีกขวาจะทำหน้าที่ในการคิดจินตนาการการใช้ท่าทางเคลื่อนไหว โดยไม่ใช้คำพูดเพื่อสื่อความหมายสมอชีกขวาจะทำหน้าที่ในการคิด จินตนาการ การใช้ท่าทางเคลื่อนไหว โดยไม่ใช้คำพูดเพื่อสื่อความหมายการทำงานของสมองทั้ง ๒ ซีกหากมีสมดุลกันแล้วการเชื่อมโยงการรับรู้เข้าสู่ประสาทส่วนกลางโดยผ่านสะพานเชื่อมโยงสมองจะมีประสิทธิภาพได้มากการรับรู้เหล่านั้นจะคงทนถาวรในระยะยาวได้ทำให้เกิดความทรงจำในระยะยาว เช่น การขับรถ การว่ายน้ำ การเรียน โดยการปฏิบัติ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและจากความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. **การใช้อุปกรณ์ในการสอน** โรงเรียนควรมีมีการใช้สื่อที่ทันสมัยเป็นอุปกรณ์ในการสอน มีสื่อแบบใหม่ ๆ เป็นอุปกรณ์มาสอนทุกครั้งใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ใช้สื่อการสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน ใช้สื่อการสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน

๒. **ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน** โรงเรียนควรมีการดูแลเอาใจใส่บรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความสุขในการเรียน นอกจากนี้ยังควรมีการจัดหาบุคลากรให้เพียงพอและเหมาะสม นอกจากนี้นี้จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อให้นักเรียนได้รับความสุขในการเรียน

๓. **ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน** โรงเรียนควรจัดหาสื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ให้พอเพียง ครูควรมีการพัฒนาในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนที่ทันสมัย ควรจะจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับทักษะของนักเรียนเพื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

๔. **การจัดกิจกรรมเสริม** ควรมีการจัดหา และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และเกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน โรงเรียนควรมีการพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศาสนากับทางวัดที่อยู่ใกล้กับโรงเรียน และควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น การแข่งขันตอบปัญหาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๕. **ด้านการวัดและประเมินผล** โรงเรียนควรมีการจัดรูปแบบในการวัดผล และประเมินผลตามลักษณะของท้องถิ่นให้เป็นแบบมาตรฐานในทุกระดับชั้น และควรมีการเพิ่มแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนมีการนำผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไปปรับปรุงพัฒนา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปปรับใช้กับสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี เช่น การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผลการวิจัยในนี้สามารถนำไปปรับใช้กับสถานศึกษาที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ

๑. **การใช้อุปกรณ์ในการสอน** ผู้บริหารควรมีการใช้สื่อที่ทันสมัยเป็นอุปกรณ์ในการสอน มีสื่อแบบใหม่ ๆ เป็นอุปกรณ์มาสอนทุกครั้งใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ใช้สื่อการสอน

ประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน ใช้สื่อการสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน

๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ผู้บริหารและครู ควรมีการดูแลเอาใจใส่บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความสุขในการเรียน นอกจากนี้ยังควรมีการจัดหาบุคลากรให้เพียงพอและเหมาะสม นอกจากนี้จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อให้นักเรียนได้รับความสุขในการเรียน

๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารและครู ควรจัดหาสื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ให้พอเพียง ครูควรมีการพัฒนาในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนที่ทันสมัย ควรจะจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับทักษะของนักเรียนเพื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

๔. การจัดกิจกรรมเสริม ผู้บริหารและครู ควรมีการจัดหา และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และเกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน โรงเรียนควรมีการพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศาสนากับทางวัดที่อยู่ใกล้กับโรงเรียน และควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น การแข่งขันตอบปัญหาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารและครู ควรมีการจัดรูปแบบในการวัดผล และประเมินผลตามลักษณะของท้องถิ่นให้เป็นแบบมาตรฐานในทุกระดับชั้น และควรมีการเพิ่มแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนมีการนำผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไปปรับปรุงพัฒนา

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษา

๒. ควรศึกษาปัญหาและเทคนิคการสอนของครูการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษา

๓. ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ต่อพฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาระดับประถมศึกษา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก, ๒๕๐๐.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อรรถกถาบาลี . ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล. ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ:

- วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร. ที่ระลึก งานเทศกาลนมัสการพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พ.ศ.
๒๕๔๙. กาญจนบุรี: สำนักพิมพ์ธรรมเมธี: สหภาพพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร:
ธรรมสภา, ๒๕๔๕.
- _____. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๕.
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. คู่มือการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียน ปงบประมาณ ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. แผนปฏิบัติการ/โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ประชาชนประจำปีงบประมาณ
๒๕๔๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร. ส.พ.), ๒๕๔๘.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ตัวชี้วัดและ
สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย, ๒๕๕๑.

(๒.) วิทยานิพนธ์

พระตาล ญาณธโร (สิงหนทอง). “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของเยาวชนชาวเขาตอ บทบาทพระสงฆ์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระมหาไชยา ชยสิทธิ (เสนแสนยา). “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

จินตนา จรรย์านนท. “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชา พระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ดวงทิพย์ ตันตศรี. “การจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครบุรีรัมย์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาอุทัยชัย มหาเมตติโก (เหลาเลิศ). “ผลคุณภาพชีวิตการทำงานและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดนครปฐม”. **ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

พระนิพนธ์ เทวธมโม (แก้วแหวน). “การประเมินการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระประกาศิต ปญญาโร (ยามประโคน). “บทบาทของครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในการ ส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวัดบ้านสะแกง ตำบลบ้านสะแกง อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์”. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาวรพงษ์ วรเมธี (บุญปน). “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชา พระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระสถิต มหาลาโก (ศรีเมือง). “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชา บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ศราวุฒิ จำรัสภูมิ. “ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีที่มีต่อครู พระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา”. **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒.

อรพร คัมภีรศาสตร์. “การพัฒนาเกณฑ์การประเมินพระต้นแบบด้านสื่อการเรียนรู้ระดับ การศึกษาขั้น
ศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, ๒๕๕๐.

พระครูสมุหบุญเลิศ ขยวโธ (ชัยวงษ์). “สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของพระสอน ศีลธรรม
ในโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

๒. ภาษาอังกฤษ

Carter V, Good. **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill Book, 1959.

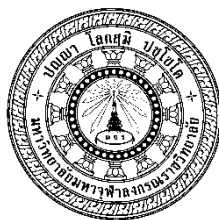
Zdeněk Hruška, Ph.D., “Methods to Efficiently Achieve High-Quality Teaching of
Accounting at the University – A Teaching Innovation Evaluation” Department
of Finance and Accounting, Faculty of Economics, University of West Bohemia,
Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET, Jan 2018 v17 n1

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามสำหรับหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)
- การแปลผลค่า IOC จากแบบสอบถาม
- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
- แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับหาคำดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ตรงกับระดับการพิจารณาของท่านเกี่ยวกับเรื่อง
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี
ซึ่งมีระดับเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +๑ หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือใช้ได้
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือต้องปรับปรุง
- ๑ หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือต้องตัดทิ้ง

ตัวอย่าง

ข้อ	รายการ	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
๐	มีการกล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง	✓			

จากตัวอย่าง

ข้อ ๐ ท่านเห็นว่า ท่านมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการส่งเสริมการ
รักษาศีล ๕ ในด้านที่ ๑ กระบวนการมีส่วนร่วมในชั้นเตรียมการ (ร่วมคิด) อยู่ในระดับใช้ได้

พระปิณฑร วิชชากร (ชั้นนันท์)
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ**

- คำชี้แจง :** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุดเพียงข้อเดียว โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้
- +๑ หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือใช้ได้
 - ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือต้องปรับปรุง
 - ๑ หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือต้องตัดทิ้ง

	ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	ข้อเสนอแนะ
	๑.ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน				
๑	มีการใช้สื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบในการสอน				
๒	มีการใช้สื่อที่ทันสมัยเป็นอุปกรณ์ในการสอน				
๓	มีสื่อแบบใหม่ ๆ เป็นอุปกรณ์มาสอนทุกครั้ง				
๔	ใช้สื่อการสอนทุกครั้ง				
๕	ใช้สื่ออย่างง่าย ๆ ต่อการเรียนรู้เป็นอุปกรณ์ในการสอน				
๖	ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน				
๗	ใช้สื่อการสอนที่เตรียมไว้อย่างพร้อมและใช้ได้ทันที				
๘	ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน				
๙	ใช้สื่อการสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน				
๑๐	ใช้สื่อการสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน				
๑๑	ใช้สื่อการสอนกระตุ้นความสนใจของนักเรียน				
๑๒	ใช้สื่อการสอนทดสอบผลการเรียน				
๑๓	ใช้สื่อการสอนอย่างชำนาญ				
๑๔	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน				
	๒.ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน				
๑๕	สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานและมีชีวิตชีวา				
๑๖	สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น				
๑๗	สร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน				
๑๘	ให้ความสนใจนักเรียนได้อย่างทั่วถึง				
๑๙	ให้ความสนใจนักเรียนทั้งก่อนเรียนและขณะเรียน				
๒๐	นำสิ่งแวดล้อมมาสร้างบรรยากาศการสอน				
๒๑	สร้างบรรยากาศในห้องเรียนได้ดี				
๒๒	ประยุกต์สถานการณ์บ้านเมืองเข้ากับการสอนได้ดี				
๒๓	เน้นเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสมในการเรียนการสอน				
๒๔	นำกิจกรรมที่สร้างสรรค์มาใช้ในการเรียนการสอน				
๒๕	มีความเข้าใจในการใช้สื่อมาสร้างบรรยากาศการสอนได้ดี				
๒๖	ผู้สอนเข้าใจให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศ				

๒๗	เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้				
๒๘	ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน				
๓.ด้านวิธีการสอน					
๒๙	เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน				
๓๐	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง				
๓๑	มีวิธีการสอนให้นักเรียนซักถามระหว่างการเรียนได้				
๓๒	มีวิธีการสอนโดยมีกระบวนการตามขั้นตอนจากง่ายไปหายาก				
๓๓	จัดเนื้อหาการเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของชั้นเรียน				
๓๔	จัดเนื้อหาวิธีการสอนไปตามลำดับบทเรียน				
๓๕	มีวิธีการสอนที่หลากหลายทุกครั้งที่สอน				
๓๖	นำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีสอนที่น่าสนใจ				
๓๗	นำวิธีการสอนโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ				
๓๘	ให้นักเรียนมีส่วนสำคัญในการยกตัวอย่าง ในขณะที่สอน				
๓๙	ให้นักเรียนร่วมกันค้นคว้าได้ในขณะสอน				
๔.การวัดประเมินผล					
๔๐	การกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา				
๔๑	รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของ ผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง				
๔๒	มีทดสอบการอ่านเขียนและการวิเคราะห์				
๔๓	การซักถาม การสังเกต การส่งการบ้านนักเรียน				
๔๔	มีเกณฑ์การทดสอบ และการสอบเลื่อนชั้น				
๔๕	มีกิจกรรมเสริมร่วมกับรายวิชาที่ทำการสอน				
๔๖	มีการตัดสินรายงานผลการเรียน				
๔๗	จัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคหลายหลายวิธี				
๔๘	จัดรูปแบบเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับชั้น				
๔๙	มีตัวชี้วัดผลการเรียนในรายวิชาพื้นฐาน				
๕๐	เกณฑ์การจบการศึกษาอย่างชัดเจน				

การแปลผลค่า (IOC) จากแบบสอบถาม

คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ คน ที่ได้ประเมินความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- +๑ หมายถึง เหมาะสมว่า แบบสอบถามวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่า แบบสอบถามวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
- ๑ หมายถึง ไม่เหมาะสมว่า แบบสอบถามไม่ได้วัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

แบบสอบถามที่ถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาในระดับดี สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้จะต้องมีค่า IOC เกินกว่า ๐.๕ เป็นต้นไป

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน

(IOC Index of Objective Congruence)

เรื่อง

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

- +๑ = แน่ใจ หมายถึง แบบสอบถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
- ๐ = ไม่แน่ใจ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
- ๑ = ไม่แนใจ หมายถึง แบบสอบถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน					รวม/คน	ผลของ IOC	สรุปผล
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน					รวม/คน	ผลของ IOC	สรุปผล
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
							๑.๐๐	ใช้ได้

สรุปผลการหา ค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ทุกท่านมีความเห็นว่าแบบสอบถามเรื่อง ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการให้สอดคล้องกับตัวแปรทั้ง ๔ ด้าน คือ

- ๑) การใช้อุปกรณ์ในการสอน
- ๒) การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
- ๓) วิธีการสอน
- ๔) การวัดประเมินผล

ค่า IOC = +๑ คือ แบบสอบถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ค่า IOC = ๐ คือ ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้

ค่า IOC = - ๑ คือ แบบสอบถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

โดยใช้วิธีเลือกข้อคำถามของแบบสอบถามที่มีค่ากำหนดทางสถิติที่ ๐.๐๕ ขึ้นไป จากคำถามทั้งหมด ๓๐ ชุด ใช้ได้ ๓๐ ชุด คือ มีข้อคำตอบของแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ในการหาค่า (IOC) และได้ค่า IOC มากกว่า ๑.๐๐ ทุกข้อ นั้นหมายความว่าแบบสอบถามสามารถนำไปวัดผลของแบบสอบถามได้อย่างแน่นอน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อการวิจัย เรื่องประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๓. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยระดับความคิดเห็นให้ความหมาย ดังนี้

๕ หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมาก
๓ หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
๒ หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อย
๑ หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น
ผู้วิจัยหวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขออโนโมทนาในความอนุเคราะห์
ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

พระปิติพร วิชชากร (ชันฉันท)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๒ ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ข้อที่นักเรียนเห็นว่าตรงกับสภาพตามความเป็นจริงเพียงข้อเดียว

	ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
		๕	๔	๓	๒	๑
	๑.ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน					
๑	มีการใช้สื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบในการสอน					
๒	มีการใช้สื่อที่ทันสมัยเป็นอุปกรณ์ในการสอน					
๓	มีสื่อแบบใหม่ ๆ เป็นอุปกรณ์มาสอนทุกครั้ง					
๔	ใช้สื่อการสอนทุกครั้ง					
๕	ใช้สื่ออย่างง่าย ๆ ต่อการเรียนรู้เป็นอุปกรณ์ในการสอน					
๖	ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
๗	ใช้สื่อการสอนที่เตรียมไว้อย่างพร้อมและใช้ได้ทันที					
๘	ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน					
๙	ใช้สื่อการสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน					
๑๐	ใช้สื่อการสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน					
๑๑	ใช้สื่อการสอนกระตุ้นความสนใจของนักเรียน					
๑๒	ใช้สื่อการสอนทดสอบผลการเรียน					
๑๓	ใช้สื่อการสอนอย่างชำนาญ					
๑๔	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน					
	๒.ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน					
๑๕	สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานและมีชีวิตชีวา					
๑๖	สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น					
๑๗	สร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน					
๑๘	ให้ความสนใจนักเรียนได้อย่างทั่วถึง					
๑๙	ให้ความสนใจนักเรียนทั้งก่อนเรียนและขณะเรียน					
๒๐	นำสิ่งแวดล้อมมาสร้างบรรยากาศการสอน					
๒๑	สร้างบรรยากาศในห้องเรียนได้ดี					
๒๒	ประยุกต์สถานการณ์บ้านเมืองเข้ากับการสอนได้ดี					
๒๓	เน้นเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสมในการเรียนการสอน					
๒๔	นำกิจกรรมที่สร้างสรรค์มาใช้ในการเรียนการสอน					
๒๕	มีความเข้าใจในการใช้สื่อมาสร้างบรรยากาศการสอนได้ดี					
๒๖	ผู้สอนเข้าใจให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศ					
๒๗	เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้					
๒๘	ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน					

	๓.ด้านวิธีการสอน					
๒๙	เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน					
๓๐	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง					
๓๑	มีวิธีการสอนให้นักเรียนซักถามระหว่างการเรียนได้					
๓๒	มีวิธีการสอนโดยมีกระบวนการตามขั้นตอนจากง่ายไปหายาก					
๓๓	จัดเนื้อหาการเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของชั้นเรียน					
๓๔	จัดเนื้อหาวิธีการสอนไปตามลำดับบทเรียน					
๓๕	มีวิธีการสอนที่หลากหลายทุกครั้งที่สอน					
๓๖	นำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีสอนที่น่าสนใจ					
๓๗	นำวิธีการสอนโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ					
๓๘	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมสำคัญในการยกตัวอย่าง ในขณะที่สอน					
๓๙	ให้นักเรียนร่วมกันค้นคว้าได้ในขณะสอน					
	๔.การวัดประเมินผล					
๔๐	การกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา					
๔๑	รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของ ผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง					
๔๒	มีทดสอบการอ่านเขียนและการวิเคราะห์					
๔๓	การซักถาม การสังเกต การส่งการบ้านนักเรียน					
๔๔	มีเกณฑ์การทดสอบ และการสอบเลื่อนชั้น					
๔๕	มีกิจกรรมเสริมร่วมกับรายวิชาที่ทำการสอน					
๔๖	มีการตัดสินรายงานผลการเรียน					
๔๗	จัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคหลายหลายวิธี					
๔๘	จัดรูปแบบเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับชั้น					
๔๙	มีตัวชี้วัดผลการเรียนในรายวิชาพื้นฐาน					
๕๐	เกณฑ์การจบการศึกษาอย่างชัดเจน					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended Questions) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบ
แบบสอบถามแสดงได้ความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

๑. ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๒. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๓. ด้านวิธีการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๔. ด้านการวัดและประเมินผล

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ขอเจริญพร/ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-นามสกุล

วุฒิการศึกษา

ตำแหน่ง

วัน/เดือน/ปี ที่ให้

สัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามประเด็นข้อสัมภาษณ์ต่อไปนี้

๑. การใช้อุปกรณ์ในการสอน

๒. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

๓. วิธีการสอน

๔. การวัดประเมินผล

ขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและหนังสือเชิญ

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

- หนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย จำนวน ๕ ท่าน ดังนี้

๑. รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. รศ.ดร.สิน งามประโคน อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ผศ.ดร.อุทัย สติมัน อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

๔. รศ.ดร.วิชุดา หุ่นวิไล อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

๕. รศ.ดร.อำนาจ เดชชัยศรี อาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม/ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน (ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปิตุพร ฉายา วิชชากรโ นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร.	ประธานกรรมการ
๒. ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติ
ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการ
นำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)

วันที่ 15 มกราคม ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ว ๑๒ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒
 เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.สิน งามประโคน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปิตุพร ฉายา วิชชากรโ นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
 เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่
 ปรีกษานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร.	ประธานกรรมการ
๒. ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติโครงการ
 ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการ
 นำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.สิน งามประโคน)

วันที่ 16 มกราคม ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน รศ.ดร.อานวย เดชชัยศรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปิตุพร ฉายา วิชชาภโร นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร.	ประธานกรรมการ
๒. ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติ
ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการ
นำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.อานวย เดชชัยศรี)

วันที่ 16 ธันวาคม ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ว ๑๒ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒
 เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระบิดาพร ฉายา วิชชากร นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
 เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่
 ปรัชญาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร.	ประธานกรรมการ
๒. ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติโครงการ
 ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการ
 นำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

วันที่ 16 มกราคม ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน รศ.ดร.วิชุดา หุ่นวิไล
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปิณฑุร ญา ยาชากโร นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย

๑. พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ดร.	ประธานกรรมการ
๒. ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการ
นำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.วิชุดา หุ่นวิไล)

วันที่ 16 มกราคม ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ภาคผนวก ค**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือเชิญ**

- รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์
- หนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์จำนวน ๖ คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. นายณัฐพล นุชอุดม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดด่านสำโรง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๒. นายอิทธิพัทธ์ อีระวรรณสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปลัมภ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๓. นางสาววรรณชนก รอดหมู่ ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๔. นายธนาภณ กลยนิย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแพรกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๕. นายปิยสนธิ์ เชื้อทอง ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดบางโปรง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑
๖. นายครรชิต เพื่อนดวง ผู้อำนวยการโรงเรียนนาคือนุสรณ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต ๑

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๓๐

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

โรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ

เลขรับ 138/รธ๖

ผู้รับ ทั่ว

วันที่ 25 มี.ค. 2562

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย พระปิตุพร ฉายา วิชชากรโ นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็น
อย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน
☒ เพื่อไปตรวจ
☐ เพื่อพิจารณา
๗๐๐ นายเอกแถม
สวดตามเมืองวัง
25 มี.ค. 2562

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

- ๑๔๓/๑๑/๑๑/๑๑/๑๑

- ๑๑๑/๑๑/๑๑/๑๑/๑๑

- ๑๑๑/๑๑/๑๑/๑๑/๑๑

29 มี.ค. ๒๕๖๒

25 มี.ค. ๒๕๖๒

ทราบ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๓๐

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนาคติอนุสรณ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

โรงเรียนนาคติอนุสรณ์
เลขที่ 149 2562
วันที่ 28 ธ.ค. 62
เวลา 10.00 น.

ด้วย พระปิตุพร ฉายา วิชชากรโ นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็น
อย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

เรียนมหาวิทยาลัยนาคติอนุสรณ์

- เพื่อโปรดทราบ

- ขออภัยที่ส่งเอกสารแบบสอบถามล่าช้า

เมื่อ ๒๐ ธ.ค. ๖๒

28 ธ.ค. 62

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

- ๑๕

- ๑๕๐.๑๕๑๑ ๑๕๑๑

28 ธ.ค. 62

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๓๐

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางโปร้ง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย พระบิดพร ฉายา วิชชากรโ นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็น
อย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

เรียน ผอ.ร.ว.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

ขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

เรียนมาด้วยความนับถือ

เพื่อการวิจัย

แจ้งรพ.เพื่อทราบ

พ.ค.

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

-ทพ
-อ.ทพ
30 ม.ค. 62

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๓๐

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแพรกษา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย พระปิตุพร ฉายา วิชชากรโ นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็น
อย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๓๐

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

โรงเรียนวัดสวนสำโรง

เลขรับ ๙๐

วันที่ ๒๙ มี.ค. ๖๒

เวลา ๑๔.๑๐ น.

วันที่ ๒๙ มี.ค. ๖๒

เวลา ๐๙.๑๕ น.

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

ว.ก. ๐๑๗ / ๒๕๖๒

เลขรับ ๙๐

วันที่ ๒๙ มี.ค. ๖๒

เวลา ๐๙.๑๕ น.

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสวนสำโรง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย พระปิณฑร ฉายา วิชชาภโร นามสกุล ชันธนนท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็น
อย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

เรียนมาด้วยความนับถือ

☒ เพื่อโปรดทราบ☐ เพื่อโปรดพิจารณา

ด้วย ส.จ.พินิจ วิชาภโร นามสกุล ชันธนนท์

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ขอ ๐๑๐๓.๓/ว ๓๐

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

เพื่อโปรดพิจารณา

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

๒๙ มี.ค. ๖๒

๒๙ มี.ค. ๖๒

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๓๐

โรงเรียนทหารบก จ.ลพบุรี เลขที่ ๑๐๑
 12562
 19 ธ.ค. 62
 คณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษ์
 10-30 น.
 เวลา: ต.ส.ส.โทร. อ.รังน้อย จ.ลพบุรี นครศรีธรรมราช ๑๓๓๓๐
 โทร ๐๘๙-๐๕๕-๑๕๙๐๐
☐ บก. ☐ กภ. ☐ อค.

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

ਅੰਕ 1.12

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมหากาฬระจาดทองอุปถัมภ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย พระปิตุพร ฉายา วิชชาโภ โนนามสกุล ชันชนันท์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๓๓๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทวิทัศน์นิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็น อย่างดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

○ เพื่อโปรดทราบ

④ เพื่อพิจารณา

.....

9/10/16 2920162

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	: พระปิติพร วิชชากร (ชั้นธรรม)
วันเดือนปีเกิด	: ๒๕ ตุลาคม ๒๕๒๑
ภูมิลำเนา	: ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
การศึกษา	หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาลีศึกษาพุทธโฆส
ประสบการณ์ทำงาน	: พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๑ ครูสอนพระปริยัติธรรม ครูสอนศีลธรรม
ปีที่เข้าศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๖๐
ปีที่สำเร็จการศึกษา	ปีการศึกษา ๒๕๖๒
ตำแหน่งหน้าที่	ครูสอนพระปริยัติธรรม
ที่อยู่ปัจจุบัน	: ๑๓๒ หมู่ ๘ วัดด่านสำโรง ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐ โทร ๐๘๑-๑๐๑-๘๙๑๑. อีเมล greenpower2521@gmail.com